

7md

2019 m. kovo 29 d., penktadienis

Nr. 13 (1292) | Kaina 1,30 Eur

Dailė | Muzika | Teatras | Kinas | Šokis

2

Pokalbis su kompozitore Rūta Vitkauskaite

5

Anželikos Cholinės šokio pamokos

6

Daivos Šabasevičienės knyga
„Juozo Budraičio teatrinis likimas“

T. STUKO NUOTR.

Paroda „Atspirties taškas“ MO muziejuje

10

Iš „Kino pavasario“ dienoraščio

11

Barry Jenkinsas apie filmą „Jei Bylo gatvė
prabiltų“

Scena iš spektaklio „Liučė čiuožia“

D. MATVEJEVO NUOTR.

Nepakeliamai patogiu

„Liučė čiuožia“ Oskaro Koršunovo teatre

KAMILĖ PIRŠTELYTĖ

Gyvenimas kupinas mechaninių judesių. Tarsi ore plūduriuojančios dulkės, apgaubiančios kiekvieną daiktą, kiekvienas iš mūsų randa būdų panardinti save į rutiną, apvelkant kiekvieną reikšmingą jausmą, žodį, tyliai bręstančią ne-realizuotų tikslų sėklą kasdienėje užmarštyje, šioje nepakeliamoje patogumų iliuzijoje. Žmogaus prigimtis tokia – bėgti tolyn nuo savų minčių, neišsipildžiusių norų, prisiminimų, kurie visuomet ras būdą išnirti paprasčiausiose dienos akimirkose: tvarkant namus, plauinant indus, keliaujant įprastu maršrutu iš taško A į tašką B. Su kasdienybe kiekvienas dorojasi savaip, tačiau kiekviena atidėta reikšminga mintis apauga naujais sluoksniais neiššifruojamų jausmų, kurie slegia, vieną dieną prasiverždami į nesutramdomą audrą.

Oskaro Koršunovo režisuoto spektaklio „Liučė čiuožia“ veikėjai

dūsta savo kasdienybėje ir tai daro nemaloniai atpažįstamai. Lengvabūdiška nuotaika, šaržuotos tikrovės situacijos žiūrovą netikėtai priverčia atsigręžti į save. Apie meilę sukurtame spektaklyje rodomos trijų skirtingų porų siužetinės linijos, išryškinant absurdiškus gyvenimo mažmožius. Ir šie mažmožiai, pavyzdžiui, įsižiebiantis konfliktas dėl pomidorų padažo ir kas vakarą valgomos tos pačios žuvies, spektaklyje išvirsta į nebepakeliamą kasdienės rutinos rezultatą, kuris ant pjedestalo ištato nuo slopinamų jausmų bunkančius bei vėstančius žmonių tarpusavio santykius. „Nujaučiau, kad mums gali taip nutikti, kad esi toks žmogus, kuris renkasi neišsipildymą. Jeigu galima ko nors neturėti ir kankintis – valio, turėti tau... per sunku“, – sako Feliksas, vienas pagrindinių veikėjų.

Prisipažinsiu, kai pirmą kartą perskaičiau Lauros Sintijos Černiauskaitės pjesę, jos sukurtas pasaulis manęs nesudomino. Gal tik vietomis, veikiant paveikioms

dialogų frazėms, jautriai pagautoms ir įrėmintoms žmogiškų santykių akimirkoms. Todėl buvo smalsu, kaip ši iš pirmo žvilgsnio nesudėtinga buitinė pjesė transformuosis Oskaro Koršunovo teatro studijoje. Juk kai spektaklio siužete dominuoja žmonių buitis ir santykiai, visuomet kyla rizika, kad vietoj įtraukiančio psichologinio gylio ir atpažįstamumo kūrinys virs lėkšta televizine melodrama. Ir šia plona riba režisierius, regis, skoningai sužaidžia, pasitelkdamas kontrastingą bei autoironišką mūsų, visuomenės, netolimos praeities refleksiją. Šis varijavimas tarp juoko ir skausmo, žiaurumo ir meilės tarsi sustyguoja spektaklio ritmą ir išlaiko žiūrovų dėmesį iki pat spektaklio pabaigos.

Spektaklis prasideda sentimentaliais prisiminimais apie 2000-ųjų Lietuvą: fone skamba Britney Spears ir „Timid Kooky“ dainų variacijos, ant sienų pakabintuose ekranuose rodomos ištraukos iš to

NUKELTA Į 13 PSL.

Atrakinta muzika

Pokalbis su kompozitore Rūta Vitkauskaite

ELVINA BAUŽAITĖ

Kompozitorė Rūta Vitkauskaitė – Nacionalinės M.K. Čiurlionio menų mokyklos, Lietuvos muzikos ir teatro akademijos, Karališkosios Londono muzikos akademijos absolventė, pastarojoje įgijusi daktaro laipsnį. Visa tai – patirtys, auginančios kūrėją, tačiau esama prigimties duotybių, kurios nulemia asmeninį kelią, savasties kalbą. R. Vitkauskaitės muzikoje ryškus pirmapradiškumas, bendruomeniniai, kolektyviniai patyrimai kaip sąskambiai, lyg atliepiantys būties ritmus, jos virpesį. Kompozitorė noriai ir aktyviai dalijasi įgytomis žiniomis, sukaupta patirtimi, asmeninėmis išvalgomis dirbdama pedagoge, taip pat reiškiasi kaip įvairių muzikos projektų, dirbtuvių, festivalių organizatorė bei dalyvė, dirbusi prie festivalio „Druskomanija“ (2006–2013), bendradarbiavusi su Martinu Q Larssonu kuriant Naujos muzikos inkubatorių Šiaurės ir Baltijos šalyse (2012–2017), dabar jau veikiančių visoje Europoje. Pokalbyje pabandysiu atidžiau pažvelgti į R. Vitkauskaitės kūrybą, jos muzikos sampratą ir pajautą.

Papasakokite, kas ir kaip augino Jus kaip muzikę?

Muzikalumas atėjo iš vaikystės. Mano tėtis Vidmantas Jonas Vitkauskas jaunystėje studijavo Vilniaus konservatorijoje smuiko specialybę, nors vėliau profesiją pakeitė į statybų inžineriją, dar vėliau – į žurnalistiką. Mama Frida Vitkauskienė jaunystėje grojo pianinu. Nors pasirinko fiziką, muzikantų profesiją, kaip man sakydavo vaikystėje, ji laikė „aukščiau visų kitų“.

Besimokinant M.K. Čiurlionio menų mokykloje, muzika mane supo nuo ryto iki vakaro, kaip ir be perstojo kartojama žinutė, kad siekdami tikslo turime daug dirbi. Prasidėjus ankstyvai paauglystei, idealai pradėjo svyruoti ir griūti – ėmiau suprasti, kad valandų valandas griežti smuiku, ir taip visą gyvenimą, tikrai nenoriu. Be to, visuomet norėjau groti pianinu, o ne smuiku. Ir apskritai – norėjau pažinti pasaulį.

Man labai gerai sekėsi tikslieji mokslai. Laisvalaikiu skaitydavau knygas apie astronomiją, domėjausi žvaigždynais, lankiausi Molėtų observatorijoje. Ten gidas rodė meteoritus, sakė, kad 2000-aisiais JAV planuoja ekskursiją į Marsą, ir kad jam jau per vėlu, tačiau kuris nors iš mūsų, jeigu sunkiai dirbs, galėtų pasiruošti ir į tą skrydį patekti. Taip užsidegiau ta idėja, kad net nusprendžiau mesti „čiurlionkę“, stoti į Vilniaus licėjų, studijuoti astronomiją ir galų gale tapti kosmonaute. Tačiau viskas pasisuko

kitaip. Mokykloje įsteigė muzikos teorijos skyrių, tad mane prikalbino pasilikti. Tapau „teoretike“, bet tos teorijos negalėjau pakęsti – norėjosi ieškoti gyvenimo prasmės, suprasti pasaulį. Vėl pradėjau maištauti, kol tvarkaraštyje pamačiau naują pamoką – kompoziciją.

Kad ir kaip skambėtų keistai, tačiau mokydamosi kompozitorių biografijas niekada nesupratau, kad kompozicijos, kaip ir bet kokio kito amato, galima išmokti. Pamenu pirmą pamoką. Mokytojas – Bronius Kutavičius, kuriam mokytojavimas, kiek supratau, irgi buvo naujas dalykas. Prisipažinsiu, Kutavičius yra vienas mano mėgiamiausių lietuvių kompozitorių – žaviuosi jo muzika, klausausi ir iš jos mokausi iki šiol. Tada žengiau į klasę kupina entuziazmo, nešdama aštuonių taktų kompoziciją, kuria tada labai didžiavausi. Parodžiau savo kūrinėlių ir pasakiau, kad labai noriu išmokti kurti muziką. Profesorius visai nebuvo sužavėtas mano kūrinėlio. Liepė sėsti prie fortepijono ir improvizuoti. Išlemenau, kad improvizuoti nemoku. Jis paklausė, ar moku groti. „Moku“, – atsakiau. „Tai ir grok, kas į galvą ateina.“ Tai buvo išbandymas, juk nuo aštuonerių metų buvau „muštruojama“ groti tiksliai, kas parašyta, be klaidų, be nukrypimų. Tiesa, kartais grodavau „iš galvos“, bet tik tuomet, kai niekas negirdėjo.

Prašau pasidalyti mintimis apie savo mokytojus – autoritetus muzikos pasaulyje, apskritai gyvenime.

Pirmoji, kuri „atrakino“ mano kūrybinį varžtelį, buvo kūrinių analizės mokytoja Nailia Galimova. Vėliau – kompozitorius Vytautas Barkauskas. Pas jį mokiausi net šešerius metus, juo tikėjau kaip savo filosofiniu muzikos tėvu. Dar vėliau buvo Philipas Cashianas, pas kurį taip pat studijavau šešerius metus, jau rašydama daktaro disertaciją Londone, ir kuris mane tiesiog privertė užrašyti kūrinius nuo pradžios iki galo (iki tol dažnai atlikėjams atnešdavau neužbaigtus rankraščius).

Vis dėlto vienas reikšmingiausių vėlesnių studijų metų autoritetų buvo Ari Ben-Shabetai – jis dėsto Jeruzalės muzikos ir šokio akademijoje, kur metus studijavau. Iki tol ir vėliau mano kompozicijos pamokos buvo gana abstrakčios, konkrečių kompozicinių priemonių man labai trūko. Anglijoje visos filosofijos buvo atidėtos į šalį ir dėmesys sutelktas į notaciją, harmoniją, ritmą. Tačiau pasigedau gilinimosi į muzikinę idėją. Dažnai jausdavau, kad dėstytojai ne visai supranta mano muziką, bando ją įstatyti į kažkokį jiems priimtina rėmą, o ne padėti išsiugdyti individualų

Rūta Vitkauskaitė. Stygų vibracijos instaliacija, Švedija

NUOTRAUKA IŠ ASMENINIO ARCHYVO

kūrybinį talentą. Ben-Shabetai pamokos buvo ypatingos. Bemaž valandą jis intensyviai analizavo mano parašytą kūrinių. Dažniausiai tyloje arba klausydamasis įrašo, kartais keliskart. Pamokai baigiantis, per likusias 10 minučių pateikdavo viso kūrinio analizę, kas jame veikia ir kodėl, kas neveikia ir kokias priemones turėčiau naudoti, kad jį patobulinčiau. Jo komentarai būdavo itin tikslūs, lyg būtų „įlindęs“ į mano mąstyseną, supratęs, ką norėjau pasakyti.

Pradėjusi pati dėstyti kompoziciją, ieškojau (ir iki šiol ieškau) tinkamiausios pamokos struktūros. Labai svarbus psichologinis momentas, mokinio mentaliteto supratimas. Visada sau primenu, jog mano tikslas – padėti jaunam kompozitoriui išgryninti idėjas, o ne primesti savo kūrybinį modelį. Be to, ypač pradedantiesiems, ne tik stengiuosi padėti išgryninti galutinę kūrinio viziją, bet ir pasiūlau konkrečius žingsnius, kaip tą tikslą pasiekti.

Kas dabar Jus įkvepia, kur link stiebiatės?

Rašydama doktorantūros darbą, skaičiau daug neuromokslų literatūros ir lyginau mokslinius atradimus su muzikologų tyrimais. Viena vis pasikartojanti mintis, kurią atradau, buvo ta, kad visi turi įgimtą muzikalumą, t.y. visi mokame mėgautis muzika, pasąmoningai suprasti jos prasmę. Muzikinis išsilavinimas gali suteikti muzikos suvokimui kertinių atspirties taškų, gylio, bet iš esmės jis nėra sąlyga mėgti arba nemėgti muzikos. Taigi, išmokau būti paprasta klausytoja ir visų pirma jausti muziką savimi – arba ji mane veikia, turi prasmę, arba ne. Tik po to muziką analizuoju. Todėl neturiu specifinio žanro, kurį mėgčiau – mane gali įkvėpti ir pop, ir filmų muzika, ir klasikinė, ir liaudies, ir ritualinė, ir eksperimentinė,

o kartais ir visai atsitiktiniai garsai, kurie skamba kaip muzika. Be to, labai mėgstu tylą.

2015 m. sukurta Jūsų erdvinė opera „Confessions“ pelnė tarptautinį pripažinimą. Papasakokite apie ją plačiau. Ką apskritai reiškia „erdvinė opera“?

Su operos „Confessions“ bendrakūrėjais susipažinome 2010 m. vasarą, prieš man išsikraustant į Angliją. Iki tol su lietuviškomis kūrėjų komandomis bendradarbiauome labai glaudžiai, tačiau man išvykus tos grupės subyrėjo. Vis dėlto ši nauja kūrybinė draugystė su Åsa Nordgren ir Jensu Hedmanu išlaikė visus gyvenimo pokyčius.

Operą kūrėme net šešerius metus – susitikdavome tik tris ar keturis kartus per metus. Šiaip kiekvienas skirdavome laiko kitiems projektams ir darbams, o ne šiai operai. Tad per šešerius metus mūsų visų trijų gyvenime labai daug kas įvyko – ir maži, ir labai dideli pakitimai, meilės, traumos, net, deja, ir mirtys... Tad operos kūrybinis procesas laviravo tarp mūsų patirčių, infiltravo asmeninius išgyvenimus. Vis dėlto išlaikėme tai, kas buvo svarbu nuo pat pradžių, – idėją sukurti erdvinę operą tamsoje, kur ir akustinis, ir elektroninis garsas keliautų po tamsą, vaizduotėje kurdamas scenarijus ir scenografiją. Klausytojams turėjo būti unikali patirtis, įmanoma tik čia ir dabar. To siekėme per visą kūrybos procesą.

Esate sakiusi, jog šiuo kūriniu tyrėte, ką reiškia nuodėmė. Pasidalykite savuoju nuodėmės suvokimu. Koks jausmas patirti nuodėmę – būti suterštam, būti suteršusiam?

Iš pradžių septynių mirtinų nuodėmių siužetą inspiravo daugybė Vilniuje stovinčių bažnyčių. Pasirinkome šią koncepciją, o tada

pradėjome gilintis. Nė vienas iš mūsų nėra praktikuojantis krikščionis, tad pradėjome skaityti, domėtis, ką nuodėmės reiškia, kaip jos išperkamos. Net plaukai piestu stojosi galvojant apie tai, kokiomis baisiomis bausmėmis inkvizicijos laikais bausta už paprasčiausią pavydą, pyktį, geismą. Taigi, viena vertus, naudojome bažnytinius tekstus, kita vertus, nusprendėme visas tas nuodėmės idėjas perleisti per savo asmeninį „filtrą“. Mano nuodėmės suvokimas keitėsi su metais. Manau, kad nedoras, neteisingas, nuodėmingas gyvenimas žlugdo patį žmogų, kaip ir jo aplinkinius. Tačiau pačiam nuodėmingajam ne visuomet pavyksta suvokti savo nuodėmes. Pasaulyje yra daug taisyklių, dogmų – religinių ar socialinių, kurių apibrėžia, kaip teisingai gyventi. Kiekvienas žmogus pasirenka, kuo sekti, kuo vadovautis, juk dauguma mūsų nori gyventi teisingą gyvenimą ir būti laimingi. Tų taisyklių rinkiniai gali būti kardinaliai skirtingi ir visiškai prieštarauti vienas kitam. Aš nesu nė vienos religijos šalininkė, bet nevadinčiau savęs ir nereligingu žmogumi. Mano gyvenimo etiką sudaro taisyklės iš įvairiausių religijų, etikų, praktikų – iš jų pasiėmiau tai, kas man atrodė teisinga, prasminga, kas padarė mane geresniu žmogumi. Vienas dalykas man buvo aiškus nuo pat vaikystės: kaskart neteisingai pasielgusi, akimirkšniu pajuntu savo nuodėmę, žinau, jog tai, ką padariau, yra negerai. Taip gimė „Confessions“. Mes kviečiame auditoriją užsimerkti ir pažvelgti į save – į tas susikaupusias nuodėmes, kurios „ėda“ mus iš vidaus. Pripažinti jas, nepabijoti ir atsiprašyti visų pirma savęs už tai, kad save taip įskaudinome. Tai mūsų operoje ir yra išganymas.

NUKELTA Į 3 PSL.

Liszto muzikos paveikti

Pasibaigus II pianistų konkursui „Lisztofonija“

LUKRECIJA STONKUTĖ

„Gyvenimas yra konkursas. Turime išmokti laimėti ir pralaimėti“, – tokiais žodžiais II pianistų konkurso „Lisztofonija“ pristatymą pradėjo žymi pianistė, Lietuvos muzikos ir teatro akademijos profesorė, konkurso iniciatorė Mūza Rubackytė jo išvakarėse įvykusioje spaudos konferencijoje. „Lisztofonija“ rengiama jau antrą sykį. Tai Lietuvos muzikos ir teatro akademijos drauge su Ferenco Liszto asociacija Lietuvoje „LiSZtuania“ organizuojamas konkursas. Pirmasis vyko 2017 metais. Jo nugalėtojas, Lietuvoje studijaujantis pianistas Vincenzo De Martino šių metų konkurso pristatymą simboliškai pradėjo Liszto transcendentiniu etiudu „Pūga“. Netrukus į spaudos konferenciją susirinę konkurso dalyviai traukė burtus, lėmusius jų pasirodymo kitądien eiliškumą.

Kovo 19 d. nuo pat ryto LMTA Didžiojoje salėje varžėsi vienuolika pianistų (iki 30-ies metų). Šiomet jauniausiai dalyvei –15-a, o vyriausiam – 28-eri. Pianistai pateikė pasirinktą penkiolikos minučių Liszto kūrinių programą.

Pirmoji pasirodė jauniausia konkursantė Marija Normantaitė (M.K. Čiurlionio menų mokykla,

Gabrielės Kondrotaitės kl.), toliau grojo Jonas Šopa (LMTA, prof. Jurgio Karnavičiaus kl.), Eglė Andriuškevičiūtė (LMTA, prof. Aleksandro Žvirblytės kl.), Marija Tamkevičiūtė (F. Liszto muzikos universitetas Veimare, prof. Gerlindos Otto kl.), Milda Daunoraitė (Londono muzikos mokykla „Purcell School“, Justo Dvariono kl.), Julita Lukminaitė (LMTA, prof. Sergejaus Okruško kl.). Po pertraukos skambino jau mokslus baigęs Joris Sodeika, Lukas Gedvilas (LMTA, prof. A. Žvirblytės kl.), Jonas Benjamins Balsys (M.K. Čiurlionio menų mokykla, Simonos Zajančauskaitės-Giedraitės kl.), Elžbieta Liepa Dvarionaitė (M.K. Čiurlionio menų mokykla, Albinos Šikšniūtės kl.), Simonas Miknius (Kauno J. Gruodžio konservatorija, Motiejaus Bazaro kl.).

Konkursantus vertino garbinga žiuri: pirmininkė – M. Rubackytė, profesoriai LMTA Fortepijono katedros vedėjas Jurgis Karnavičius, Rūta Rikterė, pianistai Aidas Puodžiukas bei asociacijos „LiSZtuania“ atstovė Eglė Andrejevaitė.

Į laureatų apdovanojimų iškilmes Liszto muzikos mylėtojai susirinko tos pačios 19-osios vakare, LMTA Didžiojoje salėje. Sveikinimo kalbą tarė M. Rubackytė ir J. Karnavičius nusistebėjo aukštu dalyvių

fortepijoninio meistriškumo lygiu. Prieš paskelbiant konkurso nugalėtojus M. Rubackytė pakvietė visus konkursantus į sceną ir kiekvienam pasakė, kuo ją nustebino ir už ką dėkoja: Marijai N. – už drąsą, Jonui – už riziką, Eglei – už ištvermę, Marijai T. – už išraišką, Mildai – už ugnį, Julitai – už rimtį, Joriui – už išmintį, Lukui – už dramaturgiją, Jonui Benjaminui – už romantiškumą, Elžbietai Liepai – už poeziją, Simonui – už savitvardą. O tuomet publika ir dalyviai sulaukė galutinio žiuri narių verdikto: III premija skirta Lukui Gedvilui, II premija – Mildai Daunoraitėi, I vietą užėmė Elžbieta Liepa Dvarionaitė.

Trečiosios vietos laureatas L. Gedvilas neslėpė susijaudinimo: „Labai džiaugiuosi dėl įvertinimo ir suteiktos progos atlikti savo mėgstamą programą.“ Po apdovanojimų ceremonijos L. Gedvilas paskambino Liszto Sonatą-fantaziją „Perskaičius Dante“ iš ciklo „Klajonių metai. Antrieji metai: Italija“. M. Rubackytės pastebėtas dramaturgijos ryškumas Luko grojime išties pasitvirtino. Atlikėjas žavėjo filosofiniais-muzikiniais vingiais, tik galbūt dar norėtusi kruopštesnio garsinės spalvų amplitudės apmąstymo.

Antrosios premijos laureatė M. Daunoraitė sakė, jog „Lisztas – nepakeičiamas kompozitorius. Jis sujungia

„Lisztofonijos“ laureatai: Lukas Gedvilas, Milda Daunoraitė ir Elžbieta Liepa Dvarionaitė

muziką su kitomis meno formomis“. Koncerte jaunoji pianistė atliko „Tarantelą“ iš ciklo „Klajonių metai. Antrieji metai: Italija. Venecija ir Neapolis“ bei koncertinį etiudą „Atodūsiai“. Pianistė pasirodė kaip atkakli ir ekspresyvi atlikėja.

Konkurso nugalėtoja E.L. Dvarionaitė padėkojo mokytojai Albina Šikšniūtei ir savo mamai, sakydama, jog, „be jų šiandieną manęs čia nebūtų. Lisztas kaip kompozitorius man brangiausias dėl jo reikštų amžinųjų vertybių: gėrio, grožio ir meilės. Liszto kūryboje apstu estetikos, kurios aš labai pasigendu šiandieniam muzikos mene.“ Laureatų

koncerte pianistės atlikta „Paguoda“ Nr. 3 ir Ispaniškoji rapsodija pake-rėjo tembrinėmis garso subtilybėmis ir techninėmis galimybėmis.

Konkurso laureatai buvo apdovanoti prizais. Pagrindinis prizas – galimybė įrašyti Liszto kūrinių programą su garso režisieriumi Arūnu Zujumi „MAMA Studios“ įrašų studijoje. Pinigines premijas įsteigė asociacija „LiSZtuania“, jas įteikė asociacijai atstovaujanti Eglė Andrejevaitė. „Organum“ koncertų salė ir Dainius Sverdiolas dovanojo galimybę surengti koncertą šioje jaukioje sostinės koncertų erdvėje balandžio 17 dieną.

ATKELTA IŠ 2 PSL.

Jūsų kūryba pasižymi bendrakultūrinėmis patirtimis, ritualinių apeigų aidais. Esate prisipažinusi, jog itin vertinate Mikalojaus Konstantino Čiurlionio kūrybą, jo poemą „Miške“, Fugą b-moll. Tad kaip jums skamba lietuviškumas, Lietuvos muzikos esmė?

Taip, Čiurlionio muziką labai myliu, ji mane labai giliai palietė dar vaikystėje ir yra svarbi iki šiol. Klausausi „Miške“, kai pasiilgstu tikros ramybės. Išties, to kūrinio pradžia man asocijuojasi su pušų viršūnėmis, kvepia Lietuvos miškais, kaip Čiurlionis ir norėjo. Manau, kad Čiurlionio kūryba toli peržengia nacionalumo sąvoką ir ribas, žengia kur kas giliau į tai, kas muzikoje yra universalu.

Muzika – universali kalba, kurią visi pasąmoningai mokame. Galbūt tik įsivaizduoju, bet man atrodo, kad kai kurie kūriniai yra paveikūs mažesnėms bendruomenėms, galbūt vietovės, tautos mastu, nes juose žmonės girdi kažką atpažįstamo, suprantamo. O kiti kūriniai, nors iš esmės artimi pirmiesiems, peržengia teritorijų ribas ir paveikia net tuos, kurie neturi nieko bendro su tos muzikos kūrėjais. Lyg toje muzikoje naudojamosi kažkokia kita, kur kas senesne muzikos

„prokalbė“, kurios kodą visi nešiojamės genuose.

Labai domiuosi archajiška, senąja muzika, folkloru, ritualine muzika. Taip pat kalbomis. Vis labiau suprantu, kokia vertinga, sena ir unikali yra lietuvių kalba. Jos gramatika ir garsynas formuoja mūsų mentalitetą nuo mažumės, brėžia tam tikras mūsų mąstymo trajektorijas, gaires, kuriomis vadovaujamės gyvenime. Taip ir mūsų senoji muzika, ypač tartinės, turi ypatingą prasmę – bet tik tuomet, jeigu patys jas dainuojame, jose dalyvaujame, jomis gyvename. Tuomet jos mus paveikia ir pakeičia, įpučia senojo baltiškumo į mūsų modernų lietuviškumą.

Taip yra ir su kitų šalių senosiomis ritualinėmis dainomis – kad jas patirtume, turime jose sudalyvauti, leisti tai muzikai mus pakeisti. Taigi, mano pažintis su bet kokia kitos kultūros muzika visų pirma yra praktinė – jeigu ne aktyviai atlieku, tai aktyviai klausausi, įsitraukiu, tampu lyg membrana, per kurią ta muzika pereina nuo galvos iki kojų. Tą patirtį stengiuosi panaudoti savo kūriniuose.

Kas šiuo metu Jus labiausiai įkvepia? Kokie garsai skamba jums dabar?

Šiuo metu kraustausi iš Londono į Škotiją, tad mane labiausiai įkvėpia tai, kad būsiu arčiau gamtos ir nebereikės kasdien važinėti

prigrūstais metro (kuriuose, beje, garso lygis visuomet gerokai viršija man priimtina ribą, dažnai tenka užsidengti ausis delnais). Labai laikiu to meto, kai atsidursiu toliau nuo triukšmo. Pastaraisiais mėnesiais važinėju tarp Glazgo ir Londono. Tokie ir garsai manyje – triukšmas, kuomet esu Londone, ir vis daugiau tylos, kuomet artėju link Škotijos.

Kokia Jūsų muzikinė svajonė be ribų – kas, kaip, kur skambėtų, aidėtų ar...?

Oho! Tokia svajonė keičiasi, kaip ir aš keičiuosi. Kartais susikuriu labai didelių kūrinių vizijas, tokių kaip Aleksandro Skriabino misterijos, kurios užlieja visą pasaulį. O kartais įsivaizduoju tokius mažyčius garsus, kurie, atrodo, telpa delnuose, kaip sėklos – tik čia ir dabar, ir niekas, išskyrus mane, jų negirdi, o ir nereikia kitiems jų girdėti.

Muzika nepriklauso nuo nieko ir niekam nepriklauso: galiu mintyse susikurti didžiausią simfoniją, ja pasimėgauti, o tuomet ji išsisklaido kaip debesis. Talentą kažką sugalvoti (nebūtinai muzikinio), svajoti, įsivaizduoti turbūt turime kiekvienas. Kitas dalykas, kai tomis vizijomis nori pasidalyti – o tai jau sunkus ir varginantis darbas.

Ar galite save apibūdinti kaip muziką? Koks yra Rūtos Vitkauskaitės skambesys, melodija, partitūra?

Muzika, kažkuria prasme, visuomet yra ekspresija to, kas esu tuomet, kai ją kuriu, įskaitant mano mintis, įžvalgas, patirtį, esmę ir būtį. Kaip man pavyksta tai išrašyti – tai jau profesinės patirties ir meistriškumo klausimas. Be to, priklauso, kokį mediumą ir kokį išraiškos modelį pasirinksiu: jų yra daug ir mėgstu išbandyti vis naujus. Neseniai pradėjau naują projektą, kuriame naudoju visiškai anksčiau nepatirtus kūrybinius metodus. Rezultatas – skamba šiek tiek juokingai, keistai. Bet negaliu net nusakyti, kiek man svarbi ir prasminga yra ta muzika, nors jos niekas, išskyrus mane, kol kas negirdi.

Kažkada vaikystėje labai mėgau piešti. Darželyje, būdama gal ketverių ar penkerių metų, įsivaizdavau, kaip nupiešti tobulą ožką. Galvojau apie tai eidama namo visą kelią. Grįžusi išdidžiai tarčiau, kad piešiu ožką. Ir nupiešiau tiesiog tobulai, tokią, kokią ir įsivaizdavau: didelį pailgą snukį, akis, ragus, visą kūną. Mama pasakė, kad ožka atrodo kaip tikra, ir įdėjo į mano piešinių aplanką. Po dviejų dienų prisiminusi savo „tobulą ožką“, prašiau mamos ją surasti. Mama ištraukė popieriaus lapą su kažkokia raizgalyne, kampuotu patepliojimu. „Čia ne mano ožka“, – susierzinau ir savosios išieškojau po tą aplanką ir visus namus. Ožkos nebuvo. Grįžau prie to popieriaus lapo ir ilgai į jį

žiūrėjau. Ir tikrai, tuose patepliojimuose buvo kažkoks ožkos kontūras, tik viskas kažkaip suraizgyta, sulieta. Ir man nušvito supratimas, jog tai ir yra mano tobuloji ožka. Kol piešiau, viskas atrodė kitaip, o rezultatas – šit koks. Tik vieno dalyko negalėjau suprasti – kaipgi mano mamai ši raizgalyne pasirodė tokia įtikinama?

Kai pasirinkau kompozicijos kelią, jis buvo panašus į tą ožką: iš pradžių kūriniai buvo tokie suraizgyti, kampuoti, „apteplioti“. Artimieji, kas gero norėdami, kas gal įžvelgdami kažkokį potencialą, jais džiaugdavosi. Aš vis tobulinau savo techniką, mokiausi ir dirbau, dirbau... Ir pamažu mano muzika pradėjo paveikti ne tik man artimus žmones, bet ir tuos, kurie manęs nepažįsta. Taigi, ilgainiui mano kūryba įgavo vis universalesnį pavidalą. Vis labiau tikiu savimi, kad mano žinutė bus perskaityta, suprata, išjausta. Nors kartkartėmis vis nusprendžiu įžengti į man dar nežinomas teritorijas, lyg iš naujo mokydamosi naujo amato ir žinodama, kad pirmieji bandymai bus kampuoti ir suraizgyti. Bet kaip būtų nuobodu, jeigu visą gyvenimą pieščiau vis tą pačią ožką!..

Dėkoju už pokalbį.

KALBINO IR PARENGĖ
ELVINA BAUŽAITĖ

Nebandęs griauti pasaulio

In memoriam Anatolijui Šenderovui (1945–2019)

...Paskutinį kartą su Anatolijumi Šenderovu taip ilgai – tris valandas – telefonu kalbėjome vasario 26-osios vakarą. Apie gyvenimą, kūrybą ir pasaulį. Mintys apie tai, kas rūpi, kuo gyvena ryškiausių jo kūrybinio kelio etapų prisiminimai, teikė jam jėgų. „Aš niekuomet nebandžiau griauti pasaulio. Man svarbus grožis, meilė, tai, kas tikra ir amžina. Nelaikau savęs kūrėju, nes kūrėjas yra tik Dievas. Aš tiesiog negriaunu pasaulio. (...) Nors netikiu Dievu, giliai tikiu dievišku pradų – žmogaus, kultūros, meno ir pasaulio. Dėl tos šviesiosios pusės mano muzika žmonėms artima, nes jie atpažįsta gyvenimą“, – mintys liejosi, tarsi nujaučiant, jog taip ilgai kalbamės paskutinį kartą. Lygiai po mėnesio, kovo 26-ąją, sužinojome, kad Anatolijaus Šenderovo nebėra... Vienas talentingiausių ir ryškiausių Lietuvos kompozitorių paliko daugybę dar neįgyvendintų kūrybinių sumanymų, o jo netektis yra itin skaudus praradimas ne vien mūsų šalies, bet ir pasaulio muzikinei kultūrai. A. Šenderovo muzika mėgstama atlikėjų, pelno klausytojų simpatijas įvairių žemynų koncertų salėse, yra įvertinta ne vieno prestižinio tarptautinio konkurso premija, aukščiausiais Lietuvos apdovanojimais kultūros srityje. Tačiau atsisveikinant su kompozitoriumi norisi prisiminti ne apdovanojimus, kad ir kokie jie reikšmingi, o jo kūrybos filosofiją ir ryškiausius darbus, įėjusius į Lietuvos muzikos istoriją.

A. Šenderovas buvo unikalus kompozitorius savo nuolat pulsuojančiu improvizaciniu muzikos pradų, požiūriu į autoriaus ir atlikėjo bendradarbiavimo, nuolatinio muzikos gimimo *čia ir dabar* procesus. Pažymėtinas A. Šenderovo kūrybos įvairiapusis skumbas – stambūs vokaliniai-instrumentiniai opusai, baletai, simfonijos, koncertai, kvartetai, muzika kino filmui ir teatro spektakliui, kamerinės kompozicijos nedidelės sudėties ansambliams ar solo instrumentams. Nepriklausomai nuo kūrinio žanro ir

apimties, jo muzikai būdinga tvirta ir apgalvota dramaturgija, grįsta kontrastingų elementų derinimu, ryškios kulminacijos, puikus laiko pojūtis, gausūs aleatorikos ir sonorikos elementai, įdomi ir spalvinga instrumentuotė, tembriniai dialogai ir simboliškumas. Tarp geriausių A. Šenderovo kūrinių minėtinas vokalinių-simfoninių kūrinių triptikas biblinėmis temomis, už kurį kompozitorius pelnė Nacionalinę kultūros ir meno premiją (1997), Koncertas violončelei ir simfoniniam orkestrui „Concerto in Do“ (2002, dedikuotas ilgamečiam jo kūrybiniam partneriui David Gerlingui), kurio pagrindinėje temoje išsiskleidžia daugybė būties aspektų – žinojimas, klausimai, abejonės, nusivylimas, visiška nežinia, svajonė; Styginių kvartetas Nr. 3 (2015), itin subtiliai atskleidžiantis amžinai rūpimus, skausmingus būties klausimus, kurį po premjeros šviesaus atminimo Saulius Sondeckis sugretino su didžiųjų kvarteto meistrų – Johaneso Brahmsio, Piotro Čaikovskio, Bėlos Bartoko – kūrinių. Vienas paskutinių A. Šenderovo kūrinių – neįprasto šiuolaikinei muzikai žanro Koncertas fortepijoniniam trio ir simfoniniam orkestrui (2017) – įkūnija esmines klasikinio koncerto žanro savybes: koncertiškumą, virtuozistikumą, dialogą tarp solisto (šiuo atveju smuiko, violončelės ir fortepijono) ir orkestro; kartu tai dabartinio laiko, kupino nerimastingumo ir įtampų, atspindys. Kaip ir Kvartete Nr. 3, A. Šenderovas atsigręžia į esminius būties klausimus – nesustabdomą laiko tėkmę, konfliktą tarp darnos ir chaoso. 2020 m. kompozitorius planavo naują šio kūrinio versiją bayanui, smuikui, violončelei ir simfoniniam orkestrui...

Bene lietuviškiausias A. Šenderovo kūrinys – miniatiūrų ciklas „Keturi Sigito Gedos eilėraščiai“ balsui ir styginių kvartetui (1978) – atskleidžia ypatingą kompozitoriaus jautrumą poetiniam žodžiui, panteistinei pasaulėvokai ir fenomenalią lietuviškos dvasios pajautą. Tai

savotiškai paradoksalu, mat A. Šenderovas iki vėlyvos paauglystės išvis nemokėjo lietuvių kalbos (gimė Rusijoje, į Lietuvą gyventi šeima atvyko, kai Anatolijui buvo vieneri, šeimoje bendravo rusiškai). „Kai kurių Gedos naudojamų žodžių net nesupratau, bet jaučiau archajiškumo aromatą, man artimas tų žodžių skambėjimas“, – sakė kompozitorius. Gedos poezija įkvėpė jį pasitelkti aleatorikos principą, linearinį mąstymą, kas vėliau buvo itin išplėtotą jo kūryboje po 1990-ųjų.

Itin svarbi A. Šenderovo kūryboje buvo žydų kultūros tema, archajiški muzikiniai jos klodai kompozitoriui atsivėrė pirmose kelionėse į Izraelį (1989). Šią temą atskleisti stengėsi įvairiomis priemonėmis, pasitelkdamas jam artimą, nuo pačios temos nepriklausantį komponavimo būdą. A. Šenderovas nesutiko būti vadinamas „žydų kompozitoriumi“, nenorėjo apriboti jo kūrybą tautiškumo rėmais. Teigė: „Esu Lietuvos kompozitorius, kuriam žydų kultūros tema labai svarbi.“ Ši tema natūraliai ir išsiaiškinti išsiskleidė spalvingais, aukščiausio meistriškumo kūrinių – vieno ko vertas „Simeni kahotam a libeha“ sopranui, bosui, mušamiesiems ir simfoniniam orkestrui „Giesmių giesmės“ tekstais (1992), kurio gimimas sulaukė pačių aukščiausių muzikos kritikų vertinimų ir atnešė proveržį iš sovietinės okupacijos ką tik išsilaisvinusios Lietuvos kultūrinės atminties srityje. Prisiminime, koks reikšmingas ritualinio rago šofaro skambesys ir kantoriaus giesmė kūrinyje „Šma Israel“ kantoriui, berniukų ir vyrų chorams bei simfoniniam orkestrui (1997), ženklinanti stabilią dieviškąją dimensiją (pasaulio negriovimas!) ir žydų tautos istorinę atmintį, giliausią ryšį su prigimtinėmis šaknimis. Teatrališkas ir spalvingas 7 dainų ciklas „Iš užmirštos knygos“ balsui ir kameriniam orkestrui atsigręžia į unikalios vertės XX a. pirmosios pusės vilniečio etnologo ir kantoriaus Abraamo Bernšteino darbą: A. Šenderovas meniškai įprasmina

Anatolijus Šenderovas, 2009 m.

A. ŽIŽIŪNO NUOTR.

autentiškas Vilniaus krašto žydų melodijas, užfiksuotas 1927 m. išleistame Bernšteino rinkinyje „Muzikališer pinkos“ („Muzikos metraštis“), prikeldamas jas gyvenimui kitu semantiniu lygmeniu.

Klausantis A. Šenderovo muzikos kyla įspūdis, kad ji gimusi labai lengvai, iš vientiso polėkio ir stiprios energijos. Tačiau kompozitorius žinojo, kokia yra geros idėjos gimimo kaina, kad geras motyvas, „blyksnis“, kaip pats vadino, kartais ateina po ilgo laukimo, kartais visiškai netikėtai, o tai ir yra didžioji kūrybos paslaptis. „Niekas nežino, iš kur tie ženklai, iš kur muzika. Ji keičiasi, muzika gyvena ne tik su žmogumi, bet ir su pačiu gyvenimu; jeigu ji tokia pati kaip vakar, ji prasta. Atėjo kita diena, žmogus pasikeitė, ir tos muzikos bei visos šitos kaitos sąveika yra gyvybė. Vieną dieną pateisini *fortissimo*, kitą dieną – tos pačios muzikos tylą. Ir taip turi būti. Ir vėl esi teisus.“

Idėja ir turinys A. Šenderovui visada buvo svarbiau už kompozicinę techniką ir išraiškos priemones. „Muzika turi apeliuoti į natūralius žmogaus jausmus ir emocijas, nepalikti klausytojo abejingo, priversti jį mąstyti ir pajusti tai, ko jis ne visada suranda realiam gyvenime.“ A. Šenderovas rašė atlikėjams ir klausytojams, visa širdimi buvo atsidavęs kūrybai ir muzikai.

Jam buvo svarbi harmonija ir pozityvumas, tačiau A. Šenderovo muzika kupina kontrastų ir atspindi visą gyvenimo spalvų paletę. Kaip ne kartą yra minėjęs pats kompozitorius, gyvenime juoda ir balta spalvos dažnai eina kartu...

A. Šenderovas buvo labai reiklus sau ir kitiems, visuomet siekdavo aukščiausios kokybės, atsižvelgdamas į kiekvieną detalę, jam kūryboje nebuvo nereikšmingų smulkmenų; jis gyveno savo kūrinių, juos nuolat tobulindamas, pasiduodamas nuolatinei gyvenimo tėkmei ir kaitai. Ta nuolatinė kaita suglumindavo mažiau jį pažįstančius atlikėjus.

Tąkart vasarį Anatolijus kalbėjo: „Esu labai laimingas ir nugyvenau labai turiningą gyvenimą (...), visuomet dariau tai, ką norėjau ir kas man rūpėjo.“ O šiandien mums, dar liekantiems, labai skaudu, kad išėjo kūrėjas, turintis tiek daug idėjų ir sumanymų, be galo mylėjęs gyvenimą. Liko pradėti nauji kūriniai, nesutiktas ir kūrybiškai nepažymėtas 75-metis ir dar ne viena galima sukaktis, daugybė nepapasakotų istorijų, kurių, kaskart kalbantis, jis semdavo iš atminties klodų. Tačiau Anatolijaus Šenderovo siela ir gyvybingumas lieka jo muzikoje.

KAMILĖ RUPEIKAITĖ

Anonsai

Mayumi Kanagawa simfoniniame koncerte „Meilė nugali viską“

Lietuvos nacionalinis simfoninis orkestras (LNSO) nesiliauja skleisti simfoninės muzikos grožį ne po įprastu Filharmonijos stogu, o kitose erdvėse toliau mėgina kuo simfoniškesne paversti koncertų salę „Compensa“. Kovo 30 d. čia skambės programa „Meilė nugali viską“, o solo grieš japonų smuikininkė Mayumi Kanagawa, kurios prakalbintas smuikas neretai dėl tembro palyginamas su sodriu ir nuoširdžiu altu. Prie dirigento

pulto išvysime energingąjį Modestą Barkauską.

Koncerte skambės Piotro Čaikovskio „Romeo ir Džuljeta“, uvertiūra fantazija pagal Williamą Shakespeare'ą, Sergejaus Prokofjevo Pirmasis koncertas smuikui ir orkestrui D-dur, op. 19, ir Nikolajaus Rimskio-Korsakovo Simfoninė siuita „Šecherazada“, op. 35. Kaip visi šie kūriniai susiję su koncerto pavadinimu „Meilė nugali viską“?

Teigiama, kad Vergilijaus 10-ojoje eklogėje užrašyta garsioji sentencija „omnia vincit amor“ („meilė nugali viską“). Jo eklogės – tai poetinės realių ir gyvenimiškų situacijų miniatiūros, pastoraliniai, idealizuotos meilės vaizdiniai. Meilė – tarsi

amžina kūrybos versmė, įkvėpusi ne vieną poetą, ne vieną kompozitorių imtis plunksnos ir išreikšti savo jausmus žodžiais ar garsais. Tad neatsitiktinai šio vakaro programoje skambės dvi rusų kompozitorių Čaikovskio ir Rimskio-Korsakovo simfoninės kompozicijos, bylojančios apie skirtingas meilės istorijas. Tarp jų įsiterps neoklasicizmu dvelkiantis Prokofjevo Pirmasis koncertas smuikui, itin ryškiai atskleidęs Prokofjevo talento ypatybę – tyrą, santūrų ir dvasingą lyriškumą, nors šalia jo daug dėmesio skiriama ir groteskui.

Čia skleisis nepaprasti jaunosios japonų smuikininkės Mayumi Kanagawos gebėjimai, Lietuvos publiką sužavėję dar 2013 m., kai ši

solistė pelnė pirmą premiją J. Heifetzo konkurse Vilniuje.

Atkreipusi tarptautinės auditorijos dėmesį, M. Kanagawa kviečiama koncertuoti su viso pasaulio kolektyvais – tai įvairūs JAV simfoniniai ir kameriniai orkestrai, Prahos radijo, Sankt Peterburgo Marijos teatro, Suomijos radijo, Vokietijos kamerinės filharmonijos Brėmene, LNSO ir kt. orkestrai. Šį koncertų sezoną smuikininkė debiutavo su Belgijos nacionaliniu simfoniniu orkestru, diriguojuoju maestro Hughui Wolffui. M. Kanagawa buvo „Crossroads“ kamerinio orkestro ir maestro A. Tregerio vadovaujamo Amerikos jaunimo simfoninio orkestro antroji koncertmeisterė. Kaip kamerinės

muzikos atlikėja griežė garsiuose tarptautiniuose Verbje, Aspeno ir kituose festivaliuose, kamerinės muzikos koncertų serijoje „Chanel Pygmalion“ Japonijoje.

Studijų metais M. Kanagawa dalyvavo Jaunųjų atlikėjų programoje, jos garso įrašai transliuojami įvairiose NPR radijo stotyse. Gavusi Vokietijos fondo „Deutsch Stiftung Musikleben“ paramą, smuikininkė griežia XVII a. Mantujos meistro Pietro Guarneri instrumentu. Taigi nepaprastai įdomu vėl išgirsti šią smuikininkę Lietuvoje ir tapti jos sparčiai kylančios muzikinės karjeros liudininkais.

LNF INF.

Šokio pamokos

Pokalbis su Anželika Cholina

AUŠRA KAMINSKAITĖ

„Kiekvienam duotas kosmosas, tik ne kiekvienas jį savyje atpažįsta“, – viena iš daugybės sparnuotų minčių, kurias kalbėdama apie šokį, pedagogiką bei vadovaujamą darbą ištaria Anželika Cholina. Prieš susitinkant ketinau ją klausinėti apie šokio teatro specifiką, tačiau vos prasidėjus pokalbiui paaiškėjo, kad sąvokų ir kategorijų choreografė kiek įmanydama vengia. Tad antrajame serijos interviu su savo vardo teatro įkūrėja ir pirmąja aktorių-šokėjų kursų vadove kalbamės apie vadovavimo subtilybes, būtinybę padėti jaunam žmogui atrasti savo kryptį ir, žinoma, scenos meno esmę bei sampratas.

Kaip pasukote būtent šokio teatro kryptimi?

Sąvoką „šokio teatras“ sugalvojau 2000-aisiais steigdama savo vardo teatrą. Tuo metu dar nesupratau, bet taip įvardydama mano pašmonė intuityviai formavo naujo žanro atsiradimą. Manęs nebejaudino grynas klasikinis ar modernus šokis, nes šie žanrai nukrypo į savotiškus kraštutinumus: baletas susitelkė į technikos tobulinimą, o modernus šokis – į pseudofilosofiją. Man šie „nukrypimai“ nebuvo įdomūs, mane visada domino kitoks – gyvas teatras. Nepriskiriu savęs jokiai kategorijai. Žiūrint spektaklį man svarbus vieningas kriterijus – jaudina arba ne.

Tačiau žmonėms norisi konkretumo, o Jūsų spektaklių negalima vienareikšmiškai priskirti nei klasikiniam, nei šiuolaikiniam šokiui.

Ar tikrai reikia ieškoti atsakymo į šitą klausimą? Man pačiai įdomu, kad visi mano spektakliai tokie skirtingi, tarsi juos būtų statęs ne tas pats žmogus. Taip yra todėl, kad statymo stilių diktuoja spektaklio tema. Dar vaikystėje, vaikų darželyje, statydama šokius savo grupės vaikams žinojau, kad ragana ir princesė negali šokti tais pačiais judesiais – reikia ieškoti individualios personažo išraiškos. Todėl vienas įdomiausių dalykų statant spektaklį man yra atrasti individualią kiekvieno personažo kūno kalbą. Juk vienodų žmonių nėra, tad ir mano spektakliuose net personažų eiseną skirtinga.

Teatre laikausi taisyklės statyti spektaklį tik tada, kai tiksliai jaučiu, kad pasirinkta tema turiu ką pasakyti. Tai turi būti globalu, nes teatras atsirado tam, kad pasakytų žmogui, jog jis blogas, ir primintų, jog jis mirtinas. Štai misija. O kokiomis priemonėmis spektaklyje priartėjama prie tiesos apie gyvenimą – visai nesvarbu.

Šią idėją nešiojotės nuo pat kūrybos pradžios ar ją supratote tik įgijusi patirties?

Nemėgstu žodžio „kūryba“, niekada jo nevartoju ir kūrėja ar

menininke savęs nevadinu. Tiesiog darau tai, ką moku ir jaučiu. Paradoksas, kad moku, jaučiu ir žinau visą gyvenimą, bet visada jaučiuosi mokine, kuriai dar daug reikia pažinti ir suprasti. Nuostabus jausmas – lyg amžina jaunystė su pateisinama priežastimi. Mano asmeninės savybės taip pat šiek tiek paradoksalios – moku dirbti, kai reikia, galiu staigiai susikonscentruoti ir ištvermingai veikti. Man niekad neteko patirti diskomforto kanikinantis dėl kokios nors idėjos, aš jų visada pilna. Kita vertus, galima sakyti, kad esu tikra tinginė, nemėgstu dirbti, nebijau nieko neveikimo, pauzių. Jeigu spektaklio idėjų vystymo procesas nevyksta sklandžiai, jeigu mintis manyje neranda atsako ir rutuliojasi sunkiai, jos atsisakau – nieko nedarau per jėgą.

Kaip reagavote pakviesta dėstyti į LMTA?

Tai buvo labai netikėtas pasiūlymas, todėl svarsčiau, ar sutikti, – buvau visai jauna, nežinojau, ar turiu ką duoti studentams, nes, mano supratimu, pedagogas yra žmogus, kuris suteikia galimybę studentui gauti žinių ir įdiegia meilę profesijai. Man padėjo visiškai naujos žinios, gautos iš baletų režisūros studijų GITIS Maskvoje. Iš pradžių studijų pagrindu pasirinkau savo dėstytojos O.G. Tarasovos mokymo metodą. Programoje specialybė vadinosi „aktorius-šokėjas“ – vadinasi, akcentuojama vaidyba ir kelios šokio disciplinos. Todėl mokymo programoje pasiūliau judesio kompozicijos discipliną – man atrodė, kad kiekvieną studentą būtina išbandyti kaip kūrėją, choreografą. Visus ketverius metus skatinau juos statyti įvairias kompozicijas, taip lavindama vaizduotę ir kūrybingumą.

Dalyko atsiskaitymams A|CH šokio teatras išnuomodavo Jaunimo teatro arba Mažąją Lietuvos nacionalinio dramos teatro salę, kur studentai pristatydavo savo darbus žiūrovams. Tai buvo studentų choreografinių miniatiūrų kūrybos vakarai, primenantys šandieninį LNOBT „Kūrybinį impulsą“, tačiau pradininkai buvome mes. Norėjosi įdiegti studentams atsakomybės jausmą, nes rodyti savo darbą teatre yra ne tas pats, kas prisistatyti LMTA auditorijoje su repeticijų drabužiais, – reikėjo sukurti mažus spektaklius, miniatiūras, aprenkti artistus, sukurti šviesas ir t.t.

Tiesa, pripažįstu vieną klaidą. Gailiuosi, kad neparodžiau studentams sunkiosios – vadybinės ir organizacinės – teatro valdymo pusės. Jie matė tik gražiąją dalį: jų laukdavo honorarus už spektaklius ir niekada nežinodavo, kiek kainavo visa tai suorganizuoti. Todėl teatro veikla iš šalies atrodė kaip šventė. Juokauju, kad tai tarsi šiuolaikinių tėvų klaida, kai norėdami

vaikams suteikti tai, kas „geriausia“, iš pradžių nuveža juos ne į kaimą, kur musės, tvartas ir paršiukai, bet į Dubajų. Dėl neteisingo pirmo įspūdžio jauniems žmonėms vėliau teko nudegti, lengva ranka kuriant nuosavas struktūras, – paaiškėjo, kad viskas ne taip paprasta.

Kokie kriterijai buvo svarbūs renkant studentų kursą?

Turbūt svarbiausia buvo išvelgti individualybę. Stojantis žmogus gali būti tau nepatogus, bet egzistuoja vienintelis klausimas: ar jo vieta scenoje? Taip pat – koks jo charakteris? Net jei su studentu sunku sutarti, mokytojo užduotis – atskleisti artistišumą, išmokyti dirbti ir išauginti savarankišką, savimi patikintą artistą.

Taip pat rinkdama kursą stengdavausi suprasti, ar atsakingai žmogus pasirinko specialybę. Kai kurie stoja eksperimentuodami, o ši profesija per žiauri eksperimentams su savo gyvenimu. Kurso rinkimas man kaskart reišė didžiulę atsakomybę, todėl džiaugiuosi, kad visos trys laidos išskirtinės ir ryškios – išaugo puikūs aktoriai, šokėjai, pedagogai, choreografai, dauguma jų rado savo vietą mene ar sėkmingai dirba vadovaujamą darbą šokio srityje: Eligijus Butkus vadovauja baletų skyriui M.K. Čiurlionio menų mokykloje, Andrius Katinas – LMTA Šokio ir judesio katedrai, Martynas Rimeikis yra LNOBT choreografas.

Kaip ieškojote dėstytojų savo kursui?

Norėjosi pasikviesti savo srities profesionalų, kurie tokiam specifiniam kursui galėtų duoti reikiamų žinių. Pirmoji buvo klasikinio šokio pedagogė Jolanta Vymerytė, pas kurią mano studentai nuoširdžiai mokėsi, ji sugebėjo juos taip sudominti baletu, kad, pavyzdžiui, pirmos laidos aktorius Giedrius Savickas, galime lažintis, ir šiandien naktį pažadintas paaiškintų, kas yra *battement-tendu*. Taip pat pakviečiau choreografę Airą Naginevičiūtę, kuri davė modernaus šokio pagrindus, o vaidybos meną dėstė režisierius Jonas Vaitkus.

O kokia dėstytoja buvote Jūs?

Jei kalbėtume apie mano būdą – nekonfliktiška. Nei paskaitose, nei repeticijose niekad nekeliau balso – jei pakviečiu žmogų dirbti kartu, visiškai su juo skaitausi. Neužgaulioju, nežeminu, nesiekiu rezultatų teroru. Šokis yra sunkus darbas, kurį dvasinis diskomfortas tik bereikalingai apsunkina. Žmonės, dirbdami esant tokiai atmosferai, neatsiskleidžia. Ir nesvarbu, ar dirbu su vienu artistu, ar su trupe, šią metodiką – būti Žmogumi – naudoju visur ir visada. Štai Maskvos Didžiajame teatre tokiu būdu suvaldžiau 120 choro artistų, kurių dauguma agresyvūs, nuolat

Anželika Cholina ir šokėjai po spektaklio „Carmen“

P. GASIŪNO NUOTR.

konkuruojantys, nepasitikintys. Jie provokuodavo situacijas, tačiau pamatę, kad neigiamos reakcijos nebus, nusiramino ir pradėjo dirbti bei vertinti sukurtą darbo atmosferą.

Džiaugiuosi, kai pastebiu, kad taip pat elgiasi ir mano studentai, užimančys vadovaujamus postus, – jie siekia tikslų nepamiršdami, jog yra žmonės.

Dėstant visuomet pavykdavo išlaikyti ramų toną ir suvaldyti situacijas?

Taip, nors tarp manęs ir pirmo mano kurso studentų buvo visai nedidelis amžiaus skirtumas, o kai kurie buvo net šiek tiek vyresni.

Iškart dirbau su studentais kaip su profesionalais, įtraukiau juos į savo teatro spektaklius. Taip pat norėjau, kad jie taptų matomi ir kitiems režisieriams bei choreografams, nes pati negalėjau visiems garantuoti kūrybinio gyvenimo. Manau, kad kurso vadovų polinkis „marinuoti“ savo studentus, neleidžiant dirbti su kitais menininkais, yra klaidingas. Žinoma, savotiškai skaudu, kai mokinyš nueina pas kitą kūrėją, tačiau reikia su tuo susitaikyti, nes negali garantuoti, kad lydėsi jį per visą jo karjerą. Pavyzdžiui, kaip galėjau neleisti antrakursio Gyčio Ivanausko vaidinti Oskaro Koršunovo „Ugnies veide“? Išleidau ir džiaugiausi, kad jis turėjo tokią patirtį.

Daug kas būtų supratę, jei nebūtumėte leidusi.

Laimė, man užteko proto to nedaryti. Rengiant artistus svarbiausia yra ne juos savintis, o išmokyti mylėti teatrą ir jam tarnauti.

Grįžkime prie aktorius-šokėjo specialybės: ar gali žmogus būti vienodai geras šokėjas ir aktorius?

Žiūrint ką vadinsime „geru“. Jei žmogus yra artistas iš prigimties, jis gali puikiai daryti abu dalykus. Mano praktikoje tokių pasitaikė, bet nedaug. Viena įdomiųjų spektaklio statymo pusių – atskleisti geriausias artisto savybes. Toks mano darbas. Todėl šiandien, kai viskas tarpusavyje maišosi, į savo spektaklius nebijau kviesti, pavyzdžiui, dainininkų, kurie yra artistai iš prigimties.

Apskritai rinkdama artistus beveik nepaisau jų išsilavinimo ir patirties. „Kastingas“ – tik pažintis, o svarbiausias kriterijus, pagal kurį renkuosi žmones, – jų noras. Jei žmogus norės save išbandyti mano spektaklyje, jis bus su manimi, bus mano pusėje.

Kam tuomet reikalingas aukštasis išsilavinimas?

Dabar? Nežinau. Aukštoji mokykla turėtų būti jungiamoji grandis tarp baletų mokyklos ir teatro, rengianti kvalifikuotus pedagogus, choreografus, šiuolaikinio šokio atlikėjus. O dabar... Man gaila surinktų žmonių, nes po studijų jie dažniausiai atsiduria gatvėje. Todėl visada geriau, kai kursą renka nuolat spektaklius statantis režisierius ar choreografas, kuris pakviečia studentus dirbti savo trupėje. Dabar surinkti kursai neturi vadovo. Trūksta tikslinio profesinio orientavimo, neieškoma, į ką linkęs kiekvienas studentas, – o būtent tai labai svarbu menininko aukštajam išsilavinimui. Negalima prie visų priėti vienodai – svarbu ugdyti individus. Žinoma, tai reikalauja gilinimosi ir ne kiekvienas suinteresuotas atiduoti daug laiko už nedidelį atlyginimą. Šiais laikais mažai idealistų – todėl turbūt ir trūksta pedagogų.

Ar pastebėjote, kad šokio studijos padėtų augti visam šokio laukui? Kaip tai atsiskleidžia?

Svarbiausias rodiklis man buvo mano teatro veikla. Studentus savo teatro pastatymuose užimu jau 25 metus, jie sukūrė daugybę puikių vaidmenų, spektakliai buvo gausiai lankomi, tad visi mano kursai, regis, dirbo prasmingai.

Ir niekada nebuvo konfliktinių situacijų?

Krizių būna. Esame pasidalinę tokių situacijų patirtimi su Eimuntu Nekrošiumi, Oskaru Koršunovu: artistai pradeda neigti režisierių, nutaria, kad patys viską sukūrė ir jiems vedlys nereikalingas. Turbūt visi, vedę paskui save artistus, yra susidūrę su tokia situacija. Vadovavimas bendraamžiams, kurių karjera tęsiasi beveik tiek pat, kiek ir tavoji, dažnai atveda prie minties, kad kažkas kažką išnaudoja. Artistai dažniau galvoja apie save, režisieriai mato platesnį lauką. Todėl 2008-aisiais palikau savo teatrą – tiesiog susikroviau daiktus ir pakviesta Rimo Tumino išvykau dirbti į Maskvą. Esu linkusi ne gilinti konfliktus, o pasitraukti, išlaukti. Dėl šios priežasties mano artistai turėjo šešerių metų prastovą – tiek laiko savo teatre nieko nestačiau.

Dabar mano teatras išgyvena antrą etapą – susitikome kitokios nuotaikos, repertuare turime tris pastatymus, branginame vieni kitus ir į spektaklius susirenkame kaip į šventę.

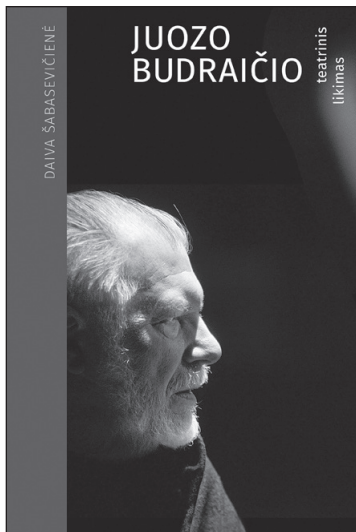
Bandymas atskleisti Juozo Budraičio vaidybos paslaptį

Daiva Šabasevičienė. *Juozo Budraičio teatrinis likimas*. Lietuvos rašytojų sąjungos leidykla, 2019.

RŪTA MAŽEIKIENĖ

Šių metų pradžioje Lietuvos rašytojų sąjungos leidykla išleido teatrologės Daivos Šabasevičienės knygą „Juozo Budraičio teatrinis likimas“, kurioje išsamiai pristatoma legendinio teatro ir kino aktoriaus, Nacionalinės premijos laureato Juozo Budraičio teatrinė kūryba. Solidus, trijų šimtų puslapių leidinys laipsniškai supažindina skaitytoją su visais penkiolika Juozo Budraičio sukurtų teatro vaidmenų: nuo debutinio Solneso režisieriaus Jono Vaitkaus spektaklyje Henriko Ibseno „Statytojas Solnesas“ (Kauno valstybinis akademinis dramos teatras, 1980) iki vėlyviausio Krepo vaidmens režisieriaus Oskaro Koršunovo spektaklyje Samuelio Becketto „Paskutinė Krepo juosta“ (Oskaro Koršunovo teatras, 2013). Nors subtilaus dizaino knyga (dailininkė Deimantė Rybakovienė) dar kvepia spaustuvės dažais, o knygos viršelis traukia skaitytojo akį išraiškingu aktoriaus profiliu (fotografas Dmitrijus Matvejevas), vos paėmus šią knygą apima keistas *dėją vu* jausmas.

Visų pirma sunku patikėti, kad tai dar viena teatrologės Šabasevičienės knyga. Rodos, ką tik laikėme rankose toje pačioje leidykloje išleistą jos studiją apie kitą Lietuvos kino ir teatro grandą – aktorių Regimantą Adomaitį – ir aptarinėjome joje publikuojamus asmeniškus dienoraščių įrašus, įkvepiantį susirašinėjimą su kitais menininkais, aistringus gerbėjų laiškus... („Smėlio pilys: Regimantas Adomaitis“) Ir štai, praėjus vos metams, autorė išleidžia naują monografiją, kurioje detaliai pristatoma Budraičio teatrinė kūryba: aptariam visi vaidmenys, analizuojama šiam aktoriui būdinga vaidybos maniera, gilinamasi į menininko asmenybę, tyrinėjamos aplinkybės, lėmusios aktoriaus atėjimą į teatrą. Ši knyga – dar vienas įrodymas, kad Lietuvos nacionalinio dramos teatro literatūrinės dalies vedėja Šabasevičienė teatro kritikų ne veltui tituluojama nepailstančia teatro metraštininke (nuolat rašančia spektaklių recenzijas, teatralų kūrybos apžvalgas, rengiančia interviu su teatro menininkais) ir produktyviausia pasitarųjų metų teatro tyrėja (per pastaruosius dešimt metų išleidusia keletą teatrologijos knygų: „Teatro Piligrimas. Režisieriaus Jono Vaitkaus kūrybos kontūrai“, „Valentinas Masalskis. Ieškant teatro“ bei kartu su Rasa Vasinauskaite „Muzika

kaip teatras. Kompozitorius Fautas Latėnas“).

Apgaulingą *dėją vu* jausmą sustiprina prieš keletą metų knygynų lentynose pasirodžiusi Juozo Budraičio ir Margaritos Matulytės knyga „Mano kinas. Pasaulis, kuris priklausė vyrams“, išsamiai pristatanti Budraičio kūrybą kine. Vos pasirodžius šiai knygai nebuvo abejonės, kad ne ką mažesnio tyrėjų ir skaitytojų dėmesio nusipelnė ir teatrinė šio aktoriaus raiška. Nors daugiau nei šimtą vaidmenų skirtingų režisierių filmuose sukūręs Budraitis įsirižė į visuomenės atmintį kaip vienas geriausių savo laiko, t.y. vėlyvojo sovietmečio, kino aktorių, žiūrovams teko pažinti šį menininką ir kaip talentingą dramos teatro aktorių, sukūrusį ryškius, unikalia vaidybos maniera

Juozas Budraitis spektaklyje „Statytojas Solnesas“

paženklintus personažus tokių režisierių kaip Jonas Vaitkus, Eimuntas Nekrošius, Gintaras Varnas ar Oskaras Koršunovas spektakliuose. Šabasevičienės knyga, viena vertus, natūraliai užpildo šią – aktoriaus teatrinės kūrybos tyrimų – spragą, kita vertus, tampa organišku paties Budraičio ir Matulytės knygos tęsiniu, tam tikra prasme – antrąja visuminės aktoriaus kūrybos studijos dalimi.

Tokį išpūdį sustiprina abiem knygoms būdinga žanriniu požiūriu itin laisva struktūra: jose jungiamas mokslinis tyrimas (Matulytės, Šabasevičienės tekstai), autobiografinis pasakojimas (Budraičio tekstai), interviu (ne tik su Budraičiu, bet ir su kitais meno, kultūros lauko dalyviais), istoriniai dokumentai (recenzijų, dienoraščių, laiškų fragmentai) ir daugybė fotografijų, atskleidžiančių ne tik Budraičio, kaip aktoriaus, patirtis, bet ir savitą Budraičio, kaip fotografo, santykį su pasauliu. Palyginti su Budraičio ir Matulytės „Mano kinu“, Šabasevičienės knygoje kur kas didesnę vietą užima teatrologinė aktoriaus kūrybos analizė, tačiau ir čia paliekama pakankamai erdvės autentiškiems liudijimams, atsiminimams, įvairioms aktoriaus, jo kolegų ir kūrybos vertintojų nuomonėms.

Nors mokslinio tyrimo lygmeniu autorės susitelkia į skirtingas aktoriaus raiškos sritis (kinas / teatras) ir gana atsietai analizuoja šiam aktoriui būdingą kino ar teatro vaidybos manierą, man rodos, tik perskačius abiejų tyrėjų tekstus dėliojasi visuminis Budraičio aktorystės fenomenas. Ir kine, ir teatre (nors kiekviename žanre – savaip) šiam „neprofesionaliam“ aktoriui buvo būdinga itin tiksli išorinio (ekspresyvaus) ir vidinio (psichologinio) personažo paveikslų dermė, pusiausvyra tarp intelektualaus ir emocinio santykio su vaidmeniu, „natūrali“, „nevaidybiška“ (akademiniu

požiūriu) laikysena, gebėjimas pasiekti „aukščiausią natūralumo lygį“ ir „ištirpti vaidmenyje“. Ieškodamos atsakymo į klausimą, kokia savitos, žiūrovo jausmus ir mintis užvaldančios Budraičio vaidybos paslaptis, abi tyrėjos pirmiausia akcentuoja šiam aktoriui būdingą vaidybos „dvigubumą“ ar „dvilypumą“. Matulytė primena skaitytojams taiklų kino kritiko Sauliaus Macaičio įžvalgą

Juozas Budraitis spektaklyje „Paskutinė Krepo juosta“

D. MATVEJEVO NUOTR.

apie Budraičio personažų „dvigubą dugną“ ir papildė kino kritiko Juriiaus Pavlovo įžvalga, kad Budraičio vaidybos „paslaptis“ yra „susijusi su šio aktoriaus žmogiškąja esme“: „su išoriniu uždarumu, užsisklendimu, netgi atsiskyrėlišku ir kaip reta intensyviu dvasiniu gyvenimu, vidiniu atvirumu ir pažeidžiamumu“ (p. 15). Šabasevičienė taip pat gilinasi į Budraičio paradoksalią „persikūnijimo“ dvilypumą. Teatrologės nuomone, „tuo metu, kai atrodydavo, kad jis visas ištirpo vaidmenyje, staiga suvokdavai, kad jis vis dėlto lieka panašus į save, nežengia toliau savo žmogiškosios prigimties“ (p. 42).

Taigi tiek kino, tiek teatro kritikai pripažįsta, kad Budraičio vaidmenys žavėjo publiką ne tiek meistriškai sukurtais personažais, kiek per šiuos vaidmenis atsivėriančia unikalia aktoriaus asmenybe. Tokiai nuomonei antrina ir Šabasevičienės kalbinti Budraičio scenos ar filmavimo aikštelės partneriai, kolegos, bičiuliai, aktoriaus kūrybos gerbėjai. Štai, pavyzdžiui, Regimantas Adomaitis atvirai sako, kad „mūsų, kurie mokėsi toj srity, požiūriu, jo vaidyba buvo siaubinga, tiesiog nepakenčiama, į jokių rūmus netelpanti, bet transliuojanti tam tikrą žinią apie personažus ir įtikinanti“ (p. 290). Adomaičio nuomone, šis „savamokslis artistas“, nors ir „nieko neturėjo, ko mes mokėmės“, kažkokiu paradoksaliu būdu buvo „nuostabus aktorius“. Oskaras Koršunovas Budraičio vaidybos paslaptį atveria teigdamas, kad „visi jo vaidmenys teatre labai išskirtiniai (...), visi ypatingi“, ir „būtent tai, kad jis yra mąstytojas, skaitytojas, pasaulio stebėtojas, fotografas, jo vaidmenis paverčia išskirtiniais“ (p. 279). Šios įžvalgos tam tikra prasme paaiškina ir pateisina Jono Vaitkaus riziką 1979 m. pakviesti tuo metu kine jau išgarsėjusį Budraitį suvaidinti Solnesą jo statomame spektaklyje „Statytojas

Solnesas“. „Man ėmė stigti kitokio aktoriaus tipo – prisipažįsta Vaitkus, – Budraitis buvo truputį kitoks (...), ir intelektualiai išsiskiriantis, ir vizualiai kitoks“ (p. 68). Knygos autorė taikliai apibendrina šią situaciją analizuodama ir išgrynindama Vaitkaus režisūrinę poziciją, leidusią „didžiųjų spektaklių herojumi tapti ne aktoriui profesionalui, o unikalios meninės prigimties žmogui Juozui Budraičiui“ (p. 25).

Šabasevičienės knygoje nerasime mokslinei monografijai tradiciškai būdingų apibendrinančių išvadų. Fragmentuotas leidinio pobūdis leidžia autorei baigti knygą įdomiais dailininko Valentino Antanavičiaus atsiminimais. Nors dėl tokios „mozaikiško“ tipo struktūros kritikė Jūratė Visockaitė kaudaisė aštriai sukritikavo Budraičio ir Matulytės knygą („knyga tarsi neturi stuburo“), mano nuomone, fragmentuota, polifoniška forma itin tinkama Šabasevičienės studijai. Viena vertus, knygoje aiškiai girdėti autorės vedama teatrologinė tema / melodija, atskleidžianti Budraičio kelią į teatrą, nužyminti savitą vaidybos manierą, išryškinanti unikalius šiam aktoriui būdingus vaidmens kūrimo principus. Kita vertus, šiai temai / melodijai čia antrina, čia oponuoja paties aktoriaus ar kitų menininkų – ypač su Budraičiu dirbusių režisierių, aktorių – pasisakymai. Polifoniškas knygos diskursas žavi savo netolydumu, leidžia skaitytojui išgirsti kontrastingas nuomones, skatina gretinti skirtingus aktoriaus kūrybos vertinimus. Dėl tokios daugybės struktūros skaitytojas ne tik turi galimybę išsamiai susipažinti su įvairialype Budraičio kūrybine veikla (aktorius, režisierius, fotografas, tapytojas, diplomatas), bet ir skatinamas savaip susidėlioti šio menininko kūrybinį portretą ir individualiai aiškintis Budraičio aktorystės paslaptį.

Istorija virsta istorijomis

Trys užsienio parodos

KARINA SIMONSON

Paryžiaus Orsė muziejuje (*Musée d'Orsay*) kovo 26 – liepos 21 d. veikia paroda „**Juodaodžiai modeliai: nuo Géricault iki Matisse'o**“ („Le modèle noir De Géricault à Matisse“). Juodaodžių modelių istorija Vakarų tapyboje yra labai menkai tyrinėta. Kuo jie vardu, kodėl menininkas juos vaizdavo ir ką tai atskleidžia istoriškai? Ši paroda kaip tik ir kelia klausimus apie juodaodžių figūrų reprezentaciją vaizduojamuosiuose menuose nuo vergijos Prancūzijoje panaikinimo (1794 m.) iki šių dienų. Taip pat pasakojama ir apie besikeičiančius jų vaizdavimo būdus, žyminčius dailės modernėjimą. Siekiant užtikrinti ilgalaikę perspektyvą, parodoje ypač daug dėmesio skiriama trimis pagrindiniams laikotarpiams: vergijos panaikinimo laikotarpiui (1794–1848), naujosios tapybos laikams iki Matisse'ui susipažįstant su JAV Harlemo Renesanso judėjimu ir XX a. pradžios avangardiniais judėjimams, pokario ir šiuolaikiniais menininkams.

Daugiausia dėmesio parodoje skiriama modeliams, taigi ir dialogui tarp menininko ir jo modelio. Joje nagrinėjama, kaip juodaodžiai modeliai buvo vaizduojami Théodore'o Géricault, Charles'io Cordier, Jeano-Baptiste'o Carpeaux, Edouard'o Manet, Paulio Cézanne'o, Henri Matisse'o, Nadaro ir Étienne'o Carjat kūriniuose. Tai yra pirmą kartą paroda Prancūzijos istorijoje, tačiau ir kitur Europoje jų būta nedaug: fotografijos paroda „Juodos kronikos“ („Black Chronicles“, 2016) Nacionalinėje portretų galerijoje Londone bei dailės paroda „Juoda yra gražu: nuo Rubenso iki Dumas“ („Black is Beautiful: Rubens to Dumas“, 2008) *Nieuwe Kerk* Amsterdame.

Édouardo Manet „Olimpija“ (1863) dažnai vadinama vienu iš kertinių kūrinių modernaus meno gimimo istorijoje. Joje pavaizduota nuoga prostitutė drąsiai žvelgia į akis žiūrovui. Seksas už pinigų buvo nematomas, bet svarbus modernaus gyvenimo aspektas. Tačiau paveikslas yra svarbus ir dėl kito, labai dažnai ignoruojamo aspekto: juodaodės tarnaitės vardu Laure vaizdavimo. Manet parodą šiuolaikiškai apsirengusią, priešingai plačiai paplitusiam egzotizuojamam haremo įvaizdžiui to meto saloninėje tapyboje, kai juodaodės tarnaitės dažnai vaizduotos nuogomis krūtimis, taip pabrėžiant jų vergės statusą, egzotiškumą ir kitoniškumą. Kūrinio kompozicijoje dailininkas suteikia jai beveik tiek pat erdvės, kaip ir Olimpijai. Tokiu būdu jis atkreipė dėmesį į kitą tuometinės visuomenės aspektą, kurį buržuaziniai kritikai norėjo

ignoruoti: kad Prancūzijoje egzistuoja juodaodžių bendruomenė, kurios dauguma narių atvyko į miestą po vergijos panaikinimo Prancūzijos kolonijose 1848 metais.

Kitas tuo metu prancūzų dailininkų žinomas juodaodis modelis buvo vardu Josephas, pavaizduotas Théodore'o Géricault paveiksle „Medūzos plaustas“ (1818–1919), o vėliau dirbęs modeliu Dailės mokykloje (*École des Beaux-Arts*). Tačiau Laure ir Josepho atvejai visgi buvo labiau išimtis nei taisyklė, nes daugumos modelių vardai iki šiol nežinomi. Svarbu pažymėti, kad visi portretai, kuriuose pavaizduotų juodaodžių vardai žinomi, buvo pervardinti. Taip Manet „Negrė“ („La Nègresse“, 1862–1863) tapo „Laure portretu“, kartu buvo atsisakyta pasenusių etninių ir rasinių klasifikacijų.

Parodoje siekiama parodyti, kokią svarbią vietą Paryžiaus juodaodžių bendruomenė užėmė XIX a. Prancūzų dailininkų ir fotografų praktikoje. Orsė muziejus tikisi, kad ši paroda padės iš esmės pakeisti jos lankytojų požiūrį į daugelį dailės šedevrų ir meno istoriją.

Miuncheno Modernaus dizaino pinakotekoje (*Pinakothek der Moderne Design*) vasario 8 – 2020 m. vasario 2 d. veikia 100-ąsias Bauhauzo metines mininti paroda „**Atspindėti Bauhauzą: 40 objektų – 5 pokalbiai**“ („Reflex Bauhaus: 40 objects – 5 conversations“). Ekspozicija siekiama išsamiau aptarti šios novatoriškos dizaino mokyklos svarbą iki mūsų dienų. Vienas pagrindinių dizaino muziejų – „Die Neue Sammlung“ – rodo savo istorinius ryšius su Bauhauzu. Bendradarbiaujant su dailininku Tilo Schulzu buvo įrengta instaliacija, sujungianti 40 istorinių objektų ir penkis juos atliepiančius šiuolaikinių menininkų objektus. Į kvietimą dalyvauti atsiliepė dizainerė Ayzit Bostan, poetė Barbara Köhler, architektė Anupama Kundoo, kompozitorius Junya Oikawa ir dailininkė Sofie Thorsen.

Miuncheno muziejus tapo vienu iš pirmųjų muziejų, įgijusių Bauhauzo darbus, dabar laikomus modernaus dizaino ikonėmis. Tarp šio laikotarpio kūrinių yra Anni Albers ir Guntos Stölzl tekstilės, Almos Buscher ir Ludwigo Hirschfeld-Macko žaislų, Otto Rittwegerio ir Wilhelmo Wagenfeldo metalo kūrinių. Toliau darbų buvo įsigyjama reguliariai, beveik iki šių dienų, papildant istorinę kolekciją Theodoro Boglerio, Marcelio Breuerio, Josefo Hartwigo ir Naumo Slutzky'io objektais, kurių beveik visi yra pristatyti visuomenei Miunchene pirmą kartą, o kai kurie – pirmą kartą apskritai.

Kuratorius Tilo Schulzas siekė istorijos dialogo su šiuolaikiniais kūriniais. Vokietijos turkė mados

dizainerė Ayzit Bostan susidomėjo Marcelio Breuerio „Kėdė su grotelėmis“ ir sukūrė šiuolaikinį jos ekvivalentą. Vokietė Barbara Köhler įkvėpta Christiano Dello dvigubos stalinės lempos sukūrė „žodinių veidrodinių vaizdą“ (*word-mirror-image*). Indė architektė Anupama Kundoo interpretavo Guntos Stölzl požiūrį į audimą. Japonų kompozitorius Junya Oikawa sukūrė performatyvią garso instaliaciją, pagrįstą Josefo Hartwigo Bauhauzo šachmatais. O danų dailininkė Sofie Thorsen išanalizavo Hermanno Finsterlino „Didyms“ erdvines kompozicijas.

Kovo 20–23 d. praūžė 13-oji „**Art Dubai**“ **meno mugė**. 2007 m. įkurta „Art Dubai“ yra svarbiausia platforma, skirta šiuolaikiniam Artimųjų Rytų, Šiaurės Afrikos ir Pietų Azijos menui. Jos programa apima galerijų ir menininkų ekspozicijas, mugės užsakytus bei kuratorių pristatytus projektus, rezidencijas, švietimo iniciatyvas ir meno forumą.

Mugėje galerijų stendai buvo suskirstyti į keturis pagrindinius skyrius: Šiuolaikinis menas, Modernus menas, *Bawwaba* ir Rezidentai. Šiais metais Šiuolaikinio meno dalyje pristatyta daugiau nei 90 galerijų iš daugiau nei 40 šalių, tarp jų pirmą kartą dalyvavo Kamerūnas ir Kolumbija. „Art Dubai“ Modernaus meno dalis buvo skirta XX a. menui iš Artimųjų Rytų, Afrikos ir Pietų Azijos. Kiekvienas jos dalyvis pristatė personalinę, dviejų ar grupės menininkų ekspoziciją, daugiausia dėmesio skirdamas 1940–1980 m. sukurtiems darbams. Šių metų mugėje pirmą kartą buvo atidaryta speciali sekcija, pavadinta *Bawwaba* (arab. vartai), kurios tikslas – suteikti lankytojams kuratorių pasiūlytą meninės raidos Globaliuose pietuose interpretaciją.

Rezidentų programos dalyje tarpdisciplininiai kūrėjai iš viso pasaulio buvo kviečiami keturioms savaitėms į JAE kurti naujų kūrinių visiškai įrengtose Dubajaus ir Abu Dabio studijų erdvėse. 2019 m. Rezidentų programa buvo skirta

„The Rooster Gallery“ ekspozicijos fragmentas

Édouard Manet, „Olimpija“. 1863 m.

išimtinai Lotynų Amerikai. Programos dalyviai, be įprastų pagyrų organizatoriams, savo kūriniuose kėlė ir probleminius regionui klausimus, tokius kaip migrantų darbo jėga ar LGBTA.

Kitas naujas segmentas – „JAE Now“, kuriame pristatytos nepriklausomos platformos, kuruojamos šalies menininkų. Šie kolektyvai ir bendruomeninės grupės, esančios už viešųjų įstaigų ir komercinių galerijų ribų, yra esminė atsvara viešajam bei komerciniam sektoriui ir svarbus vietinio šiuolaikinio meno ekosistemos dalyvis.

Būta ir kelių nusivylimų. Praėjusiais metais bankrutavo pagrindinis mugės rėmėjas „Abraaj Group“. Šiais metais taip pat nebuvo įteiktas prestižinis „Abraaj prizas“, kuriuo jau 10 metų buvo skatinami talentingi menininkai iš Persijos įlankos, Pietų Azijos ir Šiaurės Afrikos. Be to, mugės organizacinę komandą paliko ir jos direktorė Myrna Ayad.

Kaip visada atsitinka didelėse mugėse, nėra lengva išskirti tik kelias įdomiausias metų ekspozicijas. Tačiau kalbama, kad į jų sąrašą turėtų patekti „Ayyam Gallery“ stendas, skirtas novatoriškam abstrakcijos meistriui ir palestiniečių aktyvistui Samia Halaby. Adis Abeboje įsikūrusi galerija „Addis Fine Art“ eksponavo įspūdingus figūrinius Etiopijos modernisto Tadesse Mesfino darbus. Japonų galerija „OTA Fine Arts“ pristatė daugiausia japonų menininkus, tokius kaip Yayoi Kusama ir Rina Banerje. Irano

menininkas Reza Arameshas pristatytas „Leila Heller“ galerijos stende. Kurdamas savo triptiką „Akcija 111. Vasario 21 d. 2009, Bagdadas“, jis kalinius iš naujienų nuotraukų perkėlė į didingą ir prabangų Luvro erdvių foną. Taip jis atskleidžia didelių konfliktų ir pasaulinių krizių ironiją ir tragizmą.

Ketvirtą kartą „Art Dubai“ mugėje dalyvaujanti „The Rooster Gallery“ pristatė trijų Lietuvos menininkų – Auksės Miliukaitės, Tomo Daukšos ir Andriaus Zakarausko parodą. Anot galerijos vadovės Jurgitos Juospaitytės, „mūsų ekspozicija „Mind the colour“ sulaukė itin daug dėmesio. Tomo Daukšos instaliacija „No limit“ pateko į vietinės ir tarptautinės spaudos puslapius (*Corriere Della Sera, Al Bayan*). Surengtas forumas, kuriame savo projektus pristatė Gediminas ir Nomeda Urbonai. Specialioje kuratorių programoje dalyvavo per 50 garbiausių šiuolaikinio meno sklaidos institucijų kuratorių.“

Mugės kuratoriai teigia, kad vis dėlto svarbiausia, ar „Art Dubai“ gebės parduoti kūrinius. Nerimą kelia, anot vietinių galerijų, krinčiant miesto ekonomika, nors „Google“ naujienų paieška ir valstybės kontroliuojama spauda jums pasakys, kad viskas puiku ir kad viešbučiai visada yra visiškai rezervuoti, net jei iš tikrųjų juose keistai tuštoka. Kita vertus, 2018 m. lapkritį Dubajus pasiskelbė apie didžiausią darbo vietų sumažėjimą nuo pasaulinės finansų krizės pradžios prieš dešimtmetį. Be to, Kataro blokada, JAE dalyvavimas kare Jemene ir besitraukianti mažmeninė rinka lėmė sumažėjusį ekonominį pasitikėjimą. Kaip teigia kai kurie parodos dalyviai, brangius darbus nėra lengva parduoti. Nes tik tada, kai žmonės yra patenkinti politine ir ekonomine situacija, jie svarsto apie meno pirkimą.

Tačiau kainoms susvyravus nuo kelių šimtų tūkstančių iki kelių tūkstančių dolerių, daug kūrinių tapo prieinami ne tik turtingiausiems kolekcininkams. Taip ūgtelėjo jaunų vietinių kolekcininkų sluoksnis.

Be priežasties

Jindricho Štreito paroda „Kur namai mano?“ Prospekto galerijoje

PAULINA BLAŽYTĖ

Kartą, eilinį žiemos vakarą, autobuso laukimą sutrikdė ant knygos puslapių užkritęs šešėlis. Šešėlis priklausė jaunam vaikinui, iš pažiūros neseniai sulaukusiam pilnametystės. Skambanti muzika blokavo pašalinius garsus, todėl mačiau judančias lūpas, bet negirdėjau, ką jos sako. Galvojau – prašys cigaretės ir susierzinusi išsiėmiau vieną ausinę. Jis prašė neignoruoti ir pasikalbėti. Iki autobuso buvo likusios dar kelios minutės, o jo žodžiuose ir intonacijoje buvo kažkas labai tikro, nuoširdaus ir mes ėmėm kalbėtis.

Jis papasakojo apie vaikystę vaikų namuose, paauglystę pataisos kolonijoje, apie gyvenimą be tėvų, netinkamus draugus ir ne visuomet teisingus pasirinkimus. Viso to rezultatas – iki kraujo sueizėjusios rankos, desperacija ir namus atstojančias apeleistas pastatas be stogo. O išeitį surasti ne taip ir paprasta – ypač tuomet, kai neturi nei artimųjų, nei paso, suteikiančio ne tik tapatybę, bet ir elementarią galimybę dirbti.

Kodėl tai pasakoju? Todėl, kad matant rezultatą ne visuomet pavyksta ar norisi suprasti jo

priežastis. O čekų fotomenininkas Jindrichas Štreitas apie priežastis ir nekalba, jis tik parodo, kas nutinka paskui. Prospekto fotografijos galerijoje, parodoje „Kur namai mano?“, eksponuojami šio menininko darbai, kurių centre – žmogaus gyvenimas, jo aplinka ir buitis jau netekus namų. Apie priežastis, nulėmusias saugaus prieglobsčio netektį, fotografas nekalba, jis renkasi objektyvų (kiek tai įmanoma meninėje fotografijoje) pasakojimo būdą. Viena vertus, taip išvengiama manipuliavimo jo įamžintų asmenybių ir žiūrovų jausmais, kaip kartais gali nutikti su tokio pobūdžio projektais. Kita vertus, svarbu ir nepamiršti daugybės priežasčių, dėl kurių žmonės praranda ar atsisako namų, saugumo ir stabilumo. Labai gerai, kad į tai atsižvelgiama parodos anotacijoje, kur bendrais bruožais nusakomi galimi benamystės veiksniai.

Tie veiksniai ir mums nežinoma priešistorė gali padėti suprasti nepažįstamuosius, žvelgiančius iš kūrinių gilumos. Gali padėti ir bent šiek tiek susitapatinti – panašiai kaip žvelgiant į savo atspindį stikle, atskiriančiame tave nuo fotografijos, kai kartu ir esi, ir nesi matomame vaizde. Juk namų neturėjimas nėra

vienintelis ir geriausiai vaizduojamus žmones nusakantis dalykas – jie taip pat yra spalvingos, įdomios asmenybės, ir J. Štreitas nė akimirka neleidžia tuo suabejoti. Ne viskas jo darbuose vien kelia liūdesį, ir už tai iš dalies atsakingas nuo teksto apvalytas vaizdas. Benamių charakteristikoje pastebėjau poetišką, gražių, netgi įkvepiančių momentų, kuriuose nutolstama nuo susikauptusio graudulio. Kad ir damos su nuorūkų pilna skarda portretas – jį galima interpretuoti kaip tamsų ir niūrų, bet galima į jį žiūrėti ir kaip į kažką saviironiško, šmaikštaus, kur nėra vietos nei apgailestavimui, nei savigailai.

Štai Vyriškis įsuka lemputę ir atrodo, kad bando uždegti šviesą ne tik patalpoje, bet ir kasdienybėje. Kitas mąsliai, su šypsenos užuomina veide žvelgia į žvakių nutviekstą Mergelės Marijos statulėlę, ir staiga pajunti, kad dar yra viltis, tikėjimas. Trečias groja smuiku, ir tarsi girdi vėjo blaškomą muziką ten, kur ją mažiausiai tikėtumeisi išgirsti. Kad ir kaip naiviai skambėtų, galiausiai ima atrodyti, kad grožis, šviesa ir tikėjimas, nors ir sunkiai apčiuopiamomis formomis, geba pasiekti tamsiausius užkaborius ir

Jindrich Štreit, iš ciklo „Kur namai mano?“

bent trumpam juos nušviesti. Čia kaip toje nuostabą sukėlusioje fotografijoje, kur matai tarp medžių išipainiojusį paveikslą: nežinai, iš kur jis atsirado, bet džiaugiesi, kad yra.

Aišku, tokie pozityvesni atvaizdai yra labiau išimtis nei norma. Kaip ir galima tikėtis, daugumoje eksponuojamų darbų vis dėlto dominuoja slogesnė nuotaika – norėdamas ją pabrėžti J. Štreitas be išimčių naudoja niūrius tonus, tamsius atspalvius. Nebylus benamių įsikišimas į žiūrovo kasdienybę – nepatogus ir keliantis kaltės jausmą. Dėl gilaus nusivylimo ir nuovargio išraiškos kai kuriuose veiduose, dėl tų varganų sąlygų, kuriomis jie turi tenkintis. Nes kurgi tie jų namai ir kokie jie? Ar namais gali tapti miškas, laukai, tylūs apleisti pastatai? Ar gali lovą atstoti purvinas čiužinys ant dar purvinesnių grindų, o stogą virš galvos – nudėvėtas palapinės

audinys? Kokia keista, sudėtinga, netgi sunkiai suvokiama toji buitis ir visgi – buitis.

Ir galiausiai – detalės. Įmantrioje smuiko galvutėje slypi galbūt jau primirštas rafinuotumas, ilgai nekirpti pajuodę nagai kalba apie daugiametę patirtį, gulinčio vaiko paklodę gniaužianti ranka rodo susirūpinimą ir prisirišimą. O ką fotografijoje simbolizuoja tvora, skirianti menininką ir benamį? Manau, kad šį kartą žinau atsakymą. Tai atskirtis tarp „jų“ ir „mūsų“, noras atsiriboti ir įsivaizdavimas, jog tau taip niekuomet negalėtų nutikti. Kai jų nematai ir apie juos negirdi, gali įsivaizduoti, kad skurdas, alkis ir kaulus stingdantis šaltis neegzistuoja, kad tėra tavasis patogus, saugus ir sotus gyvenimas – tas, šiaapus tvoros.

Paroda veikia iki kovo 30 d.

Kronikos

Geros naujienos

Dažniausiai meno sukuriamą naudą būna sunku pamatuoti, tačiau kartais ji aiškiai apčiuopiama: turi finansinę išraišką, užmezga svarbius kultūrinius ryšius, garsina Lietuvą ir prisideda prie jos profesionalų tobulėjimo.

Undinės galia

Lietuvoje kiek mažiau žinoma menininkė, kurios kūrybinė biografija skamba panašiai kaip Miunhauzeno nuotyčiai (Šiaurė, Pietūs, dangujė, giliai po žeme ir po vandeniu, visą laiką judesy), – Emilija Škarnulytė – laimėjo pagrindinį „Ateities kartos meno prizą 2019“ (*Future Generation Art Prize*), kurį 2009 m. įsteigė milijardieriaus Viktoro Pinčiuko fondas (Ukraina). Iš 100 000 JAV dolerių vertės prizo 60 000 įteikiama grynaisiais, o 40 000 investuojami į prizininko meno kūrimą. Finale dalyvavo 21 menininkas iš 17 pasaulio šalių. Paroda „PinchukArtCentre“ Kijeve veikia iki balandžio 7 d.

Rengėjus sužavėjo Škarnulytės filmas, kuriame ji, „dėvėdama undinės kostiumą, plaukioja Arkties vandenyse prie Tromsės miesto Norvegijoje, kur Šaltojo karo metais buvo įkurta povandeninių laivų bazė. Mitologinės būtybės paveikslas lyginamas su hipnotizuojančiais skaitmeniniais vaizdais, sugeneruotais Super-Kamiokande neutrino observatorijoje Japonijoje

V. SOLOMINO NUOTR.

Laisvydės Šalčiūtės studijoje su svečiais ir Didžiajame hidronų greitintuve CERN centre Šveicarijoje. “ Pasta-raisiais metais plataus tarptautinio pripažinimo sulaukianti menininkė Emilija Škarnulytė išgarsėjo savo hipnotizuojančia estetika kalbėdama apie antropoceno archeologiją.

Škarnulytė studijavo grafiką Vilniaus dailės akademijoje, skulptūrą Breros universitete Milane, o vėliau šiuolaikinio meno studijas tęsė Tromsės akademijoje Norvegijoje. Menininkės darbai buvo pristatyti Venecijos architektūros, SI-ART Bolivijos, San Paulo ir Rygos meno bienalėse, Tarptautiniame Roterdamo kino festivalyje, Pompidou centre Paryžiuje, Tarptautiniame trumpųjų filmų festivalyje Oberhauzene.

Šiuo metu menininkė dalyvauja tarptautinėje Milano XXII trienalėje. Iki rugsėjo mėnesio vyks tančios trienalės tema – „Pažeista gamta: dizainas imasi spręsti žmonijos išlikimą“ (*Broken Nature: Design Takes on Human Survival*).

Pakeliui į Mantują

Laisvydė Šalčiūtė buvo pakviesta surengti parodą vienuose didžiausių Europoje Mantujos kunigaikščių rūmų (*Pallazo Ducale di Mantova*), šiuolaikiniam menui skirtose istorinėse menėse. Paroda atidaroma balandžio 4-ąją. Rūmų muziejaus vadovai Peteris Assmannas ir Renata Casarin kovo 19 d. buvo atvykę į Vilnių pristatyti savo pasirinkimo žiniasklaidai ir atlikti paruošiamųjų darbų. Menininkei atstovavo ir susitikimą organizavo „Contour Art Gallery“ vadovė Vilma Mačianskaitė.

Peteris Assmannas pasakojo, jog Italijoje labai didžiuojamasi istorija ir kartais norisi priminti, kad ir Renesanso šedevrai kadaise buvo šiuolaikinis menas. Jo pastangomis Mantujos muziejuje buvo atverta daugiau lankomų menių (ne visos kartu, nes tai pareikalautų pernelyg daug darbuotojų, o tam tikru ritmu ir atskirais projektais) ir įsteigta galerija (*LaGalleria*), kurios tikslas kurti

šiandienos meno ir paveldo dialogą. Paraleliai su Šalčiūtės paroda vyks ir italų skulptoriaus Gerhardo Demetzo darbų paroda. Assmannas, atsirinkęs Šalčiūtės kandidatūrą iš 145 Veronos meno mugėje dalyvavusių galerijų pristatomų menininkų, įžvelgė galimą dialogą ne tik su freskų bei muziejaus erdve, bet ir su Demetzo darbais. Abu menininkai žmogaus kūną savo kūriniuose traktuoja ir kaip kultūrų susikirtimo vietą. Abiejų darbai kelia klausimus apie savo tapatybės patyrimą, nors ir dirbdami labai skirtingomis priemonėmis bei braižu.

Assmanno pastangos atverti ir atsiverti šalims, suprasti, kas mus jungia, o ne skiria, priminė Europos kultūros sostinės projekto dvasią, mat jis dirbo Lince (Austrija) ir jau tada mezgė kontaktus su Vilniumi. Susitikimo dalyvius paveikė Renatos Casarin jaudulys kalbant apie Šalčiūtės kūrinius. Su ašaromis akyse mokslininkė stengėsi išsakyti, kokius giluminius potyrius sukelia menininkės vaizduojamos situacijos, jos manymu, Šalčiūtės darbai ugdo žmogiškumą, empatiją. Parodos informacija muziejaus puslapyje: <http://www.mantovaducale.beniculturali.it/it/news/233-l-artista-lituana-laisvide-salciute-in-galleria-nel-2019>

„Tartle“ telkia dėmesį į profesionalus

Išplatintame pranešime rašoma: „Mes atveriamo Lietuvos meno pažinimo centro „Tartle“ duris

tūkstančiui lankytojų, norinčių susipažinti su istorinėmis Lietuvos meno vertybėmis bei prisidėti prie naujosios kartos menotyrininkų profesinio tobulėjimo. Suteikdami galimybę nemokamai išvysti vienos didžiausių visuomeninei prieinamų privačių meno kolekcijų Baltijos šalyse pirmąją parodą „Žvilgsnis į Lietuvos dailės istoriją nuo Užupio“ ir apsilankyti meno kūrinių saugyklose, kviesime geram darbui – padovanoti galimybę Vilniaus dailės akademijos magistrantams tęsti mokslinį darbą stažuotėse užsienyje.

Menotyrininkų profesionalumas ypač svarbus vertinant meninį palikimą ir skleidžiant žinių apie jį visuomenei. Jų darbo reikšmė išskirtinė ir mums, įgyvendinantiems savo misiją – surinkti ir grąžinti į Lietuvą po pasaulį išbarstytą kultūrinį bei istorinį lituanistinį paveldą. Norime padėti jiems gilinti mokslinius tyrimus ir kviečiame prie to prisidėti ir Jus – šiam tikslui Lietuvos meno pažinimo centre „Tartle“ rasite tam skirtą gerų darbų dėžutę.

Tūkstančio lankytojų lauksime nuo kovo 20 d. iki birželio 1 d. Kaip visuomet apsilankiusius svečius mažomis grupėmis lydės ir pasakojimu dalinsis profesionalios „Tartle“ centro menotyrininkės, todėl kviečiame rezervuoti vizito laiką registracijos sistemoje jau dabar.“

Daugiau informacijos: <https://www.tartle.lt/lt/naujienos.html>

PARENGĖ „7MD“

Atsispiriant vietai

Paroda „Atspirties taškas“ MO muziejuje

ALBERTA VENGRYTĖ

Prieš aptardama naujausią MO muziejaus parodą „Atspirties taškas“ (kuratoriai Gabrielė Radzevičiūtė ir Marius Armonas), norėčiau pasidalinti keliomis bendro pobūdžio mintimis.

I. #apsiMOminome 2008–2019

Nuo MO ištakų iki mūsų dienų nuvilnijo bent kelios strateginiai meno bei masinės komunikacijos projektais įprasmintos „momizacijos“ bangos. Muziejaus įkūrėjai Danguolė ir Viktoras Butkai savo kolekciją pradėjo rinkti dar 2008 m., pagalbon pasikvietę autoritingą Lietuvos menotyrininkę prof. dr. Ramintą Jurėnaitę. Nuo 2009 m. menininkei Eglei Vertelkaitei buvo pasiūlyta kuruoti dedikacijų rašytojams Literatų gatvės Vilniuje projektą, o tos pačios gatvės 8-ajame name ėmė funkcionuoti MO pirmas – Modernaus meno centras (MMC). Per gerą dešimtmetį vienas po kito pasirodė MMC komandos kuriami spalvotomis iliustracijomis, komiksais ir meno istorijos „paruoštukais“ prisodrinti leidiniai, nuosekliai „pratinantys“ visuomenę prie modernizmo dailės, idėjų ir pavienių menininkų.

Pasitelkus QR kodus bei išmaniuosius telefonus, žinomų Lietuvoje žmonių balsais „prakalbo“ šešiolika Vilniaus centre esančių skulptūrų, o norintiems pažinti visas Vilniaus skulptūras buvo dviem kalbomis išleisti gida bei derantys suvenyrai. 2017-aisiais MO „pranašas“ nebeištvėrė ir pats iškeliavo pas „kalną“ – savo esamą ir potencialią publiką – su bendruomeniniu projektu „Keliaujantis muziejus“ (edukatorė Ieva Rekštytė-Matuliuskė). Taigi nuo paties pirmo ryškaus Literatų gatvės projekto viešųjų ryšių kampanijai buvo suteiktas reikšmingas vaidmuo.

Kitaip tariant – nuo impozantiškame Danielio Liebeskindo suprojektuotame pastate duris atvėrusio muziejaus atspirties taško iki paties MO atidarymo festivalio 2018 m. spalį, trukusio tris dienas, dėl milžiniško žmonių srauto pareikalavusio išankstinės lankytojų registracijos ir kainavusio Lietuvoje dar neregėtus pinigus, mokamus už apsilankymą tokio pobūdžio renginyje, – buvo nuveikta bene viskas, ką galima padaryti dėl aiškiai projektuojamos, į lankytoją orientuotos, pagaulios ir komerciškai naudingos privataus muziejaus strategijos. Čia reikia pažymėti, kad šiame tekste nesiruošiu vertinti tokio muziejaus prasmingumo, nuoširdaus suinteresuotumo savo publika ar ateities potencialo – tai, beje, labai sėkmingai jau darė menotyrininkė Dovilė Tumpytė straipsnyje „Įsivaizduojamoj

kanonų nelaisvėj. MO Muziejaus atidarymas Vilniuje“ (*Artnews.lt*, 2018 11 15) ir dar ne kartą aptars kolegos.

Sutariame – pirmojo privataus muziejaus atsiradimas miniatiūrinėje Lietuvos šiuolaikinio bei modernaus meno rinkoje neabejotinai yra pozityvus įvykis, ilgainiui galintis (vis dėlto – neįsipareigojantis) įkvėpti teigiamus meno rinkos pokyčius. Taigi, ši retrospektyvinė „ekskursija“ su grotažyme *#apsiMOminome* (nemažai lankytojų taip žymėjo savo nuotraukas iš muziejaus atidarymo socialinėje medijoje, ir – turiau pasakyti – užkariavo mano širdį amžiams) reikalinga tam, kad aiškiai suvoktume aptariamą parodą, kurios koncepcija gana drąsiai ketuoja su klausimais apie meno kilmę ir funkcionavimą. Naivu būtų tikėtis, jog bet kuri ekspozicija gali visiškai atsispirti ją supančiam kūnui (tai jau kurį laiką vadinama institucine dailės kritika). Tačiau rašant apie MO muziejų meno, publikos, komercijos, technologijų bei institucijos santykiai komplikuojasi, arba – momizuojasi. Jei negali atsispirti erdvei, turi rasti būdą su ja bendradarbiauti.

Ne ką prastesniu tokios pozicijos pavyzdžiu galėtų būti ir puikiai žinomų šiuolaikinio meno kūrėjų, 2007 m. su projektu „Villa Lituanija“ atstovavusių Lietuvai Venecijos šiuolaikinio meno bienalėje, – Nomedos ir Gedimino Urbonų – pozicija, apie kurią dar kartą susimąsčiau atėjusi į parodą „Atspirties taškas“. Specialiu bienalės paminėjimu įvertinta „Villa Lituanija“ – įkvėpiantis politiško įvietinto (angl. *site-specific*) meno pavyzdys, pavadinimą „paveldėjęs“ iš pastato Romoje, tarpukariu priklausiusio Lietuvos ambasadai, o po sovietų okupacijos atitekusio Rusijai ir iš esmės tapusio „paskutine okupuota Lietuvos

teritorija“. Nors Sovietų Sąjunga žlugo, pastatas iki šiol priklauso Rusijai. Bienalės paviljone Urbonai pasitelkė šią išskirtinę vietą kaip meninio tyrimo objektą – vieta tapo procesualių protestų prieš savo pačios okupaciją. Apeidami biurokratinis trukdžius, menininkai surengė simbolines balandžių lenktynes tarp Venecijos ir Romos (taiką simbolizuojantis paukštis visada sugrįžta ten, kur buvo užaugintas), o parodos instaliaciją sudarė *Villa Lituanija* architektūrą replikuojanti balandinė bei informacinis stendas, videofilmai, pasakojantys egzilyje gyvenusių Lietuvos ambasadorių Lozoraičių šeimos istoriją, nagrinėjantys Lietuvos okupaciją reflektuojančius grafičius Romos gatvėse, atskleidžiantys balandžių augintojų istoriją Lietuvoje. Kaip pasakytų įvietinto meno teoretikė Miwon Kwon (g. 1961), *Villa Lituanija* Urbonų projekte įsiterpė ne į fizinę vietą, bet į mentalinę diskusijų sferą, konceptualiai atverdama pačią (okupacijos) istoriją kaip specifinio žinojimo lauką. Tačiau dar iki galimybės atstovauti Lietuvai vienoje svarbiausių bienalių Europoje Urbonai dalyvavo reikšminguose projektuose ir bendruomeninio meno akcijose Vilniuje. Vienas jų – tai 2005-aisiais prasidėjusi „Pro-testo laboratorija“, peraugusi į aktyvų judėjimą, padėjusį suformuluoti viešojo intereso klausimą masinės viešųjų erdvių privatizacijos fone. „Lietuvos“ kino teatras, kurio vietoje išdygo MO, buvo svarbi „Pro-testo laboratorijos“ vieta.

II. „Atspirties taškas“

Kaip pasakojo viena parodos rengėjų Gabrielė Radzevičiūtė, muziejus kreipėsi į kuratorius jau turėdamas komandą interaktyviems dizaino objektams, kurie papildys

T. STUKO NUOTR.

Iš parodos „Atspirties taškas“

parodą, sukurti. Tai, žinoma, tėra vidinės parodos organizavimo detalės, daugeliu atvejų apskritai nejudinančios jos lankytojo, tačiau visateisėje momizacijos epopėjoje šis iškalbingas faktas byloja apie šios institucijos santykį su lankytoju, MO viziją bei dabartimi. Kuruojant „Atspirties tašką“ prioritetas ir vėl buvo suteiktas muziejaus reprezentuojamam „atvirumui“, interaktyvumui, smagiam ir įtraukiančiam profesionalaus meno „vartojimui“. „Atspirties taškas“ – tai šešių šiuolaikinių Lietuvos menininkų paroda, saistoma greičiau jau konceptualiais nei istoriniais ar kokiame nors vientisame kontekste išsitenkančiais kūrinių sąryšiais. Eksponuojamų Jurgos Barilaičės, Geistės Marijos Kinčinaitytės, Liudo Parulskio, Andrejaus Polukordo, Eglės Ulčickaitės ir Vytauto Viržbicko darbų nesieja nei vientisos medijos, nei konkretaus laikotarpio ar temos „tendencijos“; daugelį šių darbų jau matėme kitose personalinėse ar grupinėse parodose, kurių kuratorinė strategija tąkart neturėjo nieko bendra su poreikiu žaisti meną.

Taigi, atsisakius istorinio žvilgsnio į parodai pasirinktų kūrinių

kontekstą, liko galimybė kūrybiškai manipuliuoti idėjomis bei objektais. Kitaip tariant, „Atspirties taškas“ tapo dar vienu institucinio bendradarbiavimo „projektu“, iššūkiu vienoje komandoje dirbantiems dizaineriams, kuratoriams bei menininkams, o to rezultatas – sandari ekspozicija, saistoma konceptualių motyvų (tokių kaip temų geografinė, meninio įkvėpimo „erdvė“, idėjos „kūnas“), kuriems, smarkiau pasistengus, įmanoma suteikti ir vazos, vairalazdės ar plastikinio meteorito formą. Tačiau net jei abejoju dėl „parodos kaip nuotykio“ prasmingumo, verta pasveikinti jaunus kuratorius su profesionaliai išlaikytu tonu bei vertingai atrinktais eksponatais. Pasiklysti šešių meno objektų „žemėlapyje“ vargu ar įmanoma, tačiau svarbu yra tai, jog parodą papildantiems interaktyviems objektams nebuvo suteiktas kūrinio dublikato statusas. Taigi „Atspirties taško“ lankytojas turi bent dvi galimybes – sujungti parodos „punktūrą“ per intelektualinį jautrumą regimam kūriniui, leisdamasis (daugiau ar mažiau) parodą rengusios komandos keliu, nukrypdamas nuo jo ar pridėdamas savo paties maršrutą, arba – nepatikliai ieškoti orientyro, iš „daušų“ prabylančio ar neatpažintus garsus skleidžiančio „prizo“, muziejaus įteikiamą už kiekvieną įveiktą kilometrą.

Apibendrinant – atrodo, kad parodoje dalyvaujantiems menininkams buvo mandagiai pasiūlyta „įtikinti“ žiūrovą savo kuriamu menu, o tai jau dar kitas momizacijos lygmuo. Baigdamą šį tekstą bandau įsivaizduoti ateitį, kurioje kūriniai eksponuojami kartu su menininkais, – juk privalome užtikrinti, kad už paslaugą susimokėjęs lankytojas bus pasirengęs priimti jų meną. Tik tokiu atveju vienintelė rimta problema išliks meno vertės klausimas: jei menininkas „paskolina“ savo veidą ir balsą planšetę „dėvinčiam“ muziejaus darbuotojui, greičiausiai netenkame dalies kūrinio auros?

Paroda veikia iki balandžio 14 d.

R. JUOZAPAITYTĖS NUOTR.

Nomeda ir Gediminas Urbonai, „Villa Lituanija“, MO

Trys premjeros

Iš „Kino pavasario“ dienoraščio

ŽIVILĖ PIPINYTĖ

Trys lietuviškos „Kino pavasario“ premjeros – Aistės Žegulytės „Animus Animalis (istorija apie žmones, žvėris ir daiktus)“, Marijos Kavtaradzės „Išgyventi vasarą“ ir Ernesto Jankausko „Čia buvo Saša“ liudija, kad jauniausia režisierių karta atsineša į didįjį kiną ne tik norą išsivaduoti iš to, ką jie vadina nacionalinio kino stereotipais, bet ir savitą požiūrį į tikrovę. Kalbėdami apie lietuviškas aktualijas režisieriai ir režisierės atsisako šlovinti patriarchalines vertybes ir suka prie universalesnių temų ir kalbėjimo būdo. Trys debutiniai pilno metražo filmai teikia vilties, kad lietuvių kinas pamažu pradeda bristi iš save komerciniais vadinančių filmų iškastos duobės: ima rasti aiškiai estetikos ir temų požiūriu artikuliuojama alternatyva, kuri gali sudominti ir nelabai kino subtilybėms reiklų žiūroją. Daugėja, tegu ir menkai finansuojamų, debutinių filmų, girdime naujų vardų. Šalia jų ir Kristijonas Vildžiūnas ar Šarūnas Bartas gal nebeatrodys tokie autorinį kiną vis dar kuriantys keistuoliai. Todėl atsiranda vilties, kad lietuvių kinas pagaliau pradeda gyventi, atsisakdamas iliuzijų nustebinti Holivudą pseudopatriotiniais pilkais debesimis ir komedijomis apie debilų gyvenimą. Iliuzijos, žinoma, lieka, bet tikiu, kad panašaus kino puoselėtojai ilgainiui atsidurs ten, kur jų vieta, – kino paraštėse, nors vis dar užimdami vietą tokio pobūdžio reginius skatinančių kino teatrų repertuare.

Ieškant Sašos

Ernesto Jankausko debutinio vaidybinio filmo „Čia buvo Saša“ tema – įvaikinimas. Kai medijas tiesiog užplūdo raginimai įsivaikinti beglobius vaikus, bet didžiausia ragintoja pati to akivaizdžiai nesiengė daryti, tema įgijo pigios aktualijos pobūdį. Laimė, „Čia buvo Saša“ kūrėjai išvengė ir paviršutiniškos publicistikos, ir sentimentalų ašarų spaudimo. Jų tikslas – parodyti, ką reiškia nuspręsti priimti svetimą vaiką, koks tai sunkus ir sudėtingas sprendimas.

Filmo siužetas paprastas: įsivaikinti mergaitę Sašą pasirengusi trisdešimtmečių Jurgos ir Tomo pora, atvykusi su ja susipažinti, susitinka su dygliuotu dvylikamečiu Saša. Vaikų namų direktoriaus pavaduotoja įkalba porą paimti vaiką savaitgaliui. Tai tik pretekstas filmo kūrėjams ir scenaristei Birutei Kapustinskaitei nuosekliai paanalizuoti ne tik įvaikinimą, bet ir užsidarymą savo skausme, nesugebėjimą susitaikyti su praradimu. Filme nematysime nereikalingų scenų, kiekviena žymi tam tikrą veikėjų santykių raidos etapą, pavyzdžiui, scena, kai Jurga nugali

aukščio baimę. Jankauskas atsisakė linijinio pasakojimo – jis montuoja Jurgos ir Tomo praeities scenas ir poros bendravimą su Saša, pamažu, bet nuosekliai artėdamas prie visų trijų esmės, nors Felikso Abruksausko nufilmuota tikrovė kartais ir atrodo pernelyg dekoratyvi, be niuansų. Vis dėlto Gabijai Siurbytei, Valentinui Novopolskiui ir mažajam Markui Eimontui pavyko tiksliai parodyti kelią, kurį reikia nueiti, kad pajustum artumą iš pradžių tokiam svetimam „kitam“.

Ties tamsos pakraščiu

Savičiausia iš trijų debutantų Aistė Žegulytė dokumentiniame filme „Animus Animalis (istorija apie žmones, žvėris ir daiktus)“ rodo Kauno zoologijos muziejaus taksidermistus, Šakių medžiotojus, sadistus iš Žemaitkiemio elnių fermos bei nematomą ribą tarp gyvenimo ir mirties. Gyvieji filmo veikėjai įstrigę mirusiame archajiškame pasaulyje, kuris, pasirodo, yra gyvybingas ir niekur nesirengia trauktis. Žegulytė ir scenarijaus bendraautoris Titas Laucius praplėtė, manau, ne tik mano tikrovės ribas. Štai patriotiškomis juostelėmis galvas pasipuošę medžiotojai dykinėja po žiemos mišką, pasirengę žudyti jo gyventojus. Paskui juos matysime vakare besišlaistančius su buteliu degtinės rankose aplink mėsinėjamus trofėjų kūnus. Dar vėliau – pamaldose Šakių bažnyčioje, kur nuobodus kunigas komjaunimo veikėjo intonacija nuo altoriaus skaito banalybes. Altorių ironiškai įrėmina ragai (operatorius Vytautas Katkus), po aplink jį patiestus sumedžiotų gyvūnų kailius ropoja mažas berniukas. Ar užaugęs jis bus toks pat kaip tie bažnyčioje Šv. Huberto die nos susirinkę švęsti vyrai?

Sustingusio laiko įspūdis neapleidžia ir Kauno zoologijos muziejaus taksidermistų dirbtuvėse. Ir vėl galima nustebti, kad, pasirodo, iškamšos vis dar paklausios. Kita vertus, visai nenustebina nematoma taksidermisto pašnekovė, norinti, kad jis padarytų tėvų prijaukinto barsuko iškamšą, nes išvažiuoja į užsienį. Barsukas dar gyvas, tad taksidermistas pataria jį atiduoti į Zoologijos sodą.

Šiurpiausi kadrai nufilmuoti Žemaitkiemyje. Matome elnę pradurtu pilvu ir vyrus, bandančius sugrūsti atgal išvirtusias žarnas.

„Čia buvo Saša“

Matome elnės kančią, skausmą jos akyse, o vyrai kalbasi apie tai, kad užmigdyto gyvulio mėsos negalima bus parduoti, girdime jų pašaipas išgirdus siūlymą kviesti veterinara. Žiūrėdama šiuos kadrus prisiminau Vladimiro Majakovskio žodžius, kad ant koridos buliaus ragų jis mielai pritaaisytų kulkosvaidį. Kartais panašią funkciją atlieka ir kino kamera. Bet šie filmo herojai – tik pretekstas, nes jie įstrigę ties archajiška ir vis rečiau prisimenama gyvenimo ir mirties riba. Žegulytės filmas – ne vien apie archajišką žiaurumą, kuris lyg naktis leidžiasi ne tik filmo kadruose virš gyvūnų, bet ir virš pasaulio.

Tamsa filme turi daug prasmų ir filmo finale jos ironiškai „suplįs“ su dainos žodžiais: „When the night has come, And the land is dark, And the moon is the only light we'll see, No I won't be afraid, no I won't be afraid“. Viena tų prasmų – mirtis, išnykimas. Sakytčiau, tai pagrindinė „Animus Animalis (istorija apie žmones, žvėris ir daiktus)“ tema, bet apie ją rašyti sunkiausia, juolab kad apie žmonėms būdingą iškamšų (ne tik gyvūnų) pomėgį filmas kalba su itin subtiliu humoru. Dokumentiniame kine visada itin svarbi autoriaus intonacija. „Animus Animalis (istorija apie žmones, žvėris ir daiktus)“ autoriai nori suprasti, kaip mūsų tikrovėje funkcionuoja mirtis, kuo tai pasireiškia. Būdamas filosofiškas, labiausiai filmas kalba vaizdais, o ne žodžiais, autorinis komentaras ir naujos prasmės atsiranda iš tikslų montažinių sandūrų, muzikos garsų (nors Gedimino Jakubkos muzikos ir gyvūno akies sandūra nuskamba gal ir pernelyg tiesmukai). Vaizdai suduriami (montavo Mikas Žukauskas) taip, kad iškart žadintų šimtus asociacijų – gyvų, literatūrinių ar susijusių su meno istorija. Štai kad ir filmo įžangoje iš kaukolės išdygstantis grybas ar pagreitintai nufilmuotos kirmėlės, iki spindinčio kaulo graužiančios pelytės galvą, išauga iki apibendrinimų apie materijos tvarumą ir mirties darbą. Arba kadrai, kuriuose menininko žvilgsniu vertinama prigulio elnio iškamša, – jos gamybą dar stebi berniukas ir gyvas šuo. Visi jie fiksuoja šventą kūrybos procesą. Finale rodomas Helsinkyje vykstantis iškamšų čempionatas grūste prigrūstas tų antro, trečio

„Animus Animalis (istorija apie žmones, žvėris ir daiktus)“

ir dar kažkelinto dugno prasmų, kurias taip malonu lukštenti. Iš to, kaip ekspertai vertina iškamšas, iš jų mąslių žvilgsnių į absurdiškus objektus galima daug sužinoti apie mirusiame laike sustingusius žmones, o apdovanojimų fone skambanti „Stand by me“ sukuria ironišką distanciją su žmogumi, vis atsiduriančiu noro grožėtis mirtimi spąstuose ir dažnai neskiriančiu kopijos nuo originalo. Todėl filmas nepaprastai gyvas – manau, žiūrint antrą kartą jis atrodys dar kitoks, bet progą tuo įsitikinti bus tik rudenį, kai „Animus Animalis (istorija apie žmones, žvėris ir daiktus)“ pasirodys ir kino teatrų ekranuose.

Ilga kelionė į Palangą

Marijos Kavtaradzės pilnametražis debiutas „Išgyventi vasarą“ pratęsė ankstesnių režisierės trumpo metražo filmų temas ir stilių. Ir Kavtaradzės režisuotuose, ir pagal jos scenarijus sukurtuose filmuose įdomu stebėti savęs ieškančius, su tikrove ir jos primestais ribojimais nesusitaikančius jaunos žmones. Filmą „Išgyventi vasarą“ veikėjai dar jautresni. Tai du psichiatrijos ligoninės pacientai – nusizudyti bandžiusi Justė (Gelminė Glemžaitė) ir bipoliniu sutrikimu sergantis Paulius (Paulius Markevičius). Paulius nebegali likti ligoninėje Vilniuje, todėl gydytojas (Darius Meškauskas) nusprendžia jį išsiųsti į Palangą, į kolegės kliniką. Kartu važiuos ir Justė, kuriai kelionė gali turėti terapinio poveikio. Į Palangą juos veš jauna psichologė Indrė (Indrė Patkauskaitė) ir slaugytoja (Vilija Grigaitytė).

„Išgyventi vasarą“ – kelio filmas, nors kelionė į Palangą ir netrunka ilgai. Tačiau scenaristė Kavtaradzė ją pajvairins kartais groteskiško pobūdžio nutikimais, o režisierė Kavtaradzė suteiks tai istorijai iškart atpažįstamą europiečių jaunojo kino arthauzo stilių, kai filme nuosekliai nagrinėjama vienintelė, tačiau vienaip ar kitaip aktuali tema. Ne vienus metus tai buvo tapatybė (seksualinė, nacionalinė etc.), dabar vis dažniau filmų herojais tampa psichikos ar kitokią negalią turintys žmonės. Todėl ir Kavtaradzės kelio filmas netruks tapti, deja, jau matyta istorija apie skirtingų žmonių

suartėjimą, atsivėrimą vienas kitam ir vis grėsmingesnę mūsų platumose depresijos epidemiją.

Filmo pradžia įtraukia – įdomu stebėti gydyklos kasdienybę, susipažinti su personažais, suvokti jų problemas. Iš pat pradžių aišku, kad pagrindinis personažas bus Paulius – pakeliui į Palangą susipažinsime su jo broliu, buvusiu mergina Julija. Tai pasakojimui suteiks ryškių papildomų detalių. Markevičius nuo pat pirmų kadru prikausto prie savo personažo, įdomu stebėti viską – Pauliaus nuotaikų kaitą, reakcijas į tai, kas vyksta šalia, atvirumą, nesugebėjimą valdytis. Tokio visaverčio vaidmens lietuvių kine seniai neteko matyti. Pauliaus monologai skamba tikroviškai ir gali net pasirodyti, kad operatoriai Laurynas Bareiša ir Vytautas Katkus prisitaiko prie jo reakcijų, tiksliai atkuria žvilgsnių trajektorijas, būsenas, nuotaikas. Paulius nuolat keičiasi, reaguoja, todėl ir jo istorijos pabaiga bus netikėta, nors logiškai gal ir paaiškinama. Tačiau Indrė ar Justė visą filmą piešiamos viena spalva, nes apie jas taip nieko ir nesužinome, tik kad Indrė siekia bet kokia kaina įgyvendinti savo projektą, o Justė yra vertėja iš suomių ir anglų kalbų. To neužtenka, kad žiūrėdamas į personažą matytum ne tik juo įvardytą problemą, bet ir gyvą žmogų. Įtikinamesnės dramaturgijos pristigo ir pasakojimui: sunku patikėti, kad personažai taip ilgai nepastebėjo pamiršę pagyvenusią slaugytoją, sunku paaiškinti ir „atrakcioną“ su automobilių mechaniku ar sceną, kurioje trumpai pasirodo gydytoja Bieliauskaitė (Larisa Kalpokaitė), o maudymasis jūroje atrodo tiesiog „privaloma“ panašių filmų banalybė.

Tačiau „Išgyventi vasarą“ nevadinčiau nepavykusiu filmu. Jis gražiai nufilmuotas, suvaidintas, jaučiama tvirta režisierės ranka, bet svarbiausia, kad Kavtaradzė tiksliai įvardija problemą ir nesiūlo lengvų jos sprendimo būdų. Filmą ragina suvokti, kaip sunku sirgti depresija (neatsitiktinai Justė negali to prisipažinti net sau), kaip svarbu būti su kitais, nesislėpti ir nesigėdyti savo skausmo. Finalinė Justės šypsena, regis, patvirtina šiuos „Išgyventi vasarą“ teiginius.

Džiazu ritmu apie meilę

Barry Jenkinsas apie filmą „Jei Bylo gatvė prabiltų“

„Jei Bylo gatvė prabiltų“ – naujas subtiliojo Barry Jenkinso („Mėnesiena“) filmas ir pirmoji Jameso Baldwino romano tuo pačiu pavadinimu ekranizacija anglų kalba. Jame pasakojama apie jauną afro-amerikietę, bandančią padėti savo mylimajam, neteisingai apkaltintam kitos moters išprievartavimu.

1968 m. sėdęs rašyti šio romano, Baldwinas jau seniai buvo palikęs Harlemo Niujorke gatves, tačiau Harlemas jo niekada nepaliko. Jau vėliau, gyvendamas Paryžiuje ir Provanse, lankydamasis Šveicarijoje, Baldwinas įdėmiai stebėjo savo gimtąsias Jungtines Valstijas. Jo jaunystės išgyvenimai ir patirtis Harleme tapo tarsi langu, pro kurį jis žiūrėjo ir bandė suvokti, kas persekioja jo tautą ir kamuoja Amerikos piliečius. „Jei Bylo gatvė prabiltų“ galiausiai buvo išspausdinta 1974-aisiais. Pats Baldwinas sakė, kad kūrinys gimė iš nevilties, sumišusios su optimizmu.

„Viliuosi, kad niekam neteko per stiklą žiūrėti į tuos, kuriuos myli“, – romano pradžioje sako pagrindinė herojė Tiša. Po pusės amžiaus šiuos žodžius didžiajame ekrane ištaria Tišą vaidinanti KiKi Layne. Baldwinas turbūt negalėjo įsivaizduoti geresnio režisieriaus savo kūriniaiui ekranizuoti.

Jenkinsas yra pasakęs, jog kine istoriją svarbu pasakoti taip, kad žiūrovas veikėjus ne tik girdėtų, bet ir jaustų. „Jei Bylo gatvė prabiltų“ – be galo jausmingas filmas. Istorija šokinėja tarp dabarties ir praeities, kai užgimė nekalta dviejų herojų – Tišos ir Fonio (Stephan James) meilė, padėjusi jiems atsiriboti nuo niūros realybės. Tišos atsiminimuose jie kartu su Foniu tarsi plūduriuoja saulę atspindinčiame vandenyje. Lėti ilgi kadrai, stambūs planai priverčia veikėjus (ir žiūrovus) sustoti laike. Filmą rodo „Kino pavasaris“, tad siūlome paskaityti interviu su režisieriumi ištraukas.

Knyga parašyta beveik prieš penkiasdešimt metų. Kodėl ji aktuali ir šiandien?

Aktuali dėl paties Jameso Baldwino: jis buvo mąstytojas eruditas ir aiškiai rašė bei jautė, kas vyksta Amerikoje, ypač su juodaodžių bendruomene. Jis buvo ir vizionierius. Rodos, tik dabar apsižvalgę aplink galvojame, kad pasaulis dega. Manau, kad Baldwinas pasakytų: „Jis visada degė. Negi nepastebėjote?“ Daug problemų vis dar išliko. Pavyzdžiui, Fonį suvaidinęs aktorius Jamesas personažą kūrė galvodamas apie Kaliefą Browderį. Tai paauglys, 2010-aisiais neteislingai apkaltintas kuprinės vagyste. Jis atsisakė pripažinti kaltę, tad trejus metus praleido kalėjime, paskui dėl įkalčių trūkumo buvo paleistas, o po dvejų metų nusizūdė. Jei kaltę

būtų pripažinęs, kalėjimo būtų gavęs aštuonis mėnesius, daugiausia metus. Taigi, manau, problemos tokios pat kaip ir prieš penkis dešimtmečius. Net skaičiau vieną lengvabūdišką, mane supykdyusią filmo recenziją, kurioje rašoma, kad Foniui reikėjo prisiimti kaltę, mat jei Kaliefas Browderis būtų padaręs tą patį – nieko panašaus nebūtų nutikę. Tačiau jis to nepadarė, ir tai ne vienintelis atvejis. 1974-aisiais nebuvo nei interneto, nei kompiuterių, nei dabartinių vaizdo kamerų, kad būtų galima viską fiksuoti kaip šiandien, tad galiu tik įsivaizduoti, koks tada buvo teisingumas.

Vis dėlto pirmiausia šis filmas – apie meilę ir tikėjimą, ir tik po to apie neteisybę ir nevilį. Manau, kad knygoje puikiai dera tyriausios ir tikriausios žmogiškos emocijos bei socialinė kritika, kuri kartais gali būti ir labai pikta. Tai puikus eseistinis protesto romanas, bet parašytas žmogaus, nuoširdžiai tikinčio jausmais, ypač meile. Tad skaitydamas nuolat mažčiau, kaip būtų nuostabu visa tai perteikti kino kalba. Manau, kad filmui labai daug davė ne tik mano, bet ir aktorių sušavėjimas Baldwinu.

Literatūrinis pasakojimas kine dažnai gali pakišti koją, bet Jums, rodos, taip nenutiko.

Baldwino kalba labai poetiška, be to, bandžiau kuo labiau įsijausti į Tišos asmenybę. Aišku, tai ir jos, ir Baldwino balsas, perteikiantis vidinį personažo pasaulį. Taip, kinas – ne pats geriausias mediumas jam perteikti, tačiau kurdamas pagal autorių, kuriam vidinis balsas kūryboje buvo labai svarbus, supratau, kad knygą perkelti į ekraną nebus taip sunku. Pasitikėjimo suteikė ir filmas „Aš nesu tavo negras“ („I Am Not Your Negro“, rež. Raoul Peck, 2016). Supratau, jog judame teisinga linkme, juk žiūrėdamas jį net pamiršti, kad istoriją pasakoja Samuelis L. Jacksonas, ir tam tikra prasme įsivaizduoji, kad tai pats Baldwinas. Pecko filmo populiarumas įrodė, kad esama nemažai žiūrovų, ieškančių kalbos, kuri padėtų jiems išreikšti savo nevilį esant dabartiniam politiniam klimatui.

Barry Jenkinsas filmuojant „Jei Bylo gatvė prabiltų“

Be to, mano ekranizacija buvo labiau ne apie mane, o apie Baldwiną. Žmonės tiek nebeskaito, kiek anksčiau, dabar jie viską žiūri. Aišku, ne mano užduotis supažindinti su šio rašytojo kūryba, tačiau norėjau tai padaryti ir kiek įmanoma mažiau iškraipyti jo balsą.

Kada pirmąkart susipažinote su Baldwino kūryba?

Su ja supažindino buvusi mergina, manydama, kad jo kūryba padės man subręsti. Prieš „Bylo gatvę“ buvau skaitęs „Džovanio kambarį“ („Giovanni’s Room“), „Pasakyk tai ant kalno“ („Go Tell It on the Mountain“), „Kita šalis“ („Another Country“), taip pat kino eseistiką „Velnias randa darbą“ („The Devil Finds Work“) bei esė „Kitąkart ugnis“ („The Fire Next Time“). Pastaroji mane sužavėjo savo tiesmuku pasakojimu apie tą Ameriką, kuri dar neišnyko, ir tą, su kuria tada siejau save. Visada žavėjausi Baldwinu aiškinimu, kad patys prisidedame prie sistemos, visuomenės ir valdžios, engiančios juodaodžius, formavimo. Apskritai visada jaučiausi taip, lyg Baldwinas būtų rašęs man. Tačiau turbūt kiekvienas jį skaitantis jaučiasi taip pat.

O kaip atradote romaną „Jei Bylo gatvė prabiltų“?

Draugė atsiuntė jį man apie 2010-uosius su priedašu, kad turiu perskaityti. Ji manė, kad pagal romaną tikrai galima sukurti filmą. Tokie patarimai dažniausiai pro vieną ausį įeina, pro kitą išeina, tačiau perskaitęs knygą supratau, ką ji turi omenyje. Pakanka vien to, kokia tyra Tišos ir Fonio meilė. Mane sujaudino ne tik mylimųjų, bet ir artimų sielų istorija. Kartu buvo juntamas ir Baldwino pyktis bei socialinė kritika. Romane dera ir literatūrinis, ir eseistinis balsas.

Ir šiame romane, ir esė „Kitąkart ugnis“ kalbama apie pasyvų liberalą. Baldwinas klausia, kokių veiksmų imasi (jei imasi) progresyvieji.

Todėl vienas veikėjų – advokatas Heivardas (Finn Wittrock) – filme

Kadras iš filmo „Jei Bylo gatvė prabiltų“

dešimčia metų jaunesnis nei romane. Jis dar beveik visai žalias, toks pasyvus liberalas – faktiškai nieko nedarantis, tiesiog plaukiantis pasroviui. O tada jo gyvenime atsiranda Tiša su Foniu ir jis pradeda suvokti pasyvios laikysenos pasekmes. Kiek tokių fonių būtų išgelbėta ar apsaugota, jei liberalai turėtų tvirtesnį stuburą ir nebijotų pasipriešinti sistemai!

Taip pat papildėme šį personažą keliomis scenomis, kurių romane nėra. Taip bandėme perteikti Baldwiną ideją, kad pokyčiai įmanomi kartais būnant ne pasyviu, o agresyviu. Tačiau tai ne tik advokato problema. Reikia nepamiršti rašytojo minties, kad visi turime vaidmenį sistemos, visuomenės kūrimo procese.

Įspūdingas Reginos King vaidmuo. Ypač daug pasako scena Puerto Rike, kai eidama susitikti su išprievartauta moterimi jos herojė vis užsideda ir nusiima peruką. Lyg ruoštųsi kovai.

Rašydamas šią sceną norėjau būti kuo ištikimesnis romanui. Beveik visą filmą Šeron (King) labai stipri, viską žinanti; kai tik ištiks bėda, ji ras išeitį. Ji lyg visų ceremonijų meistrė. Tokių juodaodžių moterų gyvenime mačiau daug: jos neša ant pečių visą krūvį, kiekvienam yra ramstis, tačiau vėliau jos pajus tos naštos pasekmes.

Norėjau, kad filme tos naštos svoris, spaudimas ir veikėjos pažeidžiamumas būtų matomas. Ji nėra supermoteris. Reikėjo paprastos metaforos, kad galėtume parodyti, jog kažkas viduje griūva. Bandžiau paprastai pasakyti, kad nesąžininga viską krauti ant Šeron pečių, kaip ir ant daugelio kitų juodaodžių moterų, su kuriomis užaugau. Regina King mane iškart suprato.

Viena ilgiausių ir esminių filmo scenų – Fonio ir jau kalėjime sėdėjusio jo draugo Danielio pokalbis.

Vienoje mano mėgstamiausių romano vietų Danielis sako: „Vai kams buvo sakoma, kad jie neverti net mėšlo gabalo, ir visa, ką mačiau

aplink, tai patvirtino.“ Danielis – vienas tokių vaikų. Jis užaugo ne tik matydamas, kad jį taip vertina gimtasis miestas, bet ir atsėdėjo kalėjime, kur jam aiškiai buvo pasakyta, kad jis yra niekas, tad su juo kiti gali elgtis kaip tik nori – tokioje sistemoje nei moralė, nei teisė neegzistuoja. Daug jaunų juodaodžių yra traumuoti panašios patirties, bet apie traumą vengiama kalbėti ne tik viešai, bet ir tarp draugų. Todėl norėjau, kad bent filme Danielis (Brian Tyree Henry) išsiliėtų. Istorijai rutulioti man atrodė tinkamiausia džiazu muzika, ji skamba visą filmą, o scenai su Danieliu pasirinkau Milesą Daviso „Blue in Green“. Tai viena liūdniausių mano girdėtų melodijų. Būtent ji padeda Danieliui atsiverti. Daina tam tikra prasme sklinda iš Danielio vidaus.

Taip sodriai ir romantiškai nufilmuotų herojų šiandieniniame kine beveik nebematome nuo Douglaso Sirko laikų.

Galbūt. Tačiau tas sodrumas aki-vaizdesnis pirmoje dalyje. Norėjau kurti melodramą, nes vyliausi, kad herojai atsidurs ten, kur juos įsivaizdavau skaitydamas knygą. Kinas – meno šaka, pasiduodanti lankstumui, tad galėjome varijuoti spalvų sodrumą, apšvietimą, kad nukeltume į skirtingas erdves, perteiktume skirtingus jausmus. Bet turiau pripažinti, kad didžiausią įtaką man padarė Claire Denis ir Wong Kar-wai’us. Mane žavi Denis gebėjimas perteikti smurtą parodant tik detales, o iš Kar-wai’aus skolinuosi užkadrinį pasakotoją. Nors profesorai studijų metais ir aiškino, kad užkadrinis balsas – tarsi ramentai, tikiu, jog gero režisieriaus rankose (kaip Kar-wai’aus) gali tapti poezija. Vis dėlto kuriu iš savo asmeninės, juodaodžio, patirties. Kad ir iš kur ateitų įkvėpimas – jis vis tiek per eis per mano tapatybės filtrą. Tačiau nenorėjau sukurti pikto filmo (nors galėčiau), nes nuolatinis pyktis nužmogina.

PAGAL UŽSIENIO SPAUDĄ PARENGĖ
SANTA LINGEVIČIŪTĖ

Kelionės, gamta ir technologijos

Festivalis „Nerk į teatrą 2019“

MIGLĖ MUNDERZBAKAITĖ

Nacionaliniame Kauno dramos teatre kovo 12–17 d. vyko tradicinis, šiemet tarptautiniu tapęs festivalis „Nerk į teatrą“, skirtas jaunimui ir vaikams. Festivalio programa plati, ją sudaro interaktyvios veiklos, dirbtuvės bei spektakliai – šis tekstas apie juos.

Spektaklis „Aplink pasaulį 2“ – tai antras režisierės Agnės Sunklodaitės „Labaiteatro“ bandymas (pirmoji spektaklio dalis sukurta 2011 m.) įtraukti mažuosius žiūrovus į pažintinę kelionę – teatralizuotą koncertą po įvairias pasaulio šalis. Sunklodaitės ir Vytauto Rašimo scenoje kuriama edukacija sėkminga bent dėl dviejų priežasčių. Pirma, vaikams skirtoje kelionėje taikliai ir apgalvotai parinkti būdingiausi, mažiesiems suprantami lankomų valstybių bruožai. Antra, aktoriai sugebėjo įtraukti žiūrovus į scenoje vykstantį veiksmą: vaikai atliko jiems nurodytas užduotis, kartojo aktorių veiksmus. Išjudinta mažųjų žiūrovų publika, stebėdama aktorius, šoko, komentavo ir kitaip linksmiai leido laiką, net ir neprasoma aktorių.

Airių trupės „Fidget Feet“ choreografių Chantal McCormick ir Tinnos Grėtarsdóttir sukurta oro akrobatikos spektaklis „Skrajojančios plunksnėlės“ – tai spalvingas, muzikalus reginys, skirtas mažiau-siųjų auditorijai. Prieš spektaklį

vaikai, padedami tėvų ir spektaklio kūrybinės grupės, galėjo pasipuošti kaukėmis, susijusiomis su būsimo spektaklio pasakojimu. Mažieji buvo pakviesti sutūpti į jiems paruoštus lizdelius Didžiojoje teatro scenoje ir iš jų stebėti įspūdingus oro akrobatikos triukus. Plastiški, sudėtingus veiksmus atliekantys atlikėjų paukščiai ir kartkartėmis per daug laisvės pajutę ir iš savo „lizdų“ pabėgę scenoje šviečiančių kamuoliukų vaikytis mažieji žiūrovai-paukšteliai kūrė ypatingą, linksmą reginio atmosferą.

Larso Åkerlundo režisuotas kamerinio formato spektaklis „Romeo ir Džiuljeta“ (trupė „Kompani 13“, Norvegija) turi aiškiai apibrėžtą tikslinę auditoriją – paauglius, kuriems Montekių ir Kapulečių šeimų konfliktą ir gerai žinomų personažų meilės istoriją pasakoja aktoriai Jorunn Lullau ir Steinaras Thorsenas. Kai kurias scenas aktoriai kuria tik rankomis ir balsais, o garsiajai balkon scenai pakanka popieriaus, rašiklio ir peiliuko. Šis spektaklis dar kartą parodo, ką su visiemis žinoma istorija galima padaryti pasitelkus aktorių meistriškumą. Valandos trukmės kūrinys sudomino paauglių auditoriją, o atsargus ir neintensyvus interaktyvumas taip pat prisidėjo prie sėkmės.

Kitas norvegų trupės „Kompani 13“ festivalyje parodytas spektaklis – Steinaro Thorseno režisuotas lėlių teatro kūrinys „Plūduriuoki“

(aktoriai Jorunn Lullau ir Jan Holden). Šio spektaklio herojė tarsi Saint-Exupery „Mažajame prince“ gyvena ramioje, gamtos apsuptoje planetoje, kurią iliustruoja scenoje sukurta sala, iš pradžių parodoma kaip gyvas, kvėpuojantis organizmas. Tačiau į šią pažįstamą ir savą aplinką įsibrauna technologijos, kurias simbolizuoja vaikams atpažįstamas robotas: iš pradžių draugiškas, jis ilgainiui užvaldo mergaitės pasaulį. Techniškai sudėtingame kūrinyje kiekvienas su lėlėmis atliekamas judesys yra preciziškas ir apgalvotai įtraukiamas į bendrą pasakojimą apie technologijų keliamą žalą gamtai.

Į Nacionalinį Kauno dramos teatrą atvykę kūrėjai iš Izraelio – režisierius Arielis Sereni Brownas ir videomenininkas Asafas Shoutenas – kauniečius pakvietė į zombių kūrybines dirbtuves. Susirinkę žiūrovai, net 60 žmonių grupė, sukurė į rekordą dėl kolektyvinės autorystės pretenduojančią spektaklio pjesę. Toks kūrybinis procesas skatino nemenkus žiūrovų lūkesčius. Spektaklyje „Kaunas Wi-Fi“ veikia kompiuterinio žaidimo „Minecraft“ personažai (iš dalies perimtas tik išorinis jų įvaizdis). Juos kuria aktoriai Vilija Grigaitytė, Artūras Sužiedėlis, Gintautas Bejeris, Dovydas Pabarčius ir Rokas Lažaunykas. Iš pradžių technologijomis pakeisti balsai, laužyta anglų kalba kelia šypseną, tačiau šių „triukų“ žiūrovų dėmesiui išlaikyti per visą

D. STANKEVIČIAUS NUOTR.

Scena iš spektaklio „Plūduriuoki“

spektaklį nepakanka. Kolektyvinio bendradarbiavimo principais sukurtos pjesės siužetui pritrūksta aiškesnės idėjos. Spektaklyje tiesiogiai transliuojami vaizdai iš įvairių žiūrovams nepasiekiamų erdvių pabrėžia technologijų naudojimo pasekmes: norime ar ne, tačiau visuomet galime būti stebimi ir sekami. Spektaklio „Kaunas Wi-Fi“ pabaigoje gana dirbtinai įtraukta videomedžiaga iš kūrybinio proceso parodo, kad šis buvo įdomesnis nei scenoje matomas rezultatas. O bandymas įtraukti žiūrovus per nesudėtingų klausimų viktoriną taip pat nepasirodė itin sėkmingas.

Festivalį „Nerk į teatrą 2019“ užbaigė Brownos spektaklis „A-hole Fuckin Loser“, sukurta pagal jo paties pjesę, įkvėptą ilgos kelionės patirčių. Spektaklyje vaidina pats režisierius kartu su aktoriais Amihodu Shalevu, Iftachu Illouzu ir Hila Gluskinos. Vizualiam spektaklyje pasitelkiamos technologijų

galimybės: vaizdo projekcijos, tiesiogiai transliuojamas vaizdas, vaizdų manipuliacijos bei efektai. Svarbi ir gyvai atliekama būgnų muzika. Pagrindinis Brownos kuriamas personažas – tai šiuolaikinis, besąlygiškai savimi pasitikintis, bet nežinantis, kuria kryptimi eiti, ir negalintis savęs apibrėžti jaunuolis. Spektaklio pasakojimas apima šio personažo vaikystę – sudėtingus santykius su mama, destruktivų elgesį – ir įžengimą į suaugusiojo gyvenimą, t.y. tapimą egocentriška, įnoringa, tik savo interesų paisančia scenos žvaigžde. Šis personažas primena Tommy Wiseau, sukūrusį visų laikų blogiausiu filmu įvardytą „Kambarį“. Į spektaklio pasakojimą Brownas įtraukia populiariosios kultūros intertekstus – „YouTube“ vaizdo įrašus ir muziką. Tiesa, kai kuriose spektaklio scenose technologijos kelia dviprasmiškus jausmus ir leidžia suabejoti, ar techniniai nesklaidumai buvo režisūrinio sumanymo dalis.

Rodo TV

Skeletai spintose

Vis dar negaliu priprasti prie apibrėžimo „versli moteris“, plintančio lyg tymų epidemija. Jis gana dviprasmiškas ir kažkodėl žadina keistas asociacijas, pavyzdžiui, man „versli moteris“ skamba lyg „geros veislės“. Įdomu, kokio apibūdinimo lietuviškose medijose sulauktų Williamo Oldroydo debutinio filmo „**Ledi Makbet**“ („LRT Plus“, **balandžio 3 d. 21.30**) herojė – jauna mergina Ketrin, gyvenanti Viktorijos laikų Anglijoje. Ji išteka už dvigubai vyresnio vyro, bet jo namuose jaučiasi svetima. Po kurio laiko Ketrin susižavės vyro fermos darbininku, o šio susižavėjimo pasekmės bus baisios.

Kaip supratote, „Ledi Makbet“ – ne variacija Shakespeare'o tema. Tai laisva rusų rašytojo Nikolajaus Leskovo (1831–1895) apybraižos „Mcensko apskrities ledi Makbet“ ekranizacija. Regis, jau septinta. Leskovo kūrinys seniai domina kinematografininkus: pirmoji ekranizacija pasirodė dar 1916 m., ji į ekraną perkėlė ir Andrzejus Wajda, ir sovietų inteligentų numylėtinis Romanas Balajanas, sušiuolaikintoje Valerijaus Todorovskio versijoje „Pamaskvės vakarai“ pagrindinį

vaidmenį kūrė Ingeborga Dapkūnaitė, o Michailo Šapiro filme „Katerina Izmailova“ Galinos Višnevskajos partneris buvo Vilniaus rusų dramos teatro aktorius Artiomas Inozemcevas. Tai lyg ir liudija, kad skirtingais laikais ir skirtingose šalyse gyvenantys žmonės linkę grįžti prie Leskovo aprašytos herojės, nors greičiausiai ją išgarsino Dmitrijaus Šostakovičiaus opera, kurios taip nekentė draugas Stalinas.

Oldroydas ištikimas Leskovo aprašytiems herojės veiksmams ir jausmams, bet apie kūrinio dvasią sunku kalbėti, juolab kad režisierius neatpažįstamai pakeitė finalą. Leskovo Kateriną turtingų pirklių namuose kankino nuobodulys, Oldroydas ją pavertė tikra kankine, kuri negali nemaištauti prieš ją supančius šovinistus.

1982 m. sukurta Woody Alleno „**Vasarvidžio nakties sekso komedija**“ („LRT Plus“, **30 d. 21 val.**) – taip pat variacija, ir vėl ne tiek Shakespeare'o, kiek Ingmaro Bergmano filmo „Vasaros nakties šypsenos“ (1955) tema. XX a. pradžioje vasaros rezidencijoje, priklausančioje išradėjui Endriui, netoli Niujorko ir stebuklingo miško susitinka šeši žmonės: donžuanas gydytojas su drauge, pagyvenęs profesorius su jauna sužadėtine ir sutuoktinių pora, kurios seksualinis gyvenimas

„Ledi Makbet“

atsidūrė akligatvyje. Veiksmas trunka nepilnas dvi paras.

Variacijos žinomų kūrinių temomis padeda kūrybinę krizę patiriančioms menininkams. Kartais jiems padeda ir mūzos. Apie vieną tokių, praktikuojančią Holivude, pasakoja primiršta 1999 m. Alberto Brookso komedija „**Mūza**“ (LRT, **30 d. 23 val.**). Paties režisieriaus suvaidintam scenariistui Stivenui nusprendžia padėti jo kolega Džekas (Jeff Bridges) – pataria pasisamdyti mūžą Sarą (Sharon Stone).

Bryano Buckley filmo „**Somalia piratai**“ (TV1, **šį vakar, 29 d. 23.05**) veikėją jauną žurnalistą Džejų (Evan Peters) įkvėpė jo garbinamas kolega Seimuras (Al Pacino), paskatinęs viską mesti ir vykti į Somalį ieškoti svarbios temos. Afrikoje Džėjus atsiduria pas piratus. Filmą paremtas tikrais faktais – Kanados žurnalistas Jay Bahadur 2008 m. buvo pirmas, kuriam

pavyko patekti į uždarą Somalio piratų pasaulį ir aprašyti jį „iš vidaus“. Piratų tikrovė primena siaubo filmą, nors tikras siaubo filmas pirmiausia yra metafora apie šiuolaikinį pasaulį. Būtent toks Colmo McCarthy filmas „**Naujoji karta Z**“ (BTV, **30 d. 00.45**). Jis perkels į ateitį, kurioje kai kurie žmonės užsikrėtė kanibalizmo virusu. Juo infekuotieji puldinėja kitus. Išsigelbėjusiems vienintelė išeitis atrodytų militarizuota kasdienybė ir bandymai sukurti žmogų hibridą, išgyvensiantį užterštoje žemėje. Viltys siejamos su antrąja užkrėstųjų karta. Jie pavojingi, bet išsaugojo žmogišką pavidalą, gali save kontroliuoti ir turi aukštesnį nei žmonių intelektą. Užkrėstieji laikomi specialiaame bunkeryje ir saugomi nuo kontakto su išoriniu pasauliu. Tarp jų – dvylikametė Melani, daug žadantis tyrimų objektas. Bet anksčiau ar vėliau Melani kils

egzistencinis klausimas, kuriai rūšiai ji priklauso.

Steveno Brillo filmo „**Nors mirk iš gėdos**“ (LNK, **3 d. 22 val.**) veikėjai televizijos reporterei Megan (Elizabeth Banks) taip pat kils egzistencinis klausimas, tik gal geriau suprantamas visoms ir visiems, ištrokšusiems televizijos laidų vedėjo šlovės. Megan svajonė – tapti žinių laidos vedėja. Bet po išgertuvių mergina atsidūrė tolimame Los Angeles rajone be telefono, automobilio, paso ir pinigų. Jai liko aštuonios valandos iki svarbiausio gyvenime pokalbio su potencialiu darbdaviu.

Megan – gera mergina, bet tamšios praeities ir skeletų spintoje. Bet Brillas rodo, kaip tų skeletų išgyti per rekordiškai trumpą laiką. Užtenka pasigerti, pasiskolinti iš draugės geltoną suknelę, pabendrauti su idiotais. Kad ir kaip žiūrėti, „Nors mirk iš gėdos“ – tipiška antimoteriška pasakaitė, kokias taip mėgsta žodžiais apie verslias moteris besisvaidantys veikėjai. Jų pilna visur – ne tik lietuviškose medijose. Pagalvok, kad ir Užkainis su savo tulžingais opusais apie „senas švabras“ galėtų tapti visaverčiu panašaus filmo personažu, juolab kad vis giriasi saulėtos Kalifornijos įspūdziais.

Jūsų –
JONAS ŪBIS

Nepakeliamai patogų

ATKELTA IŠ 1 PSL.

meto lietuviškų realybės šou laidų. Taip nupasakojamos laiko aplinkybės, o pats spektaklis vietomis ima priminti „Akvariumo“ ar „Kelio į žvaigždes“ parodiją. Tačiau veiksmas intensyvėja, o iš skirtingų salės kampų tarsi vaškinės figūros paeiliui atgyja skirtingos veikėjų poros.

Režisierius pasiūlo kelis stebėjimo taškus: apie „Nokia 3310“ telefonus ir *esemesinį* flirtą žiūrovams pasakoję aktoriai (Kamilė Petruškevičiūtė ir Aidas Jurgaitis) netikėtai virsta operatoriais, filmuojančiais spektaklyje kuriamą veiksmą. Tai suteikia žiūrovui galimybę rinktis, ar tiesiogiai stebėti aktorius, ar per ekranus transliuojamą veiksmą, ar sekti papildomas vaizdo projekcijas. Dinamiškai besikeičiantys vaizdai sutrikdo tik iš pradžių. Jau netrukus kartu su Feliksu (Lukas Malinauskas) ir Liučė (Taura Kvietinskaitė) stovi „Maximos“ kasoje, bėgi per lietuų pastogės link, išgyveni sapną primenančius Felikso prisiminimus apie motinos (Žygimantė Jakštaitė), slaugiusios neįgalų savo vyrą (Artiomus Rybakovas), emocinį kauksmą.

Kino raiška, vis labiau įsiliejanti į teatrą, atrodo, nė trupučio netrukdo. Teatras, kuris kadaise, tolimaisiais viduramžiais, siekė praplėsti savo erdvėlaikį daugiaplane simultanine scenografija, dabar tam pačiam tikslui pasitelkia naujus metodus. Jis reaguoja į jį supančią visuomenę, įgaudamas naujas formas, ir kartu išlaiko meninę savastį. Šiuo atveju kameros spektaklyje tampa neblogu įrankiu, siekiant praplėsti sceninį vaizdą, priartinti detales,

Lukas Malinauskas ir Taura Kvietinskaitė spektaklyje „Liučė čiuožia“

D. MATVEJEVO NUOTR.

manipuliuoti žiūrovo dėmesiu. Technologijomis bei minimalistine scenografija spektaklio kūrėjai paverčia ribotos erdvės OKT studiją dinamiška vieta, kurioje tarsi kaleidoskope kinta ritmiškai dėliojamos spektaklio scenos.

Ir viskas čia apie kontrastingą meilę, kurios išdidinti atspindžiai pirmiausia juokina, tačiau netrukus pradeda gaudinti. Tokį spektaklio poveikumą labiausiai lemia įtaigi aktorių vaidyba. Pradedant nuo epizodinių veikėjų-operatorių, baigiant itin šaržuota trečiąja pora (Gailė Bitvilaitė ir Karolis Vilkas), suteikiančia spektakliui komiško lengvumo. Stebėdama Malinausko Felikso ir Kvietinskaitės Liučės vaidybą, beveik galiu patikėti, kad šis įniršis dėl negebėjimo susikalbėti, dėl aplaidumo ir pagarbos praradimo yra nesumeluotas, sukurstytas pačios realybės. O štai Felikso motinos kaltės jausmas, kalbant su

išeinančių vyrų, paskutines spektaklio scenas paverčia itin kinematografiškomis. Tarsi užstrigusiam filmo kadre raudanti motina vis kartoja tą pačią frazę: „Palauk, aš nespėju, palauk.“

Iš tiesų, koks įdomus reiškinytas pirmas melagingas įspūdis, kai iš pirmo žvilgsnio daug kas regisi taip paprasta ir nesudėtinga, tarsi stebėtum lengvus dailiojo čiuožimo judesius, greitą slydimą ar apsisukimus, nekainuojančius sportininkams nė trupučio pastangų. Kai sukuriamas lengvumo ir paprastumo įspūdis – ta nuostabą kelianti iliuzija, už kurios slypi sunkus darbas, lemiantis profesionalumą. Stebi sceną, kurioje vyksta ramus, o gal net paikai juokingas dialogas, tačiau už jo griaudį, siaučia audra, kurios niekas negirdi ir nemato, tačiau vis dėlto labai gerai jaučia.

KAMILĖ PIRŠTELYTĖ

orkestru (LKO). Jo siuita „Trys šokiai“ (1961), skirta šiam orkestrui, jau atlikta daugiau nei 400 kartų visoje Europoje, o elegantiška, šviesi „Sinfonia giocosa“ (1990) pelnė orkestro prizą. Pastaroji kompozicija, greta Giuseppe's Torelli ir Luigi Boccherini kūrinių, skambės ir barokiniame koncerte Valdovų rūmuose.

T. Makačinas yra ir kelių instrumentinių koncertų autorius – sukurė koncertų fagotui ir dvigubam simfoniniam orkestrui, trimitui ir kameriniam orkestrui, klarnetui ir kameriniam orkestrui, pernai pateikė naują Koncertą akordeonui ir orkestrui. O štai koncerte Valdovų rūmuose skambės 2016 m. kompozitoriaus atgaivintas Koncertas trimitui ir kameriniam orkestrui. Ši neoklasikinio pobūdžio kompozicija ne tik leidžia atlikėjui pademonstruoti meistriškumą, bet ir atskleidžia autoriaus braižui būdingą ritminę įvairovę, darnią formą.

Koncerto solistas – vienas ryškiausių ir aktyviausiai koncertuojančių trimitininkų Laurynas Lapė – Lietuvos nacionalinio simfoninio orkestro bei įvairių ansamblių dalyvis, grojantis džiazu ir šiuolaikinės muzikos festivaliuose.

Greta T. Makačino koncerto trimitininkas atliks ir Giuseppe's Torelli opusą. Šis italų baroko genijus garsėjo ne tik kaip smuikininkas ir kompozitorius, bet ir kaip vienas koncerto žanro pradininkų, ypač produktyviai kūręs trimitui.

Programą diriguos aktyviai su LKO bendradarbiaujantis Robertas Šervenikas. Jo repertuaras nuolat balansuoja tarp operos, baletu ir simfoninės muzikos, ypatingą vietą jame užima šiuolaikiniai kūriniai. Tarp naujausių žinių apie maestro R. Šerveniką, pasiekusių mus iš Miuncheno, – ypatingą sėkmę liudijantys atsiliepimai apie Bavarijos valstybiniame operos teatre maestro diriguotą baletą „Spragtukas“, pastatytą žymaus JAV choreografo Johno Neumeierio.

LKO, trimitininko Lauryno Lapės ir dirigento Roberto Šerveniko parengta programa „Teisutis Makačinas ir barokas“ skambės balandžio 6 d., šeštadienį, 19 val. Valdovų rūmų Didžiojoje renesansinėje menėje. O balandžio 30 d. šią programą ketinama atlikti Klaipėdos koncertų salėje.

LNF INF.

Bibliografinės žinios

MENAS. FOTOGRAFIJA

Juozapas Čechavičius ir jo epocha fotografijoje = *Józef Czechowicz and his age in photography* : parodos katalogas [2018, Vilnius] / [sudarytojas Dainius Junevičius] ; [vertėjos Irena Jomantienė (anglų k.), Živilė Vaitkienė (iš rusų k.)]. – Vilnius : Lietuvos dailės muziejus, 2018. – 299, [1] p. : iliustr.. – Tiražas 400 egz.. – ISBN 978-609-426-119-0

Kanklės Lietuvos muziejuose : katalogas / [sudarytoja Vilma Vilūnaitė]. – Vilnius : Lietuvos teatro, muzikos ir kino muziejus, 2018. – 327, [1] p. : iliustr., portr.. – Tiražas 620 egz.. – ISBN 978-609-8242-00-3

Karalių kuria aplinka : operos artistas Vaclovas Daunoras / sudarytoja Jūratė Katinaitė. – 2-oji laida. – [Vilnius] : R. Paknio leidykla, [2019]. – 260, [1] p. : iliustr., faks., portr.. – ISBN 978-9955-736-79-0 (ir.)

Nostra Vilna: pirmasis Vilniaus atvaizdas : iš 2018–2022 m. įgyvendinamų tarptautinių parodų, skirtų pasirengti Vilniaus 700 metų jubiliejui, ciklo „Vilniaus miesto istorijos svarbiausieji ženklai“ : [parodos] katalogas, poezijos skaitymai „Vilniaus garsas pasauliui“ / [sudarytojas Remigijus Černius]. – Vilnius : Lietuvos dailės muziejus, 2019. – 32 p. : iliustr.. – Tiražas 400 egz.. – ISBN 978-609-426-125-1

Tolumos : tapyba, eilės, prisiminimai / Juozapas Miliūnas ; [sudarytoja Rita Mikučionytė]. – Utena : Utenos kraštotyros muziejus, 2018. – 207, [1] p. : iliustr.. – Tiražas 1000 egz.. – ISBN 978-9955-9815-5-8

Vilniaus kuluarai : [fotografijų albumas] / Violeta Juškutė ; [vertėja Aušra Balčiūnienė]. – Vilnius : Kultūros tiltai, 2018. – 163, [1] p. : iliustr.. – Tiražas 300 egz.. – ISBN 978-609-95629-1-9 (ir.)

Vilniaus paveikslų galerijos vadovas / parengė Dalia Tarandaitė. – Vilnius : Lietuvos dailės muziejus, 2018. – 95, [1] p. : iliustr., portr.. – Tiražas 1000 egz.. – ISBN 978-609-426-123-7

GROŽINĖ LITERATŪRA

Dainavos šalies senų žmonių padavimai / Vincas Krėvė ; [iliustravo Algirdas Steponavičius]. – Vilnius : [R. Paknio leidykla], 2018. – 295, [1] p. : iliustr.. – ISBN 978-9955-736-77-6 (ir.)

Jozefo Mengelės dingimas : romanas / Olivier Guez ; iš prancūzų kalbos vertė Stasė Banionytė. – Vilnius : Žara, [2019]. – 204, [2] p.. – ISBN 978-9986-34-342-4 (ir.)

Keleivis : romanas / Ulrich Alexander Boschwitz ; iš vokiečių kalbos vertė Rūta Jonynaitė. – Vilnius : „Baltų lankų“ leidyba, [2019]. – 245, [1] p.. – Tiražas 2500 egz.. – ISBN 978-609-479-193-2 (ir.)

Kompasas : romanas / Mathias Enard ; iš prancūzų kalbos vertė Violeta Tauragienė. – Vilnius : „Baltų lankų“ leidyba, [2019]. – 431, [1] p. : iliustr., faks.. – Tiražas 2000 egz.. – ISBN 978-609-479-175-8 (ir.)

Laikiniai jūsy : romanas / Antanas Šileika ; iš anglų kalbos vertė Kristina Aurylaitė. – Vilnius : „Baltų lankų“ leidyba, [2019]. – 294, [1] p.. – Tiražas 2200 egz.. – ISBN 978-609-479-190-1 (ir.)

Madraso deimantas : romanas / Dalia Smaguraskaitė. – Vilnius : „Baltų lankų“ leidyba, [2019]. – 236, [1] p.. – Tiražas 2500 egz.. – ISBN 978-609-479-187-1 (ir.)

Mano kova : romanas / Karl Ove Knausgård ; iš norvegų kalbos vertė Justė Nepaitė. – Vilnius : „Baltų lankų“ leidyba, [2018]– . – (ir.)

Kn. 2, Mylintis žmogus. – [2019]. – 542, [1] p.. – Tiražas 3500 egz.. – ISBN 978-609-479-186-4

Motinų sekmadienis : romanas / Graham Swift ; iš anglų kalbos vertė Emilija Ferdmanaitė. – Vilnius : „Baltų lankų“ leidyba, [2019]. – 127, [1] p.. – Tiražas 2500 egz.. – ISBN 978-609-479-176-5 (ir.)

Nelyginant šiaurė magnetą : pašnekesiai su Ellen Hinsey / Tomas Venclova ; iš anglų kalbos vertė Laimantas Jonušys. – 2-oji laida. – Vilnius : Apostrofa, [2018]. – 531, [4] p., 48 iliustr. p.. – ISBN 978-609-8205-04-6 (ir.)

Prašau, pasirūpink mama : romanas / Shin Kyung-sook ; iš korėjiečių kalbos vertė Martynas Šiaučiuonas-Kačinskas. – Vilnius : „Baltų lankų“ leidyba, [2019]. – 229, [1] p.. – Tiražas 2500 egz.. – ISBN 978-609-479-189-5 (ir.)

Tūkstantis ir vienas gyvenimas : eilėraščiai / Stefanija Liutkienė. – Vilnius : Didakta, 2019. – 223, [1] p.. – Tiražas 350 egz.. – ISBN 978-609-442-141-9 (ir.)

Varnėnas inkilo dugne : eilėraščiai / Danguolė Reinertaitė, Virgilijus Bespalovas ; [sudarytoja Aldona Širvinskienė]. – [Kunigiškiai, Anykščių r.] : [Labdaros ir paramos fondas] „Baltasis balandis“, 2019. – 61, [1] p.. – ISBN 978-9955-823-28-5 (ištaisytas). – ISBN 978-99955-823-28-5 (klaidingas). – ISBN 978-9955-828-28-5 (klaidingas)

Vėją glaudžiu ir laukus : eilėraščiai, prisiminimai / Rita Dambrauskaitė ; [sudarė Alvidas Jancevičius]. – Vilnius : Žuvėdra, 2019. – 126, [2] p. : iliustr., portr.. – ISBN 978-609-8219-17-3 (ir.)

Vienas žydas dėl pavyzdžio : romanas / Jacques Chessex ; iš prancūzų kalbos vertė Stasė Banionytė. – Vilnius : Žara, [2019]. – 77, [3] p.. – ISBN 978-9986-34-341-7 (ir.)

Vienintelė istorija : romanas / Julian Barnes ; iš anglų kalbos vertė Nijolė Regina Chijienienė. – Vilnius : „Baltų lankų“ leidyba, [2019]. – 234, [1] p.. – Tiražas 2500 egz.. – ISBN 978-609-479-192-5 (ir.)

Žingsniai į tave : [eilėraščiai] / Žaneta Jasaitienė. – Panevėžys : Reklamos forma, 2019. – 71, [1] p.. – Tiražas 100 egz.. – ISBN 978-609-8104-58-5

PARENGĖ LIETUVOS NACIONALINĖS MARTYNO MAŽVYDO BIBLIOTEKOS INFORMACIJOS MOKSLŲ DEPARTAMENTO NACIONALINĖS BIBLIOGRAFINĖS APSKAITOS SKYRIUS

Parodos

VILNIUS

Nacionalinė dailės galerija

Konstitucijos pr. 22

XX a. Lietuvos dailės ekspozicija

Paroda „Kinų šeji: rinktiniai kūriniai iš Kinijos nacionalinio dailės muziejaus“

Paroda „Nebaigti reikalai. Apie meninę komunikaciją paštu“

Vilniaus paveikslų galerija

Didžioji g. 4

Chodkevičių rūmų klasicistiniai interjerai

Lietuvos dailė XVI–XIX a.

Jurgio Baltrušaičio memorialiniai baldai

Paroda „Vilnius dailėje. 1939–1956“

iki 31 d. – paroda „Nostra Vilna: pirmasis Vilniaus atvaizdas“

Radvilų rūmai

Vilniaus g. 24

Europos dailė XVI–XIX a.

„Dubingių ir Biržų kunigaikščiai Radvilos“

Lietuvių liaudies meno paroda „Mediniai stebuklai“

Paroda „Vilniaus priemiesčių topografija. XVIII a. pab. – XIX a. pr. Vilniaus gimnazijos mokinių braižyti žemėlapiai“

Taikomosios dailės ir dizaino muziejus

Arsenalų g. 3A

Paroda „Paryžiaus mados magai. 1920–1999 m.“

Salvinijos Giedrimienės retrospektyvinė tekstilės paroda „Kelias“

Vytauto Kasiulio dailės muziejus

A. Goštauto g. 1

Retrospektyvinė Vytauto Kasiulio kūrybos ekspozicija

Lietuvos nacionalinis muziejus

Arsenalų g. 1

Senosios Lietuvos istorija XIII–XIX a.

Lietuvių liaudies menas; Kryždirbystė

Tarpukario Lietuvai skirta ekspozicija

Paroda „Lietuvos partizanų 1949 m. vasario 16 d. deklaracija ir jos signatarai“

Arsenalų g. 3

Lietuvos archeologija

Gedimino pilies bokštas

Arsenalų g. 5

Gedimino pilies istorija ir ginklai

Interaktyvi ekspozicija „Laiko juostos vaizdai pro Gedimino pilies bokšto langus“

Apžvalgos aikštelė

Kazio Varnelio namai-muziejus

Didžioji g. 26

K. Varnelio kūrybos ir kolekcijos ekspozicija

Signatarų namai

Pilies g. 26

Ekspozicija „Lietuvos kelias į valstybingumą nuo XIX a. II p. iki 1918 m. vasario 16 d.“

Tautinis atgimimas ir valstybės kūrimas: medaliai, monetos

Vilniaus gynybinės sienos bastėja

Bokšto g. 20 / 18

Vilniaus gynybinės sienos istorijos ir ginkluotės ekspozicija

Pastarųjų metų Lietuvos archeologijos atradimų paroda

Bažnytinio paveldo muziejus

Šv. Mykolo g. 9

Paroda „Vilniaus vienuolijos ir jų lobynai. Bernardinės“

Paroda „Misijų stotelės. Lietuvių misionierių šimtmečio kelias“

Paroda „Atradimai: Markučių Šv. Barbaros koplyčios fasado ikonos“

MO muziejus

Pylimo g. 17

Paroda „Atspirties taškas“ (Geistė Marija Kinčinaitytė, Eglė Ulčickaitė, Liudas Parulskis, Jurga Barilaitė, Vytautas Viržickas ir Andrejus Polukordas)

nuo IV. 6 d. – Hito Steyerlio paroda „Gyvūnas – žmogus – robotas“

Valdovų rūmai

Katedros a. 4

„Žmonės, grąžinę praeitį. Mindaugo Meškausko ferotipų magija“

Paroda „Simonas Daukantas: „Aš dėl lietuvių vystės pamatus dedu“

Šiuolaikinio meno centras

Vokiečių g. 2

iki 31 d. – Sharon Lockhart paroda „Rudzienko“

iki 31 d. – Alejandro Cesarco paroda „Taktikos ir metodai“

iki 31 d. – paroda „Uodega ir galvos“

VDA parodų salės „Titanikas“

Maironio g. 3

iki IV. 4 d. – paroda „Mortality check“

VDA doktorantų paroda „Ką darai, daryk gerai“

Galerija „Akademija“

Pilies g. 4

iki 30 d. – paroda „Lakmusas“

iki 30 d. – Juozo Algirdo Pilipavičiaus personalinė paroda „Ankstyvoji tapyba. Ciklas „Stereo“

VDA galerija „Artifex“

Gaono g. 1

iki 30 d. – Dainiaus Liškevičiaus paroda „Epitafija“

VDA galerija „ARgenTum“

Latako g. 2

iki 30 d. – Dovilės Kondrašovaitės autorinės juvelyrikos paroda „Tėkmė“

VDA parodinė erdvė „Krematoriumas / meno krosnys“

Maironio g. 6, II vidinis kiemas

Paroda „BOD /Tibetas“

A. ir A. Tamošaičių galerija „Židinys“

Dominikonų g. 15

Dailininkų Tamošaičių kūryba

XIX–XX a. pirmos pusės liaudies meno rinkiniai

Galerija „Kairė–dešinė“

Latako g. 3

iki 30 d. – meninės knygnišytės paroda „Dezideratai“

iki 30 d. – Danutės Gražienės paroda „Žvilgsnis“

Prospekto fotografijos galerija

Gedimino pr. 43

iki 30 d. – Jindricho Štreito fotografijų paroda „Kur namai mano?“

Vilniaus fotografijos galerija

Stiklių g. 4

Mykolo Juodelės fotografijų paroda apie Iraną „Neišspręsta šalis“

Pamėnkalnio galerija

Pamėnkalnio g. 1

Sigitos Maslauskaitės ir Sauliaus Mažylio tapybos bei objektų paroda „1 + 1 = 1 ir du taps vienu“

Galerija „Vartai“

Vilniaus g. 39

nuo IV. 4 d. – Adomo Danusevičiaus paroda „Purvas ir gėlės“

Galerija „Aidas“

A. Jakšto g. 9

Galerijos „Aidas“ veiklos 25-mečiui skirta paroda

Šv. Jono gatvės galerija

Šv. Jono g. 11

Egono Persevico skulptūros ir Uldžio Rubezio tapybos paroda „Viduryje niekur“

13-oji Baltijos šalių šiuolaikinės keramikos paroda „Pavasaris 2019“

Galerija „Arka“

Aušros Vartų g. 7

Arvydo Každailio ir Agnės Indrės Každailytės (1963–2015) trijų dalių grafikos ir knygų meno paroda

Galerija „Meno niša“

J. Basanavičiaus g. 1 / 13

Andrio Vitoliūno darbų paroda „Giliai įkvėpkite prieš naują pradžią“

Dailininkų sąjungos galerija

Vokiečių g. 2

Paroda „Jos“

Viginto Stankaus paroda „Tylioji abstrakcija“

Marijos ir Jurgio Šlapelių muziejus

Pilies g. 40

iki 31 d. – fotografijų paroda „1937–1939 m. Vilnius šveicarų inžinieriaus Alfredo Rietmanno akimis“

Pylimo galerija

Pylimo g. 30

nuo 26 d. – Vlado Karatajaus tapyba

AV17 galerija

Totorių g. 5

Edith Karlson (Estija) personalinė paroda „Keturių raidžių pasaulis“

Jono Meko vizualiųjų menų centras

Malinų g. 8

iki 30 d. – Svajonės ir Pauliaus Stanikų paroda „Nuodėmės“

Savicko paveikslų galerija

J. Basanavičiaus g. 11

Rūtos Eidukaitytės paroda „Langų istorijos“

Galerija „Kunstkamera“

Ligoninės g. 4

iki IV. 6 d. – fotomenininko Kazio Daugėlos (1912–1999, Lietuva, Vokietija, JAV) kūrybos retrospektyvinė paroda

Vilniaus vaikų ir jaunimo meno galerija

Vilniaus g. 39 / 6

iki 30 d. – paroda „Vaikas manyje“

Vilniaus rotušė

Didžioji g. 31

iki 31 d. – Virginijaus Kinčinaičio paroda „Sublime (mobiliografija)“

iki 31 d. – paroda „Kunigaikščių Giedraičių žemės bieškant“

nuo IV. 1 d. – 51-oji Lietuvos karikatūristų paroda „Rinkis čia“

nuo IV. 3 d. – paroda „Jansas (tapyba, objektai, fotografija, video)“

Valstybinio Vilniaus Gaono žydų muziejaus Tolerancijos centras

Naugarduko g. 10 / 2

Leonido Plotkino fotografijų paroda „Amžinybės nostalgija. Indijos subkontinento istorija, religija ir mitai“

Namų galerija „Trivium“

Vilkpėdės g. 7–105

iki IV. 3 d. – Ričardo Šileikos paroda „Mizanscenos“

Lietuvos nacionalinė UNESCO galerija

Šv. Jono g. 11

Giedrės Motuzaitės-Matuzevičiūtės fotografijų paroda „Maisto globalizacija: iš praeities į dabartį“

„Galera“

Užupio g. 2 A

Aleksandro Belianskio (Ukraina) grafika

Užupio meno inkubatoriaus projektinė erdvė „Kalnas“

Krivių g. 10 A

Fedoro Aleksandrovičiaus (Ukraina) darbų paroda „Laukiantys angelo“

Grafo galerija

Trakų g. 14

Babelio Mnauaro paroda

„Blueprint of life“

Rašytojų klubas

K. Sirvydo g. 6

Vaidos Marijos Knabikaitės tapybos paroda „Taro paslaptys“

„7md“ rekomenduoja

Dailė

Klaipėdos kultūrų komunikacijų centro Parodų rūmuose (Didžioji Vandens g. 2, Klaipėda) iki balandžio 14 d. veikia trys įdomios parodos: Povilo Ramanausko lanksčioji tapyba – „Keliaujantis potėpis“, Rosandos Sorakaitės iš regos nykstanti ir atsirandanti tapyba – „Atminties spalva“ ir stiklo instaliacijos – Dalius Truskaitės „Ne apie“. Erdvios parodinės erdvės kūriniams suteikia galimybę atsiskleisti ir veikti erdvę.

Muzika

Balandžio 6 d. 19 val. Valdovų rūmų Didžiojoje renesansinėje menėje rengiamas koncertas „Teisutis Makačinas ir barokas“. Baroko (Giuseppe Torelli ir Luigi Boccherini) ir šiuolaikinės muzikos (Teisutis Makačinas) darną atspindės Lietuvos kamerinio orkestro, diriguojamo Roberto Šerveniko, atliekami kūriniai styginiams ir koncertai trimitui su orkestru. Solistas – vienas ryškiausių ir aktyviausiai koncertuojančių trimitininkų Laurynas Lapė. Dabarties muzikai atstovauja pernai 80-metį atšventęs kompozitorius Makačinas, kurį su Lietuvos kameriniu orkestru sieja ilgametis bendradarbiavimas. Skambės neoklasikinio pobūdžio Makačino „Sinfonia giocosa“ bei Koncertas trimitui ir kameriniam orkestrui.

Teatras

Balandžio 2, 3 d. Oskaro Koršunovo teatre rodomas spektaklis „Liučė čiuožia“ pagal Lauros Sintijos Černiauskaitės pjesę. Pasak Koršunovo: „Galbūt nuo tada, kai Shakespeare’as savo „Romeo ir Džuljetos“ istoriją perkėlė į viduramžių Veroną, o galbūt nuo tada, kai Homeras aprašė karą dėl Elenos senaisiais Trojos laikais, mes įpratę, jog tikrosios meilės istorijos vyksta kažkada praeityje, beveik mitiniame laike. Tokie dabar yra 2000-ieji. Tai tarsi mūsų viduramžiai. Tai buvo laikai, kai tik atsirado supermarketai, mobilieji telefonai ir mes pradėjome rašyti pirmas „taupias“ SMS žinutes. (...) Tai buvo laukiniai vartotojiškumo pradžios laikai. (...) Viena vertus, tai buvo primityvus, kita vertus – viltingas laikas. Tada visi tikėjo ateitimi.“ Spektaklyje vaidina Taura Kvietinskaitė, Lukas Malinauskas, Gailė Butvilaitė, Karolis Vilkas, Aidas Jurgaitis, Žygimantė Jakštaitė, Artiomas Rybakovas ir Kamilė Petruškevičiūtė.

Čiurlionio namai

Savičiaus g. 11

iki IV. 1 d. – Rimvydo Kepežinsko kaligrafių jos paroda „Raidėlynas“

„The Room“ galerija

Polocko g. 17

Lino Leono Katino tapyba

KAUNAS

Nacionalinis M.K. Čiurlionio dailės muziejus

V. Putvinskio g. 55

Paroda „Sugrįžęs į šviesą. Trapaus kūrinio istorija“

Michelio Goussard’o (Prancūzija) paroda „Plačiai atmerktomis akimis. Šampanės fragmentai“

M. Žilinsko dailės galerija

Nepriklausomybės a. 12

Paroda „Atminties kodas: Tilmansų palikimas Kaune“

„Tarptautinė tekstilės trienalė. Baltijos šalių tekstilė“

Japonijos pluošto meno paroda „Pynimas“

Kauno paveikslų galerija

K. Donelaičio g. 16

Žilvino Valeikos fotoparoda

iki 31 d. – Auksės Petrulienės piešiniai

iki 31 d. – taktilinė paroda „Blind date“

iki IV. 7 d. – paroda „Vytautas Povilaitis. Ėjimas į tapybą“

Adelės ir Pauliaus Galaunių namai

Vydūno al. 2

Gražinos Didelytės 80-osioms gimimo metinėms skirta grafikos kūrinių paroda

Eglės Petraitytės-Talalienės akvarelės darbų paroda „Malvina“

Galerija „Meno parkas“

Rotušės a. 27

Henriko Čerapo paroda „Aftermath“

Kauno fotografijos galerija

Vilniaus g. 2

Bahadir Aksan (Turkija) ir Lidijos Kaleinikovaitės paroda

KLAIPĖDA

KKKC parodų rūmai

Didžioji Vandens g. 2

Dalius Truskaitės paroda „Ne apie“

Povilo Ramanausko paroda „Keliaujantis potėpis“

Rosandos Sorakaitės tapybos paroda „Atminties spalva“

Galerija „si:said“

Daržų g. 18

nuo 29 d. – Ai Sugiyura (Japonija) paroda „Some ways to know spring has sprung“

Spektakliai

VILNIUS

Lietuvos nacionalinis operos ir baleto teatras

29 d. 18.30 – „PIAF“ (pagal É. Piaf, G. Fauré, M. Ravelio ir kt. muziką). Choreogr. M. Bigonzetti

Mažoji salė 30 d. 19 val. – PREMJERA! T. Bernhardo „TEATRALAS“. Rež. J. Tertelis (Panevėžio J. Miltinio dramos teatro spektaklis) IV. 4 d. 19 val. – S. Turunen „BROKEN HEART STORY (SUDAUŽYTOS ŠIRDIES ISTORIJA)“. Rež. S. Turunen Studija 29, 30 d. 19 val. – „FERDINANDAS BRUNAS“. Rež. O. Simonova (Ukraina). Vaidina C. Paliulis (Lietuva, Prancūzija), Th. Gondard’as (Prancūzija), muzikantė D. Račienė, scenografs S. Finkelšteinitė (Prancūziškojo teatro trupė „Komsa“) Valstybinis jaunimo teatras 29 d. 18 val. <i>Studijoje</i> – R. Stankevičiaus „VALHALA. POETINIAI (IŠSI)TARDYMAI“. Rež. A. Bialobžeskis 30 d. 12 val. <i>Mažonoje salėje</i> – V.V. Landsbergio „ARKLIO DOMINYKO MEILĖ“. Rež. A. Vidžiūnas IV. 1 d. 18 val. <i>Lietuvos rusų dramos teatre</i> – Ö. von Horvátho „VIENOS MIŠKO PASAKOS“. Rež. Y. Ross 2 d. 19 val. <i>Lietuvos rusų dramos teatre</i> – H. Ibseno „JUNAS GABRIELIS BORKMANAS“. Rež. G. Varnas 3 d. 18 val. <i>Mažonoje salėje</i> – PREMJERA! „FIKCIJOS“ (J.L. Borges apsakymų motyvais). Rež. A. Juška Vilniaus mažasis teatras 29 d. 18.30 – M. Ivaškevičiaus „MADAGASKARAS“. Rež. statytojas R. Tuminas, rež. A. Dapšys 30, IV. 7 d. 18.30 – J. Tumo-Vaižganto „DĖDĖS IR DĖDIENĖS“. Rež. G. Tuminaitė 31 d. 12 val. – „MANO BATAI BUVO DU“. Idėjos aut. ir rež. G. Latvėnaitė IV. 2 d. 18.30 – B. Clarko „PALAUKIT, KIENO ČIA GYVENIMAS?“. Rež. J. Vaitkus 3 d. 19 val. – I. Bergmano „DVASINIAI REIKALAI“. Rež. K. Glušajavas 4 d. 18.30 – PREMJERA! Žemaitės „MARTI“. Rež. G. Tuminaitė, dramaturgė P. Pukytė 5 d. 18.30 – A. Čechovo „TRYŠ SESERYS“. Rež. R. Tuminas Oskaro Koršunovo teatras 29, 30 d. 19 val. <i>OKT studijoje</i> – N. Gogolio „PAMIŠĖLIS“. Rež. O. Koršunovas. Vaidina E. Pakalka 31, IV. 1 d. 19 val. – PREMJERA! „KATZEL-MACHER“IMIGRANTA NON GRATA“ (pagal R.W. Fassbinderio pjesę „Katzelmacher“). Rež. P. Ignatavičius IV. 2, 3 d. 19 val. <i>OKT Studijoje</i> – PREM-JERA! L.S. Černiauskaitės „LIUČĖ ČIUOŽIA“. Rež. O. Koršunovas Rusų dramos teatras 30 d. 18.30 – W. Shakespeare’o „KARALIUS LYRAS“ (su lietuviškais subtitrais). Rež. J. Vaitkus 31 d. 15, 17 val. – PREMJERA! „MUSĖ“ (pagal R. Muchos poeziją). Rež. A. Sunklodaitė (Erdvė A–Z) 3 d. 18.30 – PREMJERA! „IDIOTAS“ (pagal F. Dostojevskio romanus „Idiotas“ ir „Demonai“). Rež. A. Jankevičius 4 d. 18.30 – „VIENIŠAS ŽMOGAUS BALSAS“ (pagal S. Aleksijevič knygą „Černobylio malda“). A. Metalnikovos monospektaklis. Rež. V. Dorondovas (Erdvė A–Z) 5, 6 d. 18.30 – PREMJERA! misterija „DIEVAI IR ŽMONĖS“. Rež. ir vyr.choreogr. L. Dabužinskaitė, komp. L. Rimša ir A. Žvirblys, kost. ir scenogr. dail. D. Samajauskaitė, videoprojekcijų dail. R. Sakalauskas Vilniaus teatras „Lėlė“ Didžioji salė 30 d. 12 val. – „PINOKIS“ (muzikinis spektaklis vaikams pagal C. Collodi pasaką). Rež. Š. Datenis	31 d. 12 val. – „BATUOTAS KATINAS“ (Ch. Perrault pasakos motyvais). Rež. A. Mikutis IV. 3 d. 18.30 – „ANĖ IŠ ŽALIASTOGIŲ“ (pagal L.M. Montgomeri romaną). Rež. A. Gluskinas (J. Miltinio dramos teatras Palėpės salė 31 d. 16 val. – N. Indriūnaitės „COLIUKĖ“. Rež. ir dail. R. Driežis Mažoji salė 29 d. 18.30 – PREMJERA! A. Jarry „KARALIUS ŪBU“. Rež. ir dail. N. Tranteris 31 d. 14 val. – Just. Marcinkevičiaus „VOROVESTUVĖS“. Scen. aut. ir rež. A. Mikutis „Menų spauštuvė“ 29 d. 19 val. <i>Stiklinėje salėje</i> – J. Paškevičiaus „RIBOS“. Rež. T. Montrimas (jaunųjų scenos menininkų programa „Atvira erdvė“) 29 d. 19 val. <i>Juodojoje salėje</i> – A. Škėmos „PABUDIMAS“. Rež. A. Areima (J. Miltinio dramos teatras) 30 d. 18 val. <i>Juodojoje salėje</i> – „TĖČIO PASAKA“. Rež. A. Kirvela ir J. Tertelis (teatro laboratorija „Atviras ratas“ ir kūrybinė studija „PetPunk“) 30 d. 14, 15, 17, 18 val. <i>Kišeninėje salėje</i> – „DEBESŲ ŽAIDYNĖS“. Choreogr. ir rež. L. Geraščenko (šokio teatras „Judesio erdvė“) 31 d. 15 val. <i>Kišeninėje salėje</i> – PREMJERA! „SIBIRO HAIKU“ (pagal J. Vilės knygą). Kūrybinė grupė S. Degutytė, B. Ivanauskas, R. Valčik, M.L. Pranulis (Stalo teatras) IV. 1 d. 11 val. <i>Studijoje III</i> – „šokio pirmadiniai mažyliams“ (šokio teatras „Dansema“) 2 d. 19 val. <i>Stiklinėje salėje</i> – J. Paškevičiaus „RIBOS“. Rež. T. Montrimas (jaunųjų scenos menininkų programa „Atvira erdvė“) 2 d. 18.30 <i>Juodojoje salėje</i> – „APIE ŽMOGŲ, NUŽUDŽIUSĮ GULBĘ“. Rež. A. Giniotis (teatras „Atviras ratas“) 3 d. 19 val. <i>Juodojoje salėje</i> – „ŽAIDIMAS BAIGTAS“. Autoriai: L. Liepaitė, A. Gudaitė, L. Žakevičius, P. Laurinaitis, A. Gecevičius (urbanistinio šokio teatras „Low Air“) 3 d. 11, 12, 16, 17 val. <i>Juodojoje salėje</i> – „DEBESŲ GAUDYKLĖ“. Choreogr. ir rež. L. Geraščenko (šokio teatras „Judesio erdvė“) 4 d. 19 val. <i>Kišeninėje salėje</i> – P. Süskindo „KONTRABOSAS“. Rež. V. Masalskis (Klaipėdos jaunimo teatras) 5 d. 18, 20 val. <i>Juodojoje salėje</i> – L. Lapelytės „GEROS DIENOS!“ . Libreto aut. V. Graitytė. Rež.ir scenogr. R. Barzdžiukaitė	31 d. 18 val. <i>Centriniam knygyne (Laisvės al. 81)</i> – „NOKTIURNAS“. Rež. G. Padegimas 31 d. 18.30 – J. Kelero „58 SAPNAI“. Rež. R. Bartulis IV. 2 d. 18 val. – Th. Wilderio „UPĖS PO ŽEME“. Rež. G. Padegimas 5 d. 18 val. – L. Janušytės „KOREKTŪROS KLAIDA“. Rež. A. Dilytė Kauno lėlių teatras 30 d. 12 val. – A. Žiurausko ir S. Bocullo „MOLINIS SAPNAS“. Rež. A. Žiurauskas 31 d. 12 val. – „ŠEIMYNĖLĖ IŠ DIDŽIOSIOS GIROS“. Rež. O. Žiugžda IV. 4 d. 18 val. – teatralizuotas I. Balsytės ir M. Kuliavo koncertas „Svajonių gatvės“	KLAIPĖDA Klaipėdos valstybinis dramos teatras 30 d. 18.30, 31 d. 17 val. <i>Didžiojoje salėje</i> – G. Grajausko „KAS PRIEŠ MUS“. Rež. J. Vaitkus IV. 4, 5 d. 18.30 <i>Mažonoje salėje</i> – A. Galino „PARADAS“. Rež. P. Gaidys 6 d. 18.30 <i>Didžiojoje salėje</i> – G. Grajausko „PAŠALINIAMS DRAUDŽIAMA“. Rež. O. Koršunovas 7 d. 17 val. <i>Mažonoje salėje</i> – R. Bugavičutes-Pėces „MAMA DRAŠA“ (pagal B. Brechtą). Rež. E. Senkovas (Latvija) Klaipėdos muzikinis teatras 30 d. 12 val. <i>Žvejų rūmuose</i> – „VERPALŲ PASAKOS“. Muzikos vad. D. Pavilionis 30 d. 18.30 <i>Žvejų rūmuose</i> – miniatiūrų vakaras „Laukimai“. Choreogr. ir rež. A. Krasauskaitė 31 d. 12 val. <i>Kaune, „Girstučio“ kultūros ir sporto centre</i>, – K. Lučinsko „TIKROJI DINOZAURŲ ISTORIJA“. Choreogr. A. Krasauskaitė IV. 5 d. 19 val. <i>Palangos koncertų salėje</i> – R. Leoncavallo „PAJACAI“. Rež. D. Ibelhauptaitė, dir. T. Ambrozaitis	„Romantinė popietė“. R. Kalnėnaitė (violončėlė), L. Dorfmanas (fortepijonas, Vokietija). Programoje F. Schuberto, F. Schuberto–F. Liszto, C. Francko kūriniai IV. 1 d. 11 val. <i>Prienų rajono Jiežno gimnazijoje</i>, 2 d. 11 val. <i>Šalčininkų kultūros centre</i>, 4 d. 11.30 <i>Rumšiškų kultūros centre</i> – koncertas visai šeimai „Metų laikai“. Čiurlionio kvartetas. Koncertą veda S. Zajančauskaitė. Programoje J. Haydno, E. Griego, B. Bartoko, W.A. Mozarto, A. Glazunovo, A. Vivaldi, P. Čaikovskio, M. Ravelio, A. Dvořako kūriniai 3 d. 18 val. <i>Širvintų r. savivaldybės Igno Šeinius viešojoje bibliotekoje</i> – koncertas, skirtas I. Šeinius gimimo 130-osioms metinėms. Valstybinis Vilniaus kvartetas. Programoje J. Pakalnio, M.K. Čiurlionio, J. Haydno, W.A. Mozarto, A. Dvōřako kūriniai IV. 6 d. 19 val. <i>Valdovų rūmų Didžiojoje renesansinėje menėje</i> – orkestro muzikos koncertas „Teisutis Makačinas ir barokas“. Lietuvos kamerinis orkestras. Solistas L. Lapė (trimitas). Dir. R. Šervenikas. Programoje T. Makačino, G. Torelli, L. Boccherini kūriniai 7 d.15 val. <i>Trakų pilies Didžiojoje menėje</i> – „Sidaibro balsai“. Iš ciklo „Muzika Trakų pilyje“. G. Gelgotė (sopranas), fleitų kvartetas: L. Baublytė, A. Stupak, G. Gelgotas, F. Drūlytė. Programoje W.A. Mozarto, J.S. Bacho, J. Tamulionio, M. Vīlumo, E. Elgaro, E. Saunavičiūtės, G. Gelgato, M. Berthomieux, L. Berio kūriniai 7 d. 16 val. <i>Taikomosios dailės ir dizaino muziejuje</i> – kamerinės muzikos koncertas „J.S. Bacho muzikos visata IV“. Ansamblis „Musica humana“, Šiaulių berniukų ir jaunųjų choras „Dagilėlis“ (meno vad. R. Adomaitis). Solistai I. Kuprevičiūtė (fleita), R. Beinaris (obojus), G. Steponavičius (diskantas), V. Zelba (altas). Dirigentai A. Vizgirda ir R. Adomaitis. Programoje J.S. Bacho, C.Ph.E. Bacho kūriniai Lietuvos muzikų rėmimo fondas <i>Muzikos festivalis „Sugrįžimai“</i> 31 d. 16 val. <i>Kauno arkikatedroje bazilikoje</i> – kompozitoriaus G. Kuprevičiaus 75-mečiui. B. Livschitzas (smuikas, Lietuva, Šveicarija, Prancūzija), J. Kazakevičiūtė (vargonai), G. Kuprevičius (kompozitorius) IV. 1 d. 18 val. <i>Vilniaus universiteto Šv. Jonų bažnyčioje</i> – B. Livschitzas (smuikas, Lietuva, Šveicarija, Prancūzija), B. Traubas (smuikas), A. Vizbaras (fortepijonas), J. Kazakevičiūtė (vargonai), G. Kuprevičius (kompozitorius) IV. 3 d. 17.30 <i>S. Vainiūno namuose</i> – Kauno sakralinės muzikos mokyklos arfininkės G. Delkutė, U. Šabanovaitė, A. Kašėtaitė, fleitininkai E. Žiobakaitė, R. Liudkevičiūtė, P. Mikuckas, L. Stankevičius ir pianistės I. Kazlauskaitė, G. Šabanovaitė, M. Grigaitytė. Mokytojos V. Baranauskienė (arfa), J. Uotienė (fleita) ir J. Varnaitė (fortepijonas) <i>S. Vainiūno namuose</i> IV. 2 d. 18 val. – koncertuoja Vilniaus Karoliniškių muzikos mokyklos mokytojos J. Babaliauskienės kanklių klasės mokiniai 4 d. 17.30 – Vilniaus muzikinis atžalynas. Koncertuoja Nacionalinės M.K. Čiurlionio menų mokyklos mokytojos J.T. Karosaitės mokinės G. Valackaitė, S. Kirklauskaitė ir G. Mikalauskaitė. Programoje M.K. Čiurlionio, J.S. Bacho, L. van Beethoveno, F. Liszto ir kt. kūriniai	G. Kuprevičiaus, M. Brucho, F. Mendelssohno kūriniai „Organum“ koncertų salė <i>J. Basanavičiaus g. 26</i> 30 d. 18 val.– fortepijono rečitalis „Nuo sonatos iki fantazijos. Donaldo Račio žiūros taškas“. D. Račys (fortepijonas). Programoje D. Scarlatti, F. Chopino, A. Skriabino, J. Brahmsio kūriniai Šv. Jonų bažnyčia 30 d. 18 val. – koncertas „<i>In Memoriam</i> Gytis Leopoldas Vaitkūnas“. Atlikėjos vagonininkė L. Vaitkūnaitė ir smuikininkė J. Martinkėnaitė. Programoje J.S. Bacho, M.K. Čiurlionio, C. Francko, L. Vaitkūnaitės kūriniai Šv. Kotrynos bažnyčia 29 d. 19 val. – koncertas „Liepsnojantys ritmai“. Atlikėjai L. Puidokaitė (flamenko šokis), A. Pauliukevičius (gitarą), S. Auglys (perkusija). Programoje J.S. Bacho, I. Albenizo, J. Tamulionio ir kt. kūriniai 30 d. 18 val. – Kristupo festivalis: „Amelija iš Monmartro ir Šopenas“. Atlikėja I. Dūdaitė (fortepijonas, Vokietija, Lietuva). Programoje F. Chopino, Y. Tierseno kūriniai IV. 1 d. 19 val. – koncertas „Visos meilės taisyklės“. Atlikėjai I. Narkutė (vokalas, klavišiniai), A. Driukas (gitarą) 2 d. 19 val. – LMTA Choro dirigavimo katedros magistrantų egzaminas-koncertas. Dalyvauja Vilniaus savivaldybės choras „Jauna muzika“ (meno vad. ir vyr. dir. V. Augustinas), A. Anusauskas (fortepijonas). Diriguoja G. Barisaitė, D.M. Garcia. Programoje J.S. Bacho, J. Brahmsio, E. Elgaro, G. Ligeti, V. Barkausko, V. Miškinio kūriniai 3 d. 19 val. – koncertas „Tribute to Tomasz Stańko“. Atlikėjai P. Schmidtas (trimitas), . Vaginis (saksofonai), W. Niedziela (fortepijonas), M. Garbowski (kontrabosas), K. Gradziuk (mušamieji) 4 d. 19 val. – „Poetiškoji katkiana su Kristoforo orkestru“. Atlikėjai Vilniaus Šv. Kristoforo kamerinis orkestras (meno vad. ir vyr. dir. M. Barkauskas), solistas E. Davidovičius (tenoras). Dir. D. Katkus. Programoje F. Latėno, W.A. Mozarto kvartetai, O. Balauskos kūriniai 6 d. 19 val. – Geriausių K. Smorigino dainų koncertas. Atlikėjai K. Smoriginas, M. Kuliavas, A. Balsys
Vakarai					
VILNIUS					
Valdovų rūmai IV. 2 d. 18 val. <i>Renginių salėje</i> – D. Kuolio vieša paskaita „Simonas Daukantas ir Lietuvos Respublika“. Parodos „Simonas Daukantas. Aš dėl lietuvių pamatus deda“ renginių ciklas 6 d. 14 val. <i>Renginių salėje</i> – koncertas „Simono Daukanto pasakų ir užrašytų liaudies dainų motyvais“. Vaikų folkloro kolektyvo „Blezingelė“ programa „Žėb akelės, lal bornelės“ (pagal S. Daukanto surinktus ir publikuotus tautosakos kūrinius) Nacionalinė M. Mažvydo biblioteka 29 d. 12 val. <i>Kino salėje</i> – filmo „Audrys“ (rež. A. Matvejevas) peržiūra <i>Filmų programa „Wernerio Herzogo pasauliai“</i> IV. 2 d. 18 val. <i>Kino salėje</i> – Nykštukai irgi pradėjo nuo nieko (1970 m.) 4 d. 18 val. <i>Kino salėje</i> – Kur sapnuoja žaliosios skrudėlės (1984 m.) Generolo J. Žemaičio Lietuvos karo akademijos Karo mokslų ir technologijų biblioteka IV. 4 d. 17.30 – S. Šulcės knygos „Vilniaus istorijos. Gidas po XVIII amžiaus miestą“ pristatymas					

Savaitės filmai

„Dambis“

Arktis. Įkalinti ledynuose ***

Arktikos tundros viduryje, kur temperatūra gali siekti 70 laipsnių šalčio, sudūžta lėkuvas su vieninteliu keleiviu. Šis ištraukia iš lėktuvo viską, ko gali prireikti, ir nusprendžia judėti pirmyn, nors vilties išsigelbėti mažai. Jis išmoks kovoti su šalčiu, medžioti, jam teks rūpintis mergina, su kuria atsitiktinai suvedė likimas. Pagrindinius vaidmenis Joe Penna filme sukūrė Madsas Mikkelsenas, Maria Thelma Smaradottir (Islandija, 2018). (Vilnius, Kaunas)

Dambis ****

Naujas režisieriaus Timo Burtono kūrinys – garsiojo „Disney“ studijos filmo perdirbiny, kuriame pamatysime Coliną Farrellą, Michaelą Keatoną, Danny DeVito, Alaną Arkiną ir Evą Green. Tačiau pagrindinis filmo veikėjas yra mokantis skraidyti drambliukas didelėmis ausimis, kurį vos gimusį cirko impresarijus pavedė globoti buvusiai cirko žvaigždei Holtui ir jo vaikams. (JAV, 2019). (Vilnius, Kaunas, Klaipėda)

Kurskas ****

Dano Thomaso Vinterbergo („Medžioklė“, „Komuna“) vaidybinio filmo pagrindu tapo rusų povandeninio laivo avarija 2000-aisiais. Nors sprogi-mai laive ir tapo didžiosios jo įgulos dalies mirties priežastimi, dalį jūrei-vių buvo galima išgelbėti. Tačiau Rusijos valdžia slėpė nuo šalies gyven-tojų, kas vyksta Barenco jūroje, ir iš pradžių atsisakė užsienio pagalbos. Svarbiau už žmonių gyvybę buvo politika, strategija ir karo paslaptys. Vinterbergas filme koncentruojasi į individus ir jų jausmus, bet kartu kuria posovietinio imperinio mentaliteto portretą. Filmo pagrindu tapo Roberto Moore'o knyga apie „Kursko“ tragediją. Pagrindinius vaidmenis sukūrė Léa Seydoux, Matthiasas Schoenaertsas, Colinas Firthas, Michae-las Nyqvistas, Maxas Von Sydowas (Belgija, Prancūzija, Liuksemburgas, 2018). (Vilnius, Kaunas, Klaipėda, Šiauliai, Panevėžys)

Meilužės ***

Trys paprastos Maskvos gyventojos – medicinos seselė, studentė ir aktorė – atsitiktinai susitinka bare ir išsiaiškina, kad visos išsiskyrė su mylimais vyrais, nesugebėjusiais nutraukti santuokos. Merginos nusprendžia jiems atkeršyti. Tačiau kai tikslas jau pasiektas, joms kyla mintis padėti pana-šioms į save ir demaskuoti dviveidžius meilužius bei neištikimus vyrus. Jelenos Chazanovos komedijoje pagrindinius vaidmenis sukūrė Paulina Andrejeva, Aleksandra Bortič, Julija Aleksandrova, Marija Šalajeva, Ser-gejus Garmašas, Goša Kucenka, Jurijus Stojanovas (Rusija, 2019). (Vilnius, Kaunas, Klaipėda)

Mes ****

Jordanas Peele'as debiutavo siaubo filmu „Pradink!“, viena didžiausių pastarųjų metų sensacijų. Naujame filme psichologinio siaubo taip pat su kaupu. Jo herojai – šeima su dviem vaikais – vyksta atostogauti. Ne-trukus jų name paplūdimyje pasirodo nekviesti svečiai. Filmo veikėjai nustebs, kad nepažįstamieji tokie panašūs į juos. Pagrindinius vaidmenis filme sukūrė Lupita Nyong'o, Winstonas Duke'as, Elisabeth Moss ir Timas Heideckeris (JAV, 2019). (Vilnius, Kaunas)

Žalioji knyga ****

Kas galėjo pagalvoti, kad „Buko ir dar bukesnio“ režisierius Peteris Far-relly taps „Oskaro“ laureatu? Apdovanotame jo filme Mahreshala Ali vai-dina pasaulinio garso juodaodį muzikantą, kuris pasamdo vairuotoju ir apsaugininku buvusį sportininką, italų kilmės Tonį (Viggo Mortensen), kad šis jį lydėtų turnė po JAV pietus. Ekrane – 1962-ieji ir rasinė segrega-cija dar nepanaikinta. Tačiau tikrais įvykiais paremtas filmas kalba apie iki šiol skausmingas problemas (JAV, 2018). (Vilnius)

***** – šedevras, ***** – pasižiūrėti būtina, **** – geras filmas, *** – būna ir geriau, ** – jei turite daug laiko, * – niekalas

Kino repertuaras

VILNIUS

Forum Cinemas Vingis

29–IV. 4 d. – Vilniaus tarptautinis kino fes-tivalis „Kino pavasaris“ (žiūrėti programą [www.kinopavasaris.lt](#))

IV. 6 d. – R. Wagnerio „Valkirija“. Tiesio-ginės premjeros transliacijos iš Niujorko Metropolitan operos įrašas – 18 val.
7 d. – D. Šostakovičiaus „Aukso amžius“. Iš Maskvos Didžiojo teatro HD-Live – 18 val.

Forum Cinemas Akropolis

29 d. – Meilužės (Rusija) – 14, 18.10, 20.40, 23.10; 30 d. – 14, 18.10, 20.40, 23.59
29, 30 d. – Dambis (JAV) – 10.30, 13.20, 18.20; IV. 1–4 d. – 10.30, 13.20, 18.20, 22.50
29–IV. 4 d. – Dambis (3D, JAV) – 12.50, 15.40
29, 30 d. – Pajūrio šlaistūnas (JAV, D. Brita-nija, Prancūzija, Šveicarija) – 13.40, 20.50; IV. 1–4 d. – 13.40, 20.50, 22.55
31 d. – Mija ir baltasis liūtas (Prancūzija, Vokietija, P. Afrika) – 12.20
IV. 1 d. – Shazam! (JAV) – 18.30
29–IV. 4 d. – Vilniaus tarptautinis kino fes-tivalis „Kino pavasaris“ (žiūrėti programą [www.kinopavasaris.lt](#))

Skalvija

Vilniaus kino festivalis „Kino pavasaris“
Programa „Meistrai“
29 d. – Mūsų laikas (Meksika, Prancūzija, Vokietija, Danija, Švedija) – 16.30
30 d. – Kiekviena akimirka (Prancūzija) – 14 val.
31 d. – Vagiliautojai (Japonija) – 13.15
31 d. – Balčiausi yra pelenai (Kinija, Pran-cūzija, Japonija) – 15.45
IV. 3 d. – Kūniški prisiminimai (Indone-zija) – 19 val.

Programa „Kritikų pasirinkimas“
29 d. – Begalinis futbolas (Rumunija) – 19.45
29 d. – Vasaros paukščiai (Kolumbija, Da-nija, Meksika) – 21.15
30 d. – Matangi / Maya / M.I.A. (D. Britanija, JAV, Šri Lanka) – 16.15

31 d. – Ką darysi, kai pasaulis degs? (Italija, JAV, Prancūzija) – 20.30
IV. 4 d. – Rūgštus miškas (rež. R. Barzdži-u-kaitė) – 21.45
Retrospektiva: Claire Denis
30 d. – 35 taurelės romo (Prancūzija, Vokie-tija) – 18.30
IV. 3 d. – Nemalonumai kiekvieną dieną (Prancūzija, Vokietija, Japonija) – 21.15
Programa „Festivalių favoritai“
30 d. – Didžioji tamsa (Kanada) – 20.45
IV. 1 d. – Upė (Kazachstanas, Norvegija, Lenkija) – 17 val.

IV. 1 d. – Išgalvota žemė (Singapūras, Pran-cūzija, Nyderlandai) – 21.30
Europos debiutų konkursas
IV. 1 d. – Laukinis (Prancūzija) – 19.15 (seanse dalyvaus režisierius)
IV. 4 d. – Rėjus ir Liza (D. Britanija) – 17 val. (seanse dalyvaus režisierius)
IV. 4 d. – Pamparios (Vokietija, Meksika) – 19.30 (seanse dalyvaus režisierius)
Retrospektiva: „Djibril Diop Mambéty
31 d. – Touki bouki (Senegalas) – 18.30
IV. 2 d. – Hienos (Šveicarija, Prancūzija, Se-negalas) – 19.15
Programa „Metų atradimai“
IV. 2 d. – Žmogus, kuris visus nustebino (Rusija, Estija, Prancūzija) – 17 val.

IV. 2 d. – Raudonas falas (Butanas, Nepalas, Vokietija) – 21.30
IV. 3 d. – Mėgėjos (Švedija) – 16.45
29 d. – Magiškos naktys (Italija) – 14 val.
IV. 1 d. – Vasaros paukščiai (Kolumbija, Da-nija, Meksika) – 14.15
IV. 2 d. – Kafarnaumas (Libanas, Prancū-zija) – 14.15
IV. 3 d. – Maja (Prancūzija) – 14.15
IV. 4 d. – Angelas (Argentina, Ispanija) – 14.15
Karlsono kinas
30 d. – Mano mažoji sesutė Mirai (Japo-nija) – 12 val.
31 d. – Gordonas ir Padi (Švedija) – 11.45

Pasaka

Vilniaus kino festivalis „Kino pavasaris“
29 d. – Kafarnaumas (JAV, Libanas, Prancū-zija) – 18 val.
29 d. – Pasaulis priklauso tau (Prancūzija) – 20.30
29 d. – Vagiliautojai (Japonija) – 15.30, 18.15; 30 d. – 12.30; 31 d. – 20.45; 3 d. – 20.15
29 d. – Kūniški prisiminimai (Indonezija) – 20.45
30 d. – Dar viena gyvenimo diena (Ispanija, Lenkija) – 13.15
30 d. – Viskas arba nieko (Estija) – 15.15
30 d. – Džoja (Austrija) – 18 val.
30 d. – Paryžietiškas auklėjimas (Prancū-zija) – 20.45
30 d. – Žmogus, kuris visus nustebino (Es-tija, Prancūzija, Rusija) – 15 val.
30 d. – Šefas Flynnas (D. Britanija) – 17.15; 2 d. – 20 val.

30 d. – Trumpos lietuvių filmų premjeros – 19.15
30 d. – Gražus sūnus (D. Britanija) – 21 val.
31 d. – Mano mažoji sesutė Mirai (Japo-nija) – 12.30
31 d. – Tikra meilė (Prancūzija) – 14.30
31 d. – Kodėl mes kūrybingi? (Vokietija) – 16.30
31 d. – Diamantino (Brazilija, Portugalija, Prancūzija) – 18.30
31 d. – Angelas (Argentina, Ispanija) – 20.30
31 d. – Chaenas – ypač tyro aliejaus kraštas (Ispanija) – 13 val.; 4 d. – 17.30
31 d. – Laukinė kriausė (Bosnija ir Herce-govina, Bulgarija, Makedonia, Prancūzija, Turkija, Vokietija, Švedija) – 15 val.
31 d. – Studentų filmų konkursas – 18.45
IV. 1 d. – Medžiojant mafiją (Airija, JAV) – 18 val.
IV. 1 d. – Širdžių dama (Danija, Švedija) – 20.15
IV. 1 d. – Pasaulio šerdis (Lietuva, Rusija) – 18.15
IV. 1 d. – Vasara (Prancūzija, Rusija) – 20.45
2 d. – Putino liudininkai (Latvija, Čekija, Šveicarija) – 18 val.

2 d. – Magiškos naktys (Italija) – 20.15
2 d. – Gordonas ir Padi (Švedija) – 18.15
3 d. – Pasekmės (Austrija, Slovėnija) – 18 val.
3 d. – #Moters malonumas (Indija, JAV, Japonija, D. Britanija, Vokietija, Šveica-rija) – 20.30
3 d. – Risčia (Ispanija, Lietuva) – 18.15
4 d. – Įstrigę (Danija) – 18 val.
4 d. – Rūgštus miškas (rež. R. Barzdži-u-kaitė) – 20 val.
4 d. – Kol neatėjo speigas (Danija) – 19.30
29 d. – Marina Abramovič: dalyvauja meni-ninkė (dok. f., JAV) – 16.15; 31 d. – 15.15
29 d. – 100 daiktų ir nieko daugiau (Vokie-tija) – 18.30; 30 d. – 19 val.; 31 d. – 12.45; IV. 1 d. – 20 val.; 3 d. 18.30; 4 d. – 18.15
29 d. – Ekstazė (Belgija, Prancūzija) – 21 val.
30 d. – Didžioji skruzdėlyčių karalystė 2 (Prancūzija) – 11 val.

30 d. – Kelionės namo (rež. R. Rakauskaitė) – 13 val.; IV. 1 d. – 18.30
30 d. – 3 dienos Kibrone (Vokietija, Austrija, Prancūzija) – 14.30; 31 d. – 17.30;
IV. 2 d. – 20.30
30 d. – Klubas „Studio 54“ (dok. f., JAV) – 17 val.; 31 d. – 20 val.; 4 d. – 20.30
30 d. – Riba (Švedija, Danija) – 21.15;
IV. 3 d. – 20.45
IV. 2 d. – Šaltasis karas (Lenkija, D. Brita-nija, Prancūzija) – 18.30

Mo salė

30 d. – Sengirė (rež. M. Survila) – 15 val.
30 d. – Dambis (JAV) – 16.45; 31 d. – 15 val.
30 d. – Pajūrio šlaistūnas (JAV, D. Britanija, Prancūzija, Šveicarija) – 19.15
31 d. – Kenkenas ir ateiviai (Prancūzija) – 17.30

KAUNAS

Forum Cinemas

29, 31 d. – Dambis (JAV) – 10.20, 11.20, 12.15, 15.05; 30 d. – 10.20, 11.20, 12.15, 14.10, 15.05; IV. 1–4 d. – 11, 14.40
29–31 d. – Dambis (3D, JAV) – 17.25;
IV. 1–4 d. – 16.55
29–31 d. – Pajūrio šlaistūnas (JAV, D. Brita-nija, Prancūzija, Šveicarija) – 20.25; IV. 1 d. – 22.40; 3 d. – 22.10
31 d. – Mija ir baltasis liūtas (Prancūzija, Vokietija, P. Afrika) – 12.30
IV. 1 d. – Shazam! (JAV) – 19.45
IV. 6 d. – R. Wagnerio „Valkirija“. Tiesio-ginės premjeros transliacijos iš Niujorko Metropolitan operos įrašas – 18 val.
7 d. – D. Šostakovičiaus „Aukso amžius“. Iš Maskvos Didžiojo teatro HD-Live – 18 val.

29–IV. 4 d. – Vilniaus kino festivalis „Kino pavasaris“ (žiūrėti programą [www.kinopa-vasaris.lt](#))
Romuva
Vilniaus kino festivalis „Kino pavasaris“
29 d. – Magiškos naktys (Italija) – 17.30; 31 d. – 19.30
29 d. – Matangi / Maya / M.I.A. (D. Britanija, JAV, Šri Lanka) – 20 val.
30 d. – Gordonas ir Padi (Švedija) – 14 val.
30 d. – Mėgėjos (Švedija) – 15.30
30 d. – Kafarnaumas (Libanas, Prancūzija, JAV) – 17.45
30 d. – Touki bouki (Senegalas) – 20.30
31 d. – Mano mažoji sesutė Mirai (Japo-nija) – 13 val.
31 d. – Raudona karvė (Izraelis) – 15.15
31 d. – Kambarinė (Meksika) – 17.15

ROMOVA

29 d. – Magiškos naktys (Italija) – 17.30; 31 d. – 19.30
29 d. – Matangi / Maya / M.I.A. (D. Britanija, JAV, Šri Lanka) – 20 val.
30 d. – Gordonas ir Padi (Švedija) – 14 val.
30 d. – Mėgėjos (Švedija) – 15.30
30 d. – Kafarnaumas (Libanas, Prancūzija, JAV) – 17.45
30 d. – Touki bouki (Senegalas) – 20.30
31 d. – Mano mažoji sesutė Mirai (Japo-nija) – 13 val.
31 d. – Raudona karvė (Izraelis) – 15.15
31 d. – Kambarinė (Meksika) – 17.15

KLAIPĖDA

Forum Cinemas

29, VI. 1–4 d. – Dambis (JAV) – 10.10, 12, 13, 15.50, 17.40; 30, 31 d. – 10.10, 10.15, 13, 15.50, 17.40
29–IV. 4 d. – Dambis (3D, JAV) – 14 val.
Meilužės (Rusija) – 19.20, 21.40
29, 31, IV. 2, 4 d. – Pajūrio šlaistūnas (JAV, D. Britanija, Prancūzija, Šveicarija) – 21 val.
9 d. – R. Wagnerio „Valkirija“. Tiesioginės premjeros transliacijos iš Niujorko Metro-politano operos įrašas – 18 val.
31 d. – Mija ir baltasis liūtas (Prancūzija, Vokietija, P. Afrika) – 12.40
IV. 1 d. – Shazam! (JAV) – 19 val.
29–IV. 4 d. – Vilniaus kino festivalis „Kino pavasaris“ (žiūrėti programą [www.kinopa-vasaris.lt](#))

Redaktorė – Monika Krikštopaitytė (dailė)
Atsakingoji sekretorė – Rūta Jakimavičienė

Kinas – Živilė Pipinytė | Teatras, šokis – Ieva Tumanovičiūtė
Muzika – Laimutė Ligeikaitė | Stilius – Rita Markulienė, Violeta Kundrotienė
Dizainas – Jokūbas Jacovskis | Maketas – Vanda Čemerkaitė
Finansininkė – Brigita Misiuvienė | Direktorius – Linas Vildžiūnas

© „7 meno dienos“. Kultūros savaitraštis. Išeina penktadieniais. Leidžiamas nuo 1992 m. sausio 10 d. Leidėjas VšĮ „7 meno dienos“, S. Konarskio g. 49, 03123 Vilnius. Tel. 2613039. El. paštas redakcija@7md.lt. ISSN 1392-6462. 4 sp. l. Tiražas 800 egz. Spausdino UAB „Valdo leidykla“, Gedimino g. 34, Ukmergė

Remia Spaudos, radijo ir televizijos rėmimo fondas
Lietuvos kultūros taryba
LR kultūros ministerija

LIETUVOS
KULTŪROS
TARYBA

LIETUVOS RESPUBLIKOS
KULTŪROS MINISTERIJA

